LATVIA

Latvian Newspaper

Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs. Eßlingen/N., Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 107 330)

Trešdien, 1949. g. 9. nov.

Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, B. Kiselis, H Mindenbergs, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—8, telefons 17339.

Latviešu varoņu gars ir nemirstīgs

Kad ASV štata gubernātors sagaida DP

Eiropu atstāja simttūkstotais DP, kas uz ASV izceļoja saskaņā ar līdzšinējā informācijas likuma noteikumiem. Šo faktu vispirms atzīmēja IRO padomes sesijā Ženevā. Igauni Ferdinandu Kīsku ar sievu un trim bērniem tad sevišķi svinīgi sagaidīja Ņujorkas ostā, bet tagad United Press aģentūra ziņo, ka šī izceļotāju ģimene laimīgi nonākusi savā jaunajā darba un dzīves vietā Mičiganas štatā.

Tur Kīsku un viņa ģimeni sagaidījis Mičiganas štata gubernātors G. M. Villiamss, pasniedzot jaunajam amerikānietim bronzas piemiņas zīmi. Savā uzrunā gubernātors ieceļotāju personās cildināja ideālus, kuŗu vārdā tie atstājuši savu dzimteni. Jauno ieceļotāju darba lauks būs lauksaimniecībā, jo Kīsks ir igauņu lauksaimnieks, kuŗa mājas nopostītas boļševiku pēdējā uzbrukuma laikā.

Galvojumus ASV pieņems līdz gada beigām — domā Skvadrilli

ASV DP komisijas koordinātors Eiropā, pēc igauņu laikraksta Eesti Post ziņām, tikko paskaidrojis, ka varot rasties stāvoklis, ka līdz š. g. 15. novembrim Vašingtonā būs iesniegts tik liels skaits galvojumu, ka tas pārsniegs paredzēto 205.000 kvoti. Tomēr koordinātors Skvadrilli ir pārliecināts, ka galvojumu pieņemšana ASV turpināsies līdz decembŗa mēnesim, varbūt pat līdz gada beigām.

Līdzīgu pārliecību pauž ASV Luterāņu nacionālā padome (National Lutheran Council) savā pēdējā ziņojumā luterāņu emigrācijas komitejām. Pēc padomes vērtējuma, galvojumus varēs iesniegt līdz 1. janvārim. Līdz šim ar National Lutheran Council starpniecību galvojumi sagādāti aptuveni 25.000 personām.

Padomes ziņojumā tālāk norādīts, ka luterāņu organizāciju darbinieki Eiropā līdz pēc iespējas palielināt anonimo galvojumu skaitu, jo DP nometnēs vēl arvien atrodas daudz luterāņu, kas nevar cerēt saņemt no ASV vārdiskus galvojumus, tādēļ ka tiem Savienotajās valstīs nav radu vai paziņu. Ievērojot faktu, ka daļa DP saņem galvojumus paralēli no vairākām vietām, Luterāņu nacionālā padome aicina turpmākos galvojumu devējus atļaut izlietot sniegtos galvojumus arī anonimi — t. i. gadījumos, kad attiecīgais DP būtu saņēmis galvojumu jau no citurienes. Bez tam padome aicina Savienoto valstu luterāņus it īpaši palīdzēt ar galvojumiem veciem ļaudīm, bezapgādnieka ģimenēm un intelliģento profesiju pārvietotajām personām.

Emigrācijas gaita oktobrī

Brēmene (SS). — IRO iestādes informē, ka oktobrī caur Brēmenes ostu uz aizjūras zemēm emigrējuši 16.399 DP. Izceļotāji aizbraukuši 13 kuģos un 3 lidmašīnās. Uz Kanadu izceļoja 957, uz ASV 15.442 DP.

Tautības ziņā izceļotāji sadalījās šādi: 5.471 poļi, 4.829 baltieši, 2.311 ukraiņi, 945 krievi, 663 ungāri, 592 jugoslavi, 370 čechi, 157 rumāņi, 556 bezpavalstnieki un nenoskaidrotas tautības 525.

Visvairāk izceļotāju devušies uz Ņujorku — 3.568 personas. Tad seko Ilionoisa, Pensilvanija, Kalifornija, Mičigana un Ņudžersija.

Novembrī paredzēts no Brēmenes nosūtīt 8 kuģus ar 8.650 izceļotājiem un 3 lidmašīnas ar 120.

Mūsu tautas ilgas, gadusimteņiem paaudžu apziņā lolotas, piedzīvoja savu īstenojumu brīvības cīņās, kad latviešu kaŗavīrs ar zobenu un uguni un savām asinīm izcīnīja tai brīvu valsti. Kareivīgās tradicijas, sirmā senatnē nodibinātas, šajā svētajā kaŗā atdzima jaunā militārā spožumā, kam vainagojumu deva Lāčplēša kaŗa ordeņa nodibināšana 1919. g. 11. novembrī. Valsts veltīja visas savas rūpes šī virestīgā gara ieaudzināšanai un turpināšanai mūsu jaunatnē, tā kopjot mūsu tautas rakstura cildenās īpašības un paliekot modra par mūsu nacionālajiem ieguvumiem un vērtībām. Uzņēmums rāda kādas Latvijas armijas vienības parādi Rīgā, kuŗā valsts prezidents un valdības locekļi sasveicinās ar mūsu brašajiem tēvijas sargiem. Neskaitāmi no viņiem, sekodami senajam latviešu varonības un virestīgās drosmes tikumam, nolika savas galvas, otrajā pasaules kaŗā, pēdu pa pēdai aizstāvēdami savu dzimto zemi. Slava varoņiem!

Austrālija gatava uzņemt katru DP skaitu

Gronā „iesalušī" 2100 ASV braucēji, bet par karavīru aizturēšanu IRO neko nezina

Preses konference Bad Kisingenā

Kārtējā preses konferencē Bad Kisingenā IRO amerikāņu joslas galvenā štāba izceļošanas daļas vadītājs F. Tomass ziņoja, ka pašreiz Gronā dažādu iemeslu dēļ aizturēti 2100 DP. F. Tomass arī sīkāk raksturoja aizturēšanas motīvus, uzsveŗot, ka IRO uz Gronu aizbraukušos atzīst par tiesīgiem izceļot, bet ASV galvenā DP komisija rīkojas patstāvīgi un aizturēšanu izdara, lai, vadoties vienīgi pēc savām instrukcijām, vēl papildus noskaidrotu katra DP piemērotību ielaišanai ASV. Informācijas daļas vadītāja vietnieks J. Dilēnijs un F. Tomass atkārtoti mudināja visus tos, kas saņēmuši galvojumus, apzināti nekavēties ar izceļošanu, jo, kvotei tuvojoties beigām, piemērotības pārbaudes kļūst aizvien stingrākas un var arī notikt ka daudziem vārti uz ASV aizveŗas tieši deguna priekšā.

Preses konferencē no Hāgas bija ieradies Austrālijas sūtniecības Holandē preses atašejs un DP uzņemšanas galvenās komisijas informācijas daļas vadītājs Vācijā, Italijā un Austrijā L. Barsdels. Vairāk nekā stundu ilgā domu izmaiņā ar DP preses pārstāvjiem, kas informēja viņu par trūkumiem izceļošanas gaitā, L. Barsdels paziņoja, ka Austrālija gatava uzņemt katru DP skaitu un Austrālijas valdība pašreiz apspriež ieceļošanas noteikumu liberālizēšanu, paredzot atvieglojumu ieceļošanai gados vecākiem, bet tomēr darba spējīgiem, un lielākam skaitam ģimenes piederīgo uz 1 strādātāju.

Konferences ievadījumā informācijas daļas vadītāja vietnieks J. Dilēnijs informēja par IRO ģenerālpadomes lēmumu Ženēvā — IRO darbību izceļošanai un repatriēšanai pagarināt par 6—9 mēnešiem. J. Dilēnijs tūlīt uzsvēra, lai DP šo lēmumu nepārprotot. Vispārējo aprūpi nometnēs nepagarinās, bet IRO palīdzību pēc 1950. g. 30. jūnija saņems tikai tie, kas atradīsies izceļošanas vai repatriēšanas procesā. Izceļošanas daļas vadītājs F. Tomass, atbildot uz žurnālistu jautājumu par izredzēm ASV DP likumprojekta papildināšanai norāda, ka esot liels jautājums, vai var optimistiski gaidīt kvotes palielināšanu. ASV presē un sabiedrībā gan turpinoties pārrunas par bēgļu problēmu, bet ne vairs, kā tas bija sākumā, par DP problēmu, bet gan šo jautājumu tagad apskatot plašākā tvērumā, runājot par vispārējo bēgļu problēmu, kas saistās ar vāciešu sablīvētību, neizkārtoto stāvokli un ar Tālo austrumu bēgļiem.

Jautāts, cik vēl ir brīvu vietu pašreizējā 205.000 personu kvotē, F. Tomass konstatēja, ka nesen Gronu atstājis 100.000. izceļotājs uz ASV. Apmēram 30.000 DP atrodoties izceļošanas procesā. Amerikāņu joslā paredzēts apaļos skaitļos 140.000 vietu, un decembŗa beigās vai janvāŗa sākumā praktiski ASV joslas kvote būs izsmelta. Rēķinoties ar zinamiem „nobirumiem", atsevišķas personas varēs galvojumus saņemt un izceļot arī vēlāk, bet lielā masa būs izceļojusi vai atradīsies procesā jau līdz gada beigām. Šai secībā F. Tomass un J. Dilēnijs ar sevišķu uzsvaru lūdza visus, kas saņēmuši galvojumus, ar izceļošanu nekavēties. F. Tomass norādīja, ka nupat viņš atgriezies no inspekcijas brauciena pa IRO apgabaliem un visur konstatējis, ka par spīti atkārtotiem brīdinājumiem, daudzi tomēr kavējas izceļot, gaidīdami, kamēr norims

(Turpinājums 4. lpp.).

Jauni plāni DP speciālistu izvietošanai

Kas uzskatāmi par speciālistiem? — Tos raudzīs izvietot UN pasākumos

INCOPORE sasauktā 18 nacionālo centrālo komiteju apspriedē IRO intelektuālo DP emigrācijas daļas vadītājs E. Balofs referēja par speciālistu izvietošanu. Jautājuma kārtošanu IRO uzsākusi tikai pirms dažiem mēnešiem, bet jau gūti daži panākumi. IRO 7. apgabals izstrādājis savu separātu plānu. Nacionālajām komitejām būtu jāuzņemas vidutājība starp IRO un tautiešiem. Līdzšinējā prakse rādot, ka IRO uzņemtie sakari ar atsevišķu tautību piederīgajiem neapmierinot nevienu pusi. Piem., uz speciālistu biroja izsūtītajiem speciālistu cirkulāriem saņemts maz atbilžu. Tagad speciālistu apzināšanas plāns mainīts. Ar izsūtītām līdzšinējām aptaujas lapām izcēlušies daži pārpratumi, tā, piem., DP no citiem IRO apgabaliem iesūtījuši aptaujas lapas 7. apgabala speciālistu birojam. Katrs DP savas lietas var kārtot tikai savā apgabalā.

IRO Ženēvā izstrādājusi lielu programmu DP speciālistu izvietošanai dažādās zemēs. Šajā nolūkā nosūtīti pārstāvji uz Dienvidameriku, Anglosakšu zemēm, Tuvajiem austrumiem un citur. Šie pārstāvji sagādās bezvārda darba līgumus. Sagaida, ka šai akcijai būs lielāki panākumi. Piem., pirmajos 8 mēnešos IRO saņēmusi 100 darba līgumu speciālistiem, bet pēdējās pāris nedēļās jau 140 līgumu. Saņemtos darba līgumus sadala starp Vāciju, Au-

(Turpinājums 2. lpp.)

LĀČPLĒŠA SVĒTKOS

Latvieši ir viena no vecākajām un varonīgākajām tautām. Mūsu tautas vēsture no senseniem laikiem ir pieausta ar cildenām varoņu cīņām. Latviešu tautas raksturu veido baltais un labais, un tādēļ tā nekad nav samierinājusies ar netaisnību, bet cīnījusies uz dzīvību un nāvi, lai atvairītu tumsas un ļaunuma spēkus. Pie Baltijas jūŗas brīvības un taisnības vārdam baltiešu mutēs un sirdīs vienmēr bijusi zelta vērtība. Tādēļ latviešu tauta visā savā vēsturē vienmēr kaŗojusi nevis uzbrukuma, bet aizstāvēšanās kaŗu. Un tā kā Baltijas jūrmala ir viena no Eiropas stratēģiski svarīgām territorijām un Dieva likumi noteikuši latviešu tautai te mūžīgu mājasvietu, tad, iekļauta starp divi agresīvām lielām tautām, Latvija allaž bijusi svešu varu uzbrukumu mērķis.

Aizstāvēšanās kaŗi tāpēc veidojuši mūsu tautas likteņus, dzemdējuši un audzējuši latviešu varoņu garu. Šo tautas varoņu garu dzejnieks Andrejs Pumpurs simbolizējis Lāčplēsī. Un katrs latviešu jauneklis, lasot vai klausoties stāstos par Lāčplēša cīņām, ilgojas varoņa dzīves un nebaidās varoņa nāves, bet latviešu jaunava vēlas būt šāda bāleliņa līgaviņa un kaŗa karodziņa rakstītāja.

Latviešu varoņu gars bija arī tas, kas pārvērta mūsu tautu par politiski un kultūrāli apzinīgu nāciju un ļāva tai sasniegt augstāko virsotni — pašas valstī. Latviešu strēlnieku varoņu darbi, kas atbalsojās visā pasaulē, pacēla latviešu nāciju šajā virsotnē 18. novembŗa Latvijas valsts proklamācijas aktā. Pulkvežu Kalpaka un Baloža mazo kaŗapulku varoņu darbi, kas radīja Latvijas jaunās valsts atbrīvošanas kaŗa leģendu uz paaudžu paaudzēm, nosprauda Latvijas robežas, padzina rietumu melno bruņinieku un austrumu sarkano vilku un uzcēla taisnības un brīvības valsts stalto ēku.

Šajā brīvības kaŗā ar diviem lieliem vēsturiskiem ienaidniekiem pagrieziena diena bija 1919. gada 11. novembris pie Rīgas, tautas likteņupes Daugavas krastos, kur no latviešu kaŗavīra zobena gala lēca uguns vārdi — l a t v i e š u v a r o ņ u g a r s i r n e m i r s t ī g s. Lāčplēša mīts bija kļuvis par tautas dzīvo garu. Latviešu kaŗavīru augstāko godazīmi nosauca par Lāčplēša kaŗa ordeni, bet pašus latviešus par Lāčplēša cilti. Mūsu brīvības valstī 11. novembŗa dienā latviešu tauta pieminēja brīvības cīņas, un dzimtenes dievnamos, skolās, pilīs un laukumos cildināja varoņus un varoņu garu. Šis varoņu gars lika Latvijai uzcelt saviem kritušajiem varoņiem viskrāšņākos Brāļu kapus un savai valstij monumentālāko Brīvības pieminekli Eiropā. Tā nebija lepnība, bet mīlestība uz saviem varoņiem, zemi un savu valstī.

Kad izcēlās otrs pasaules kaŗš un Tautu savienība gļēvi pielaida nodevību pret Baltijas valstu suverēnitāti, kuŗas rezultātā Padomju savienība, varmācīgi laužot svinīgi parakstītos līgumus, okupēja arī Latviju, tad šis asinskārais vilks vispirms saplosīja Latvijas armiju un aizsargus — latvju varoņu gara nesējus un tikai tad sasēja tautai rokas verdzībā. Līdz ar Lāčplēsi — prezidentu Kārli Ulmani aizveda nāvē vai verdzībā lielu daļu latviešu ģenerāļu, pulkvežu un citu virsnieku un instruktoru.

Un tomēr baigais gads bija ienaidniekam par īsu, lai iznīcinātu visus latviešu kaŗavīrus un jaunekļus — augošos Lāčplēšus. No 1941.—1945. g. 10. maijam Lāčplēsis izmisīgi cīnījās pret savu vislielāko ienaidnieku un atkal pacēla sava šķēpa asmeni brīvības un varoņa gara nemirstību. Bet šajā latviešiem smagākajā un upuŗiem bagātākajā kaŗā brūnais rietumu bruņinieks savā apmātībā sita latviešu kaŗavīram šķēpu no rokām ārā tikai tādēļ, ka ar šo šķēpu tas cīnījās vienīgi par Latvijas brīvību un nevis brūnā

(Turpinājums 2. lpp.).

Angļu
…kstrādnieki pret
…ārzemniekiem

…ĀRZEMNIEKI NEPAZUDĪS,
…MĒS STREIKOSIM…"

…ona (I). — Kentas grāfistes
…ādnieku arodbiedrības dele-
…sanāksmē 29. oktobrī, kuŗā
…angļu strādniekus pārstāvēja
…icības personas, runātāji asi
…a valdības rīcību ārzemju
…ādnieku ielaišanā. Sapulce
…ja ar angļu laukstrādnieku
…, ja valdība tūliņ neparūpē-
…r ārzemju darba spēka atlai-
…Attiecīgu rezolūciju nosūtīja
…ādnieku arodbiedrību apvie-

…laikraksta The People infor-
… (30. 10.) apvienības sekre-
… Danns streika piedraudētā-
…rādījis, ka angļi nevarot tik
…ši „izsviest atkritumu kau-
…kstošiem ļaužu, kas zaudējuši
…zimteni." Šis aizrādījums to-
…av varējis pārliecināt sanāk-
…alībniekus, kas palikuši pie
…„Gādājiet, ka ārzemnieki pa-
…b mēs - streikosim!"

…opas saimniecības

(Turpinājums no 1. lpp.).

…s noteiktas programmas iz-
…anu. „Mēs atrodamies pus-
…ica Hofmans, Eiropas saim-
… ir atkal iedzīvināta, bet tā-
…ūsu mērķa reālizēšanai jāat-
…divi lielas problēmas — cīņa
…flāciju un eksporttirdzniecī-
…cināšana. Lai šos mērķus pa-
…vismaz 8 galvenajām Maršā-
…a valstīm — Anglijai, Fran-
…Beneluksa valstīm, Italijai un
…jāsaslēdzas ciešāk. Ar to bū-
…ts 270 miljonu patērētāju
…Visi saimnieciskie ierobežoju-
…muitu robežas tad automā-
…kristu pašas no sevis. Ja šā-
…ūstība netiktu ievadīta, Rie-
…opas saimniecībai draudētu
…s, jo katra valsts joprojām
… iet vecos, neauglīgos saim-
…ās autarķijas ceļus. Tādēļ Ei-
…saimniecības saliedēšana nav
… ideāls, bet gan praktiska ne-
…mība." Tālāk Hofmans kā
…soli ceļā uz šo plānu reālizē-
…teica valūtu paritātes izstrā-
…, jo pēc mārciņas kursa paze-
…nas, kam sekoja gandrīz vi-
…rējās Rietumeiropas valstu
…, prakstiskā kursu pielīdzinā-
…nav vēl notikusi un katra
…uztur savu, ar mākslīgiem
…ojumiem teorētiski noteiktu
… kursu.
…s ievadījumā Hofmans ap-
…vācu federācijas pārstāvi vi-
…eru Fr. Blicheru, kas kā pir-
…ietumvācijas delegāts pieda-
…nāksmē. Blichers atbildes ru-
…ica cerību, ka Rietumvāciju
…elaidīs par pilntiesīgu part-
…ropas jaunuzbūvē.
…nferences otrā dienā parādī-
…tamākā zemūdens klints —
…s finanču ministrs sērs Ste-
…Kripss ierosināja, lai Eiropas
… jau līdz š. g. 15. decembrim
… par 50 proc. atceltu līdzšī-
…eču kontingentu sistēmu. Šis
…s priekšlikums bija tikai
…šacha vilciens. Konferences
…s jau dienu iepriekš valdīja
…ba, ka Lielbritānija Hofma-
…vās saimniecības principiem
…itīs, bet, lai tai neuzveltu
…nces jaucējas un kavētājas
…Anglija iesniegs savus priekš-
…s, kas ārēji liksies ļoti kon-
…i, bet patiesībā neko nemai-
…dzšinējā angļu strādnieku
…mniecības programmā, jo
…aturēts mākslīgi noteiktais
…s kurss.
…ijas finanču ministrs Pēcs
…a priekšlikumu vispirms
…šot tirdzniecību un maksāša-
…tību starp tām zemēm, kas
… tūlīt bez iebildumiem un
…as akceptēt brīvās saimnie-
…rincipus, jo tas šobrīd šķiet
…s praktiskais ceļš. Kā to ār-
…preses komentātori uzsveŗ,
…Rietumeiropas valstīs valda
…ba, ka amerikāņu padoms
…r vienīgais glābiņš Eiropas
…cības un tirgu nodrošināša-
…glija turpretim vēl nav iz-
…s ko darīt. Tur daļa sabied-
…domas gan ir par Hofmana
…bet strādnieku valdības pie-
…savi kārt negrib atteikties no
…iskās plānsaimniecības un
…ā Anglijas savu valsts stā-
…pretim vecajam Eiropas kon-
…n. Pašos pamatos nemot,
…s tagad prasa, lai Anglija
…r Eiropas kontinenta vieno-
… koordinētāju. Tās vēsturiskā
…opš gadu simteņiem bijusi
…retējā. Lielbritānijas piekoptā
…īdzsvaru politika centās uz-
…ropā daudzas atsevišķas au-
… kas katra par sevi būtu vā-
…kā Lielbritānija. Vai Londo-
… atteikties no savas tradicio-
…litikas, rādīs nākotne.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 107 (330) 1949. g 9. novembrī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

Jauni plāni...

15. novembrī sāksies emigrācijas padomdošana ārpus nometnēm dzīvojošiem

(Turpinājums no 1. lpp.).
strijā un Itālijā dzīvojošiem DP. Šādu akciju izdarīs arī baznīcu organizācijas. ASV ar protestantu baznīcu atbalstu nodibināta organizācija, kas meklēs iespēju ASV novietot akadēmiski izglītotos DP. Plāno rast iespējas izceļot arī tādiem intelektuāliem, kas vecuma vai nelipīgu slimību dēļ neietilpst kārtējās emigrācijas schēmās. Šos cilvēkus ņems savā aizgādībā arī ASV pilsētu un lauku pašvaldības.

UN plāno ASV vadībā DP speciālistus novietot saimnieciski un techniski atpalikušās zemēs, lai panāktu to uzplaukumu. Ir domāts akadēmiski izglītotos DP novietot darbā dažādos UN pasākumos. Pagaidām rada grūtības nepietiekamā DP dokumentācija DP speciālistu akcijas attīstība pilnā gaitā paredzama nākamā gada sākumā. Priekšnoteikums speciālistu izvietošanai ir svešvalodu mācēšana. Pilnīgi neiespējami būšot izvietot ukraiņus un krievus, kas pa lielākai daļai prot tikai vienu valodu. Tādi intelektuāli darbinieki, kam jau ir līgumi izceļošanai uz ASV, nedrīkst reģistrēties speciālistu akcijā, bet reģistrēšanās speciālistu akcijā neizslēdz reģistrēšanos pēc citas schēmas. Uz ASV izceļojošiem speciālistiem nav nekādu speciālvīzu, bet tie izceļo uz DP imigrācijas likuma pamata.

Par speciālistiem uzskatāmi tie, 1) kam ir diplomi par augstskolas nobeigšanu, 2) kas beiguši technoloģiskas skolas, 3) kas beiguši militāras akadēmijas. DP ar nenobeigtām studijām nav uzskatāmi par speciālistiem. Pie šīs grupas var pieskaitīt arī tādus, kam nav akadēmiskas izglītības, bet kas zināšanas ieguvuši praktiskā ceļā, piem., fabriku un banku direktori. Ārsti ir jau apzināti, un par tiem rūpējas. Speciālistu apzināšana jāizdara līdz 1950. g. 15. janvārim. Vajadzīgie dokumenti speciālistiem jāizpilda ļoti rūpīgi, jo to noraksti nonāks darba devēju rokās. Līdzšinējie piedzīvojumi ar speciālistu curriculum vitae apzīmējami par briesmīgiem. Ja tos nodotu darba devējiem, tie jau pēc pirmo rindu izlasīšanas aizmestu tos projām.

Pielikumos jābūt visiem profesijas dokumentiem, referencēm un ieteikšanas rakstiem (sevišķi ieteicami!). Nav nozīmes tādām apliecībām, kas pierāda, ka reflektants bijis piespiedu darba strādnieks kādā vācu fabrikā, jo ārzemju darba devēji nav sentimentāli, bet skatās, ko reflektants spēj. Speciālistu apzināšanu nometnēs iesāks nekavējoties. Darbosies speciāli intervētāji.

Ar š. g. 15. novembri sāksies emigrācijas padomdošana ārpus nometnēm dzīvojošiem, kuŗus iztaujās kontrolcentros. Šai aptaujā darbosies arī speciālistu intervētājs, un tūlīt notiks dokumentēšana. Nevienu ārpus nometnes dzīvojošo nespiedīs izšķirties par emigrācijas zemi. Speciālistam saņemot aicinājumu ierasties uz interviju, gadījumā ja viņš nevar segt ceļa izdevumus ar saviem līdzekļiem, jāpieprasa no IRO dzelzceļa brīvbiļete, minot laiku un vietu, kur aicināts ierasties, izbraukšanas datumu, pases vai DP kartes numuru. Arī ceļu atpakaļ samaksās. Katram speciālistam vajadzīga aroda apliecība no Professional Testing Board. Arī uz šo Testing Board pārbaudi braucot, DP var saņemt brīvbiļeti. Maksāt nespējīgajiem IRO sniedz arī palīdzību, izdarot dokumentu tulkojumus. To varēs izdarīt pārbaudīšanas dienā. Tāpat IRO kontrolcentros maksāt nespējas gadījumā bez maksas varēs fotografēties un iegūt vajadzīgo dokumentu fotokopijas. Speciālistu mācīšanai nometnēs un ārpus nometnēm sarīkos lingvafona valodas kursus.

(in)

12 dienās Sibirijas virzienā devušies desmit deportēto baltiešu ešeloni

Vācu gūstekņi Padomju savienībā dzīvojuši labāk nekā izsūtītie latvieši

Vācu darba pārvalde ir vieta, kur sastopas dažādu aprindu un tautību ļaudis. Tur redz vācu strādniekus, redz inteliģences pārstāvjus un pēdējā laikā, samazinoties DP darbinieku skaitam IRO iestādēs, arī dažādu tautību bēgļus. Ja katru no šiem darba meklētājiem vai pabalsta saņēmējiem var pazīt samērā viegli, tad viena grupa cilvēku tomēr īpaši izceļas. Tie ir gūstekņi, kas atgriezušies no Padomju savienības un, neatraduši darbu, stājās garajās bezdarbnieku rindās. Šos ļaudis allaž ielenc prāvs klausītāju pulks un no daudzām mutēm skan neskaitāmi jautājumi par dzīvi un apstākļiem zemēs aiz dzelzs aizkara; dažs šausminās, dažs tic, dažs meklē pretpierādījumus. Nabadzīgajās gūstekņu drēbēs tērptie vīri stāsta par apspiesto tautu, privilieģētajiem partijas biedriem, darba un dzīves apstākļiem padomju zemē. DP saimei tas viss jau sen zināms, taču ir lietas, ko arī DP uzklausa ar lielāko sasprindzinājumu — tās ir ziņas par mūsu dzimteni, dzīvi tur un mūsu ļaudīm.

Latvijas līdzstrādnieks nesen sastapa kādu vācu bij. kaŗavīru, kas tikai pirms dažām nedēļām atgriezies no gūsta Padomju savienībā Kaŗa pēdējo posmu viņš pavadījis ziemeļaustrumu frontē, bijis arī Rīgā, tātad daudz maz pazīst Latvijas apstākļus. Šis vācu kaŗavīrs, kas gandrīz 5 gadus sabijis sarkanarmijas gūstā, jau pārvalda krievu valodu, un tikai viegls akcents un tipiskā izruna, liecina par viņa piederību vācu tautai.

1947. gadā vācietis bijis Latvijā, kur strādājis fabrikā un labojis ceļus. Latvieši bijuši atsaucīgi pret vācu kaŗa gūstekņiem, lai gan tad gūstā apstākļi vairs nav bijuši tik smagi kā iepriekšējos gados. Stāstītājs apliecina, ka, salīdzinot ar vācu okupāciju, latvieši tagad pārdzīvo smagu laikmetu, un pats nevar saskatīt atrisinājumu visam tam, ko boļševiki tagad veic mūsu zemē. Vispirms tā ir saimniecības kolektīvizācija, ko veic arvien intensīvāk, sevišķu vērību veltījot lielo saimniecību likvidēšanai un kolhozu ierīkošanai. Ar 1947. gadu boļševiki sākuši pielietot jaunu metodi kolektīvizācijas paātrināšanai, tajā pašā laikā likvidējot „kulakus" un izrēķinoties ar tiem nepaklausīgajiem latviešiem, kas nav gribējuši pievienoties kolhozu sistēmai. Vācu gūsteknim, labojot ceļus gar Daugavas krastu, bijis pietiekami izdevības iepazīties ar jaunās metodes „augļiem". Viņš redzējis neskaitāmas nojauktas lauku mājas, kuŗu būvmateriāls izlietots jaunu dzīvojamo un saimniecības ēku celšanai ciemu veidā. Stāstītājs apgalvo, ka latvieši, tāpat lietuvieši un igauņi, ja viņiem būs lemts atgriezties dzimtenē, piedzīvos lielu pārsteigumu: daudzi savas mājas neatradīs, bet kaut kur piekalnē vai ielejā ieraudzīs tipisku krievu ciemu, tādu, kādus viņš simtiem redzējis, šķērsojot Krieviju un Sibīriju. Šī kolhozu sistēma apzīmogojusi jauncelto ciema iedzīvotāju likteni un mainījusi arī latvieša seju.

1948. gadā vācietis strādājis svina raktuvēs Afganistanas tuvumā. Viņš atceras kādu latvieti, kas līdz ar citu tautību vergu strādniekiem strādājis pazemē, svina izgarojumu pārpilnajās raktuvēs; viņa veselība bijusi jau krietni sabojāta. Viņa liktenis bijis tāds pat kā tūkstošiem latviešu: apcietināts Rīgā liktenīgajās 1941. g. jūnija dienās, izsūtīts, šķirts no ģimenes, pratināts, sūtīts no vienas darba vietas uz otru un kā vergs, nezinot ne par savu ģimeni, ne piederīgiem, draugiem un tautiešiem, pilnīgi vienatnē pavadījis 8 smaga darba gadus. Stāstītājs apgalvo, ka vācu gūstekņi šai darbā atradušies daudz priviliģētākā stāvoklī nekā izsūtītie — gan uztura, gan dzīves apstākļu ziņā.

Beidzot, šā gada augustā gūsteknim nākusi ilgi gaidītā atbrīvošanas diena. Gaŗais ešalons nedēļām ilgi braucis no tālās Sibīrijas pāri Urālu kalniem un cauri Eiropas Krievijai. Savāda bijusi sajūta, laiku pa laikam redzot vilcienus, kas veduši nevis mantas, bet cilvēku kravu. Lai gan vācu kaŗavīri šādus ešalonus redzējuši pirmo reizi, katram nezinātājam jau no pirmā skata bijis skaidrs, kas ir šī cilvēku krava. Aizbultētas vagonu durvis, aizrestoti logi, bruņota platforma ik aiz 5 vai 6 vagoniem ar ložmetējiem un sardzi — tādi izskatījušies šie ešaloni. Vakaros un naktīs 2 spēcīgi starmeši lokomotīves galā apgaismojuši vilciena sānus Lai gan vācu gūstekņiem bijis aizliegts sarunāties ar garāmbraucējiem, taču ziņkāre bijusi daudz lielāka nekā bailes „no gaidāmā soda. Viņi pārliecinājušies, kādā veidā spaidu darbos aiztransportē jaunās padomju tautas — latviešus, igauņus un lietuviešus. Sarunas ar deportētajiem bijušas īsas un aprautas, taču pietiekami skaidras, lai pārliecinātos, ka tie ir izsūtītie no Baltijas valstīm. Ceļā no Urāliem līdz Maskavai no 11.—12. augustam vācietis sastapis 10 šādus ešalonus Katrs no tiem bijis caurmērā 3—40 vagonu garš, bet vienā ešalonā bijuši apm. 20 vagoni, līdz pēdējai iespējai piepildīti apcietinātām sievietēm. Ešaloni braukuši pretējā — tātad Urālu vai Sibirijas virzienā.

„Es pazīstu latviešu tautu un latviešu cilvēkus. Zinu arī pietiekami labi, cik daudz baltiešu tautas „noziegušās" pret padomju varu. Visai pasaulei tagad vajadzētu zināt, kas notiek zemēs aiz dzelzs aizkara un redzēt kaut vienu no šiem ešaloniem. Ar to vien jau pietiktu, lai ikviens neticīgais pārliecinātos par īstajiem apstākļiem Padomju savienībā, izvairītos un nesniegtu roku cilvēkiem, kas nav kultūras cienīgi", nobeidz savu stāstu bij. gūsteknis, un uzmanīgais klausītāju pulciņš klusi izklīst.

J. Z.

Grāmatas tuberkulozes slimniekiem

Lielos mūŗa kazarmju blokos Eitīnas pilsētas pievārtē savas dienas vada vairāk nekā 1300 DP, un kad ieradīsies jauni iemītnieki no likvidējamām Flensburgas, Kīles un Pinebergas nometnēm, skaits pieaugs līdz 2.000.

„Tad gan būs saspiesti."

„Varbūt uz laiku, taču ne ilgi, jo brauc jau atkal projām."

Tiešām brauc vai katru dienu. Nule no tautiešiem atvadījās un uz ASV devās arī brīvmāksliniece Irma Kolberga, kas tepat trīs gadus bija priecējusi trimdiniekus ar latviešu dziesmu, uz to pašu zemi pošas arī prof. Dr. med. Konstantīns Jēkabsons, kas cer strādāt savā profesijā. Tiem, kas par savu jauno dzimteni izvēlējušies Norvēģiju, izpalīdzīgs jau pavasarī turp aizbraukušais N. Meņģis.

Rosmīga nometnē ir māc. V. Līventāla vadītā garīgā dzīve. Vērtīgs bija konservātorijas asistentes Mirdzas Vīnertes priekšlasījums par mūziku kā mūsu dvēseles valodu, ar doc. Ed. Vīnerta, Nikolaja Kreišmaņa, Ksenijas Bidiņas, Irenes Heses un nometnes koŗa dziesmu iestarpinājumiem. Pļaujas svētkos notika kopējs Baltijas tautu dievkalpojums ar viesa, Pasaules luterāņu federācijas pārstāvja māc. Bēca teiktu sprediķi, bet pēc tam draudzes dāmu komitejas sarīkojumā dziedāja Kolberga un savus darbus lasīja Egils Kalme un Jānis Sudrabiņš. Nometnes padome savākusi un tbc slimajiem tautiešiem Heiligenhāfenā nodevusi ap 200 grāmatu un žurnālu, kā arī naudu.

Sevišķi skolu grāmatu apgādāšanā rosīgs joprojām ir izdevējs Andrejs Ozoliņš. Daudzajiem agrākajiem izdevumiem šoruden nākusi klāt lasāmgrāmata Tēvu valoda un Matēmatika, bet sagatavošanā ir Curika My English Reader I un II d., Jurberga Botānikas konspekts ģimnazijām un Matēmatika 2. klasei. Nule izdevējs nopircis arī moderno foto spiedes aparātu „Rotoprint R 30". Tautiešiem izklīstot, ar to būs vienīgā iespēja nākotnē apgādāt latviešu grāmatas — ir viņa atzinums.

J. V.

Latviešu varoņu gars...

(Turpinājums no 1. lpp.).
bruņinieka pasaules iekaŗošanas plāniem. Otrā pasaules kaŗa pēdējais cietoksnis Eiropā bija Kurzemīte-Dievzemīte, un to aizstāvēja latvieši vēl dažas dienas pēc Vācijas kapitulācijas, jo cerēja atkal izcīnīt Latvijai brīvību. Latvijā arī tagad vēl cīnās varoņi partizānu kaŗā par tautas dzīvību vai nāvi. Mums karš vēl nav beidzies.

Arī mūsu svēts pienākums trimdā ir būt varoņu gara slāpušiem cīņā par Latvijas taisnību un brīvību. 11. novembra dienā, atkal pieminot mūsu kritušos un vēl dzīvos varoņus un mocekļus tēvzemē un ienaidnieka zemē, šķīstīsim savas sirdis, domas un darbus ar Lāčplēša varoņa garu un saslēgsimies cīņā par tēvzemes brīvību. Tikai tad, kad mūsu ienaidnieki un draugi redzēs un sapratīs, ka Lāčplēsis cīņu nav beidzis un nebeigs, līdz Latvija kļūs brīva, Latvijas valsts jautājumu atkal pacels Apvienoto Nāciju forumā un pasaules sirdsapziņa pasludinās arī Latvijai taisnīgo brīvības dienu. Kamēr tas nav vēl noticis, latviešu gars lai pavēl mums visiem cīņu bezbailīgi turpināt un vēl vairāk asināt.

A. Lambergs

Latviešu albums Zviedrijas pasta mūzejā

FILATELISTU ATBALSTS SLIMAJIEM BIJ. KAŖAVĪRIEM

Stokholmas latviešu filatelistu klubs 2 gadu laikā sagādājis bij. slimo kaŗavīru atbalstam Vācijā 981.90 kronas. Tās iegūtas par pērngad izdotajām labdarības pastmarkām, kas vēl arvienu iziet tautā. Pēc pagājušās vasaras Baltijas valstu pastmarku izstādes klubs par parādīto pretimnākšanu nodeva Zviedrijas pasta galv. pārvaldei F. Forstmaņa iesietu un A. Platbārzda jaunākā sudrabkalumiem rotātu albumu ar izstādes skatiem. Klubs saņēmis pārvaldes pateicību un paziņojumu, ka „rūpīgi darinātā un gaumīgā" manta novietota Zviedrijas pasta mūzeja krājumos.

Kluba priekšnieks A. Platbārzdis patlaban nobeidz plašāko aprakstu par Latvijas pastmarkām. Attēliem papildināto manuskriptu paredzēts izdot, ja vien rastos zināms skaits noņēmēju. Interesenti tādēļ lūgti līdz gada beigām uz grāmatu iepriekš pieteikties A. Platbārzdim, Upplandsgatan 22-IV, Stockholm. Pēc tam varēs aplēst cenu un katru interesentu informēt sīkāk.

F.

Kā dedelstorfieši mācījās traktoru vadīt

No Dedelstorfas lielās latviešu nometnes veselu nedēļu ik rītus agri 12 vīru pēdas atstāja rasainajā zālē gaŗas svītras Vīri steidzās uz tuvāko vācu saimniecību, lai iemācītos vadīt traktoru. Teorētiskajās stundās par motoriem jau bija mācījis enerģiskais automechaniķis Pīlēns, bet paša traktora nometnē nebija. Vācu saimnieks bija ar mieru to dot, ja maksājam par degvielām un darām viņa darbu.

Saimniecība, kokos paslēpusies viensēta, atrodas bijušā lidlauka malā. Ar pašu saimnieku mums darīšanu maz. Viņš visu nodevis sava traktorista ziņā, un tas mūs māca braukt. Šis vācu puisis ir vīrs īstā vietā, jau no 15 gadu vecuma darbojies ap motoriem un kaŗa laikā bijis par šoferu apmācītāju armijā. Traktorists te dzīvo jau trešo gadu un saņem 90 fen. stundā, uzturu un drēbes. Viņa ģimene apdzīvo atsevišķu mazmājiņu. Tomēr viņš, līdzīgi mums, sapņo par izceļošanu uz Kanadu. Vai citā zemē un svešos ļaudīs viņam klāsies labāk nekā še? Jā, arī viņš esot bēglis . . .

Braucam pa lidlauku, ko Lineburgas tīreļa zemnieki pamazām atkaŗo sev, to uzaŗot. Kādu rītu ecējām arī kartupeļu lauku un noputējām pelēki kā riju kuļot. Šai pašā saimniecībā kartupeļu novākšanā strādā arī kāds latvietis. Viņam maksā DM 3.— dienā un dod paēst. Diena nozīmē 5 stundas spraiga darba, jo visu laiku jālokās aiz kartupeļu rokāmās mašīnas.

„Kā dabūjāt darbu?"

„Piedāvājos pats, teicu, ka varu palīdzēt," atbildēja tautietis. „Par naudu sākumā nerunājām ne vārda. Gut, teica saimnieks, kommen Sie morgen. Un tā sāku strādāt."

O. A.

Truši palīdz pārvarēt grūtos laikus

Lejassaksijā dzīvo un cer kādreiz izceļot mūsu tautietis F., viens no nelaimīgajiem bij. kaŗavīriem, kam jau 1947. g. bija jāatstāj nometne un jāpāriet vācu saimniecībā. „Sākumā bija grūti, bet nu viss jau aizmirsies," viņš stāsta. „Toreiz gan nez' kā būtu izsities dzīvei cauri, ja nebūtu radusies ideja audzināt trušus."

Un te, lūk, viņa „uzņēmums": ciema mazās mājiņas aizmugurē apm. 20 kv. m liels zālains laukums, ko no trim pusēm iežogo trīsstāvīgas trušu dzimtu mītnes. „Pašreiz audzinu 58 galvas. Kopš 1947. g. rudens esmu izaudzinājis un pārdevis tieši 550 trušus. Visizdevīgāk audzināt lielās sugas dzīvniekus, jo par tiem, pārdodot dzīvsvarā, pēc valūtas reformas maksāja krietnu naudu — līdz 15 markām gabalā. Tagad gan pārdot var tikai par pusi lētāk. Iedoma audzēt trušus man radās pēc ierašanās vācu ciemā, kur gandrīz katrai ģimenei bija savs trušu pāris. Man, protams, trušu audzēšana bija jāuzsāk vairumā, jo tas varēja būt mans vienīgais ienākumu avots. Šodien varu teikt: truši man palīdzēja pārvarēt grūtos laikus. Esmu ar dzīvniekiem tā saradis, ka neskumtu, ja kādreiz varētu noklūt Austrālijā, no kuŗas daudziem tik bail..." —

E. M.

Nometņu dzīve

ŠVĀBU GMINDES latviešu komitejas vēlēšanās no 699 balstiesīgajiem iemītniekiem piedalījās 83%. Komitejā ievēlēja 11 locekļus, kas par priekšsēdi izraudzījuši Dr. J. Bungu, vicepriekšsēdi M. Tiliku, sekretāru J. Ūdri un kasieri P. Lizenbergu.

VĒSTULES REDAKCIJAI

KUR DABŪT LATVIEŠU SKAŅRAŽU DARBUS UN SKAŅU PLATES

Kāda tautiete no Minesotas štata, ASV raksta: „Latvieši, kas izceļojuši no Vācijas DP nometnēm, svešumā ļoti ilgojas pēc latviešu dziesmas un skaņu mākslas vispār. Lūdzu uzziniet, kur un kādā ceļā varētu iegādāties notis ar latviešu komponistu darbiem. Tāpat lūdzu uzziniet, vai ir iespējams dabūt arī skaņu plates ar latviešu skaņražu darbiem — dziesmām un mūziku. Mazākas tautiešu grupas ne katrreiz varēs apciemot mūsu skaņu mākslinieki, tādēļ šo trūkumu pagaidām varētu atvietot skaņu plates. Tām būtu liela nozīme arī amerikāņu iepazīstināšanā ar latviešu mūziku un dziesmām, tās varētu atskaņot atsevišķo štatu raidītājos utt.

Nevarēdams atbildēt šai tautietei uz visiem viņas jautājumiem (jo sevišķi attiecībā par skaņu platēm), sagaidu ka to darīs attiecīgās mūsu kultūras dzīves vadītājas personas. Esmu pārliecināts, ka atbildes uz līdzīgiem jautājumiem gaida tūkstošiem mūsu tautiešu Amerikā, Kanadā, Austrālijā, Anglijā un citās zemēs.

Edv. Tūters, Memingenā

REDAKCIJAS ATBILDE

Cik zināms, tad visi ierosinājumi ieskaņot latviešu mūziku skaņu platēs pagaidām vēl nav īstenoti. Diezgan pilnīgu informāciju totiesu varam sniegt par tiem latviešu oriģināldarbiem mūzikā, kas trimdas laikā iespiesti. Sadalot minēto klāstu pa nozarēm gūstam šādu pārskatu: Dziesmas solo balsij un klavierēm.

Jānis Mediņš: Dziesmu izlase (Jautātāja meitene, Glāsts, Gredzentiņš, Ir viens vakars). Emils Dārziņš: Dziesmas — Pirmā burtnīca (Aizveŗ actiņas, Pie loga ziemas naktī, Pazudusi laimīte, Spāniešu romance, Mātes gars); Emils Dārziņš: Dziesmas — otrā burtnīca: (Jaunībai, Vēl tu rozes plūc, Mātes dziesmiņa, Kā zagšus Kad būs as'ras izraudātas); Volfgangs Dārziņš: Astoņas latviešu tautas dziesmas solo balsij un klavierēm; Volfgangs Dārziņš: Divdesmit latviešu tautas dziesmas — pirmā burtnīca; Volfgangs Dārziņš: Divdesmit latviešu tautas dziesmas — otrā burtnīca. Visas sešas augšminētās burtnīcas izdevis Alfrēds Kalnājs.

Blakus dziesmu burtnīcām izdots arī prāvs skaits atsevišķu solo dziesmu, kas sadalās šādi.

Jēkabs Poruks: Lapas lido; Ādolfs Ābele: Maza dziesma, Lāses, Aizvestais, Bērna lūgšana Atmiņu dārzs; Jānis Mediņš: Nebēdībā, Debesīm pretī, Toreiz; Alberts Jērums: Pa putnu ceļu, Vieglas rokas, Miniatūra; Helmers Pavasars: Sirds un saule, Pusnakts sirds; Jānis Norvilis: Mana dzimtene.

Divas pirmās šai sarakstā minētās izdevusi Fraku novada latviešu dziesmu dienu rīcības komiteja, pārējās — Kultūras fonda uzdevumā Nora Alksne Nordštemmenā un Līča un Kupča apgāds Vestfāles Hallē.

Pie augšminētās dziesmu kategorijas pieskaitāmi arī Alfrēda Kalnāja, vienā burtnīcā izdotie Jāņa Mediņa dueti „Naids" un „Rozēm kaisu istabiņu".

Klavieŗu darbi:

Emīls Dārziņš: Melanholiskais valsis; Volfgangs Dārziņš 1) Prelīde g-mollā, 2) Prelīde g-durā; Volfgangs Dārziņš: Variācijas par oriģināltemu; Jānis Mediņš: 1) Daina Nr. 13, 2) Daina Nr. 14, 3) Daina Nr. 15. Pirmos trīs no uzskaitītajiem klavieŗu darbiem izdevis Otto Krolls Augsburgā. Trīs pēdējos — Alfrēds Kalnājs, „Variācijas par oriģināltemu" — Kultūras fonda uzdevumā Nora Alksne.

Koŗa dziesmas.

Koŗa dziesmu krājums. 42 dziesmas latviešu DP dziesmu dienām 1946. g. jūlijā; Dziesmas jauktiem koŗiem (88 dziesmas). Šos abus krājumus izdevusi Franku novada Latviešu DP dziesmu dienu Rīcības komiteja, 1946. g. Koŗa dziesmas. 13 dziesmas Eslingenas dziesmusvētkiem. Izdevusi Eslingenas dziesmu svētku rīcības komiteja 1947. g.; 32 dziesmas. Dziesmu krājums jauktam, sieviešu un vīru korim prof. J. Vītola un A. Jēruma red. Kult. fonda izdevumā izdevusi Nora Alksne, 1947. g.; 14 dziesmas. Dziesmu krājums jauktam, sieviešu un vīru korim, pirmo vispārīgo latviešu dziesmu svētku 75 gadu atcerei. Izdevusi Bavārijas apgabala dziesmu dienas rīcības komiteja trimdā 1948. g. Jāpiezīmē, ka trijos pirmajos krājumos uzņemtās ir galvenokārt pazīstamas, jau Latvijā radušās dziesmas, kurpretim abos pēdējos ir lielumtiesu jaundarbi, kas komponēti trimdā.

Bez jau minētiem krājumiem jāatzīmē arī vēl dažas jaunas koŗa dziesmas kas iespiestas atsevišķi.

Ādolfa Ābeles „Reiz stāvēja nabags ceļmalā", „Mazs saules stariņš" un Valentīna Bērzkalna „Ko jauna būdama", — kuŗas izdevis Valkas nometnes koris „Dziesmu vairogs".

Koŗa dziesmas skolu vajadzībām.

Skolēnu kori. 60 div- un trīsbalsīgas dziesmas. Izdevis Alfrēds Kalnājs; J. Cīrulis. Dziesmu pūriņš. 33 div- un trīsbalsīgas dziesmas. Izdevis Otto Krolls.

Tautas dziesmas.

Tēvu dziesma. 193 izlasītu tautas dziesmu — melodiju un tekstu krājums. sastādījuši un izdevuši Irēne Bērziņa un prof. Ludis Bērziņš; Lokatiesi, mežu galiI 160 latvju tautas dziesmu — melodiju un tekstu sakopojums. Izdevis J. Liepiņš.

Jāpiezīmē, ka augšminētais saraksts neaptveŗ gluži visus trimdā iznākušos opusus. Daži darbi nav atzīmēti viņu apšaubāmās kvalitātes dēļ, un daži, jāpieņem būs arī paslīdējuši garām neapzināti.

Simbrīžam daļa augstāk minēto apgādu ir jau likvidējušies un viņu īpašnieki lielāko tiesu vai nu emigrējuši vai arī ir emigrācijas gatavībā, daudzas nometnes ir vairākkārt arī pārvietotas, kādēļ taujāt pēc izdevniecību tiešajām adresēm patreiz nav tikpat kā nekādas nozīmes. Katram, kas vēlētos saņemt kādu no uzskaitē atzīmētajām mūzikālijām, varam ieteikt rakstīt uz LCK apgādu, kur minētās mūzikālijas dabūjamas gandrīz visas. Adrese: LCK apgāds „Latvija" Breite str. 6-5. Esslingen/N.

Dažiem patīk, dažiem nepatīk

Ķeizara bildes krievu klubā Sidnejā — Tautiskie ēdieni imigrantu restoranos — Stiprie Austrālijas vīni — Labas izredzes daiļamatniekiem

LATVIJAS SPECIĀLKORESPONDENTA VĒSTULE NO AUSTRĀLIJAS

„Austrālija šogad ir lielākā imigrācijas zeme pasaulē," preses konferencē Kanberā izteicās imigrācijas ministrs A. Kalvels. Jau 1949. g. pirmajā pusē ieceļojuši 76.514 imigranti. Tālu pārspētas pārējās trīs lielās britu dominijas, jo Kanadā tajā pašā laikā ieradušies 53.518, Jaunzēlandē 6.949 un Dienvidafrikā 5093 cilvēki. Kalvels domā, ka 1954. g. šeit būs 9 milj., bet 1957. g. pat 10 milj. iedzīvotāju. Prakse pierāda, ka dažs labs atbraucējs tomēr tikai paskatās, papētī apstākļus, jūtas vīlies un dodas atpakaļ turp, no kurienes nācis. Tas sevišķi sakāms par imigrantiem no britu salām.

Melburnas žurnāls The Australalian Post meklē iemeslus, kas anglus spiež atstāt „izredzēto zemi". Vairums atpakaļbraucēju izteikušies, ka tas esot smagais dzīvokļu jautājums. Ļoti nepatīk te arī dažām latviešu ģimenēm. Sirms latviešu kungs ar tikpat cienījamu kundzi un diviem pilngadīgiem bērniem saka, — viņi miljonkārt nožēlojot, ka atbraukuši šurp. Kāpēc? Nu, vienkārši nepatīkot! Nupat gadījās satikt arī kādu latviešu mūziķi, kas, ļoti jautrā omā braukdams ar motociklu, bija sadauzījis pieri un tikko nāca no slimnīcas. Te „neesot gaisa". Viņš šajā „aitu un ķenguru zemē" nepalikšot, bet braukšot uz Argentīnu vai ASV, kur dzīve pulsējot daudz straujāk.

Fakts tomēr tāds, ka imigrantu skaits Austrālijā pieaug, un neviens nevar pateikt, cik galu galā būs apmierināto un cik pievīlušos. Imigrācijas departaments informē, ka līdz š. g. 12. oktobrim darbos iesaistīti jau ap 37.000 bij. DP, kaut atbraukuši bija 62.263, bet apm. trešā daļa atbraucēju ir ģimeņu piederīgie, un ap 5000 no tiem mitinās ģimeņu nometnēs. Sidnejas laikraksts The Sun par šo jautājumu prāto: „Pašreiz mēnesī ierodas ap 10.000 bij. DP. Jājautā, kā nokārtosies to cilvēku stāvoklis, kas nometnēs dzīvo bez darba." Patiesība ir tā, ka DP darba spēks pārāk vērtīgs, lai uztrauktos par nometnē esošām ģimenēm, kamēr vien būs diezgan telpu, kur tās izvietot.

Atbraucēji iezīmē jaunus vilcienus arī austrāliešu dzīvē. Vajaga tikai sestdienās pastaigāties kādā no 4 lielajiem veikalu centriem galvaspilsētā Kanberā, lai ik pēc pāris soļiem dzirdētu latviešu valodu un redzētu pazīstamas sejas. Pat tādā miljonu pilsētā kā Sidnejā imigranti ievērojami „sajaukuši gaisu". Par to Dr. Emerijs Bercs pastāsta arī laikrakstā Daily Telegraph. Rakstā „Ārzemnieki pārveido Sidneju" viņš saka, ka senāk sidnejieši brīnījušies, ja ielās dzirdējuši svešas valodas, bet šodien tā esot parasta parādība. Atbraucēju īpatnējie un nacionālie ēdieni sāk ieinteresēt austrāliešus, kuriem ļoti tīk apmeklēt nevien daudzos imigrantu veikaliņus un restorānus, bet arī to klubus. Krievu klubā, piemēram, sienas grezno pēdējā ķeizara un ķeizarienes ģīmetnes. Šodien Sidnejā var dabūt Krakovas desas, Vīnes šniceles, vācu paraugā marinētas siļķītes, ēdienus ar ungāru papriku un latviskai garšai sagatavotus kāpostus. Starp austrāliešu laikrakstiem pajūk arī avīzes citās valodās. No tām lielākās ir Franču Courrier Australian, grieķu Hellenic Herald, dienvidslavu Napredak, itāļu Il Risveglio uc. Jaunaustrālieši, kas pamazām sajūk ar šejieniešiem, ienes daudz jaunu vēsmu. Tās, liekas, tikai cels, bet ne gremdēs Austrālijas līdzšinējos tikumus.

Ja mēnesī Austrālijas krastos piestāj pāri par 10 imigrantu kuģu, tad austrāliešu avīžniekiem vairs nav viegli savos aprakstos par atbraucējiem neatkārtoties. Viņi tomēr mēģina atrast arvien kaut ko jaunu un šo jaunumu dažkārt sameklē vecumā. Uz kuģa Amarapoora, kas šajās dienās ieradās Sidnejā, bija arī 92 g. v. ukrainiete Ņina Černodidova, kopā ar meitu, tās vīru un 2 mazbērniem. No viņas 18 bērniem dzīva palikusi vienīgi šī meita. Austrālijas vecākā imigrante dzimusi 1857. g. 25. oktobrī. Kuģa kapteinis paskaidroja avīžniekiem, ka sirmgalve Amarapoora angļu valodas kursantu vidū bijusi čaklākā skolniece. Viņa stundās vienmēr ieradusies pirmā un aizgājusi pēdējā.

Grūti pateikt, vai arī tas iet uz imigrantu rēķina, ka Austrālijā pēdējā laikā ievērojami pavairojies vīna patēriņš. Pēdējos 12 mēnešos austrālieši izdzēruši 10,3 milj. galonu vīna, bet šajā laikā ražots 34,2 milj. galonu. Tas ir rekords, jo 1947./48. g. pagatavoja 33,7 un 1938./1939. g. — 14,8 milj. galonu vīna. Austrāliešu vīni ir daudz, daudz stiprāki nekā šī veida dzērieni Eiropā. Arī ražošanas process pavisam citāds. Savu lāsīti nu austrāliešiem tagad palīdz nodzert arī bij. DP, un ne visas „partijas" beidzas laimīgi. Tā, piemēram, Kobārā šajās dienās policisti aizturēja vareni apskurbušu 27 g. v. čechu zeltraci Jozefu Bartovu. Viņu arestēja par kaušanos ar kādu citu imigrantu un ievietoja aresta telpās, kur to otrā rītā atrada mirušu. Laikam saldā vīna bija ticis par daudz.

Gan labā, gan ļaunā nozīmē, bet austrāliešu presei imigranti darba sagādā diezgan. Kaut ko atrodam ik laikrakstā. Lūk, kaut vai bēdīgais stāsts „The Story of Lydya", kurā The Sydney Morning Herald drāmatiskos vārdos pastāsta gadījumu, kā mira mazā lietuviešu meitenīte Lidija, pēc tam kad tā uz kuģa Skaugum saslima un tikai pavisam īsu laiciņu redzēja Austrālijas sauli. Ir arī patīkamākas vēstis. Laikraksta The Sunday Sun pielikums „Color" nesen bija veltīts rokdarbiem un daiļdarbiem. Bij. UNRRAs un IRO darbiniece Eiropā, sidnejiete Helēne Heneja stāsta austrāliešiem, cik lieliski meistari šajā mākslā ir bijušie DP, sevišķi izceļot latviešu, lietuviešu, igauņu, ukraiņu un dienvidslavu lielo prasmi dažādās daiļamatniecības nozarēs. Austrālieši nenoliedz, ka atbraucēji ar laiku radīs pilnīgu revolūciju šejienes daiļamatniecībā. Darbības lauks daiļamatniekiem patiesi plašs, kaut sākums paiet tirgus iekarošanai utt.

Kāds tautietis prāto Austrālijas galvaspilsētā izveidot speciālu veikalu latviešu daiļdarbiem, bet lūdz, lai par to avīzēs vēl nerakstot, kamēr viss nebūšot kārtībā. Tas ir apmēram tāds pats lūgums kā komponistam E. Freimanim. Viņš jau paspējis komponēt divu austrāliešu dzejnieku 3 dziesmas. Abi dzejnieki tai pašā laikā ir arī profesori, gluži kā mūsu cienījamais prof. A. Švābe. Freimaņa komponētās dziesmas te varēšot dzirdēt skaņu platēs, un tad, ja patikšana, visu to drīkstēšot klāstīt arī avīzēs. Tādēļ — pagaidām jau nekā neesmu pateicis!

Kanberā, 29. oktobrī.

Arnolds Šmits

Ne visi latvieši iemīlojuši Misisipi plantācijas

Visa kokvilnas raža jāatdod par parādiem — Strādnieki gādā barību farmera suņiem — Mežonīgas ainas govju aplokos — 18 latvieši dodas meklēt darbu citur

Ziņas, kas laiku pa laikam pienāk no Misisipi štata kokvilnas plantācijām, visumā turpina attēlot turienes dzīvi un darba apstākļus negātīvā gaismā, pretēji dažiem latviešu trimdas presē manītiem attaisnojumiem un labvēlīgiem vērtējumiem. Tautietis D. S. oktobrī garākā vēstulē no P. G. Kalikota farmas starp citu raksta:

„Saskaņā ar nerakstīto norunu plantāciju strādnieki šeit par atalgojumu saņem pusi kokvilnas ražas. Šogad gaidītā raža izrādījās ļoti slikta. Sākumā kokvilna auga labi, bet tieši ziedu laikā tai uzmetās smecernieki, kas savu postītāju darbu veica tik pamatīgi, ka aizgāja bojā gandrīz visi labākie ziedi. No ražas tagad neiznāk gandrīz ne tik daudz, lai norēķinātos ar saimnieku par saņemto uztura naudas avansu, nerunājot nemaz par kaut kādu peļņu. Mūsu farmers pie tam brīdināja strādniekus, ka viņš nevienu nelaidīšot prom, kamēr parādi nebūšot pilnīgi nomaksāti, un nepaklausīgie varot sagaidīt, ka tos kā nevēlamus elementus nosūtīšot atpakaļ uz Vāciju. Pretēji agrākajiem solījumiem farmers tagad prasa no strādniekiem arī samaksu par traktora lietošanu 3 dol. par katru nostrādāto stundu, lai gan pēc lietpratēju kalkulācijas, ieskaitot arī degvielas un traktora amortizāciju, izdevumi stundā nepārsniedz 1,50 dol. Tā kā rakstveida līgumu saimnieks atsacījās parakstīt, tad arī protestēt tagad vairs nav iespējams. Vēl jāpiezīmē, ka par izsniegto uztura naudu aprēķina 5% gadā, un šos 5% tagad prasa arī par aizdevumiem, ko strādnieki saņēmuši tikai pirms dažiem mēnešiem.

Vispārējā kārtība šejienes farmās tāda, ka strādnieki saņem zināmu daudzumu piena bez maksas. Mūsu farmers piena vietā dod slaukšanai 6 govis 8 ģimenēm. Tā kā govis nav pienīgas, strādnieki spiesti piepirkt tām spēkbarību. Farmers tikko atveda no pilsētas 3 lielus suņus, kuru ēdināšanai prasa pienu no strādnieku govīm.

Gribu vēl pastāstīt kādu šejienes cilvēku mentālitātei raksturīgu parādību, ko tautieši ar vājākiem nerviem gan labāk lai nelasa. Gandrīz visām govīm farmā mēdz aplauzt ragus, veicot šo procedūru ar gluži mežonīgu nežēlību. Govi iesprosto, tā ka tā nevar pakustēties, pēc kam farmers iedod spēcīgākajam strādniekam milzīgas knaibles un liek nokniebt visu ragu līdz galvaskausam. Kniebjot ragu sašķaida, asinis šķīst uz visām pusēm. Kad raga gals kaut cik nolīdzināts, govi palaiž vaļā, bet nekādus medikamentus nelieto. Govs vairākas stundas streipuļo asinīm noplūdušu galvu. Pēc pāris dienām ievainojums sastruto, un tajā attīstās liels daudzums tārpu. Tad farmers apkaisa tos ar dezinfekcijas pulveri, vaina pamazām aizdzīst, un kustoņa mocības beigušās." — Vēstules autors beigās piezīmē, ka par savu sniegto ziņu pareizību gatavs atbildēt likuma priekšā.

Vairākas amerikāņu avīzes nesen ievietoja UP aģentūras 17. 10. informāciju, ka 18 latvieši atstājuši Misisipi štata plantācijas, paskaidrodami, ka 6 mēnešu laikā viņi tur saņēmuši par atalgojumu tikai kartupeļus, miltus un pienu. Daļa no viņiem jau atradusi darbu par būvstrādniekiem tuvējā Memfisas pilsētā un atgriezīšoties plantācijās atkal pavasarī, bet daļa devusies pavisam projām uz Bostonu, Filadelfiju un citām lielpilsētām, kur tiem ir radi un draugi. Latviešu grupas pārstāvis izteicies žurnālistiem, ka plantācijās vispār samazināts strādnieku skaits, bet farmeri Kleitons un brāļi Kalikoti paskaidrojuši, ka tā esot tikai īslaicīga parādība sakarā ar šāgada vājo kokvilnas ražu. Latviešu pārstāvis vēl norādījis, ka farmās pārtika bijusi laba, bet nav pietiekami gādāts par strādnieku drēbēm un dzīvokļiem.

Lasot vārpas palīdz DP ieceļot ASV

Ulmas latviešu nometnē šinīs dienās saņemts kādas Aiovas štata amerikāņu presbiteriāņu baznīcas brāļu draudzes laikraksts, kurā publicēta visai interesanta informācija par to, kā draudzes locekļi vēlas palīdzēt pārvietotajām personām ieceļot Savienotajās valstīs. Lai sagādātu līdzekļus kāda agrākā Valkas nometnes lauksaimnieka pārvešanai no ostas uz jauno darba vietu, presbiterāņu draudze uzaicinājusi savus locekļus un draugus salasīt tās vārpas, kas palikušas tīrumos pēc pļaujas. Daudzi farmeri draudzei paziņojuši, ka viņi atļauj uzlasīt nevien atlikušās vārpas, bet dos arī traktorus un kuļammašīnas, lai labību varētu izkult. Iegūtos graudus presbiterāņu draudze nolēmusi pārdot un par iegūtajiem līdzekļiem samaksāt min. DP ceļu. Pirmā palīdzības akcija vārpu lasīšanai notika 29. oktobrī. **L.**

Dienviddakotas latvieši gatavojas 18. novembrim

Vairāki Dienviddakotas štata laikraksti publicējuši intervijas ar latviešu mācītāju R. Kraftu, kas rosīgi turpina popularizēt Latvijas un latviešu vārdu amerikāņu sabiedrībā. Potter County News (8. 9.) tuvāk apraksta Onidas rotariešu kluba sanāksmi, kurā R. Krafts iepazīstinājis klausītājus ar aktuālajām DP problēmām, uzsverot, ka DP ar savām profesionālajām zināšanām var palīdzēt novērst darba roku trūkumu daudzās ASV rūpniecības nozarēs.

Tikko piesūtītā vēstulē redakcijai māc. R. Krafts starp citu atzīmē: „Patīkamākie brīži mums svešumā ir tie, kad atkal varam satikties ar tautiešiem. Tāds jauks brīdis man bija 9. oktobrī, kad runāju Bismarkas ev. lut. baznīcā. Ar turienes amerikāņu mācītāja gādību dievkalpojumā varēja piedalīties visi Bismarkā un apkārtnē dzīvojošie latvieši. Pēc dievkalpojuma notika tautiešu sanāksme, kurā pārrunājām savus priekus un bēdas. Mūs uzrunāja arī sirsnīgais latviešu draugs, pilsētas skolotājs P. Fjelstads, kas sagādājis latviešiem vairāk nekā 200 galvojumu.

26. oktobrī piedalījos latviešu un igauņu luterāņu mācītāju sanāksmē Čikagā. No latviešu mācītājiem bija ieradušies vēl O. Gulbis, P. Langins un J. Strautmanis. No vairākām vietām esmu saņēmis aicinājumu piedalīties 18. novembra svinībās. Plašāka sanāksme notiks Siuksfolā. Diemžēl latvieši te dzīvo tik izkaisīti, ka daudziem būs jāmēro liels attālums, lai nokļūtu uz kopējo svētku aktu.

Savu brīvo laiku pavadu, braucot apkārt un meklējot jaunus galvojumus. Paldies Dievam, mums netrūkst vēl draugu, kas grib palīdzēt. Latviešu vārdam apkārtnē laba skaņa, un jācer, ka izdosies dabūt šurp vēl vienu otru tautieti."

Pozitīvās pārvērtības Austrālijā

AGRĀK...

Austrālijā ceļojot redz daudz teltis vai pat veselas telšu pilsētiņas, līdzīgas mūsu augšējam uzņēmumam. Tādās teltīs dzīvo arī daudzi latviešu ieceļotāji. Telšu iemītniekiem visai nepatīkamas ir stiprā sala dienas ziemā un karstās dienas vsaras tveicē. Nav patīkami arī dažādie indīgie zirnekļi un citi nepazīstami kukaiņi un rāpuļi.

Apzinoties lielo dzīvokļu trūkumu un telšu nepiemērotību Austrālijas apstākļiem, vairākas lielas firmas vai uzņēmumi sākuši saviem strādniekiem celt mājas. Mazajā uzņēmumā pa kreisi redzam kā Clayde Railway Comp., Sidnejā ceļ saviem strādniekiem mazmāju pilsētiņu. Apakšā pa labi redzam vienu no gatavajām 2 personu mazmājiņām, kas ir nesalīdzināmi ērtāka un drošāka par telti. (R. Āboltiņa uzņēmumi).

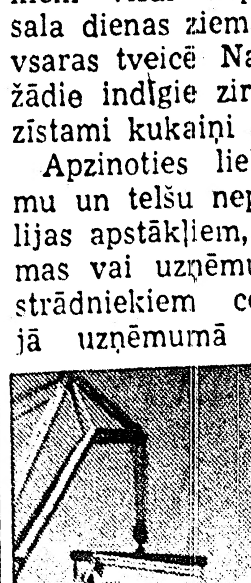

...UN TAGAD

Vai 150 Viktorijas pasažieriem atļaus turpināt braucienu ar savu kuģi?

Jaunākās ziņas par bēgļu kuģa Viktorijas likteni vēstī, ka tas Korkas ostā aizturēts galvenokārt pēc Norvēģijas valdības pieprasījuma. Kuģis, kā noskaidrojies, reģistrēts Stavangeras ostā un brauc ar Norvēģijas karogu. Jau kopš vairākām nedēļām Norvēģijas valdība ziņojusi Īrijas valdībai par Viktorijas braucienu un, norādot uz tā nepiemērotību okeāna braucienam, pieprasījuši kuģa apturēšanu.

Viktorija tagad starplaikā izremontēta un sagatavota braucienam. Īrijas iestādes paskaidrojušas, ka gadījumā, ja atzīs par pietiekamām arī kuģa glābšanas ierīces (laivas utt.), 150 pasažieriem atļaus turpināt braucienu uz Kanadu ar Viktoriju, bet pārējiem īru iestādes centīšoties sagādāt ceļa iespējas ar lidmašīnu vai kādu okeāna tvaikoni. Laikraksts Daily Mail sakās zinām, ka Īrijas valdība 350 Viktorijas pasažieru pārvešanai uz Kanadu nodomājusi īrēt kādu kuģīti. (S)

„Can I get — rudzu milti?"

VĒSTULE LATVIJAI NO MISISIPI KOKVILNAS PLANTĀCIJĀM

Patlaban sācies rudens posms. Mēs savos laukos sākām strādāt septembra vidū. Pirmajā gadā bija jāpiedzīvo neraža, bet kam lauki bija tīrāki, nezāļu mazāk, tiem šogad tomēr paauga labāk. Vasara bija lietaina, rudens posms, t. i. augusts un septembra sākums, kuriem vajadzēja būt karstiem, dažudien izrādījās tik auksti, ka pat mēs, ziemeļnieki, klabinājām zobus. Tik ātri, lūk, pierod pie karstuma! Istabā 25 gr. C, bet jāvelk kaut kas siltāks. Smējāmies, ka esam piemānīti, bet ko tu Amerikā izdarīsi! Šogad tātad izņēmuma gads, lai latvieši nepārbaidītos un neizceptu.

5. septembrī šeit sākas skolas. Mūsējie mācās čakli, un, ja valoda nesagādātu grūtības, tad viens otrs būtu jau labi tālu ticis, jo kurss te zemāks. Tad vēl kas sagādāja pārsteigumu mūsu skolēniem — šejienieši nepazīst tādu „tikumu" kā spikošanu. Darbu dara apzinīgi, un pašiem jāliekot atzīmes, piem., rakstu darbos un matēmatikā par katru kļūdu no 100 atskaitot 6. Visus darbus rakstot uz lapām, ne burtnīcās. Šejieniešiem pašiem gan pat koledžas klasēs vārgas zināšanas pareizrakstībā. Tā kādu vēstures klases darbu izdodot, skolotāja pukojusies, ka pēc teikuma nav likti punkti un jauns teikums sākts ar mazo burtu.

Vairākas latvietes vidusskolnieces un koledžas audzēknes dzīvo Senatobijā amerikāņu ģimenēs, palīdzēdamas mājasmātēm. Vispār, tā laba parādība, ka latvju jaunatne nebaidās darba. Dažs labs pēc skolas paliek pilsētā un strādā līdz ar farmas pārējiem vīriešiem, tā iegūdams līdzekļus iztikai. Nedēļas iztikai šeit nevajag vairāk par 3 dolariem, ja negrib būt pārāk izsmalcināts. Arī visi mazie bērni iet skolas gaitās: no rīta auto tos aizved, pēcpusdienā pārved. Bieži tad viņi steidzas uz kokvilnas lauku palīdzēt vecākiem. Tāda nu tā dzīvīte te ir, ne spoža, bet vēders pilns, jumts virs galvas. Ir jau gan dažas ģimenes arī mainījušas saimniekus, bet to procentuāli tik maz, ka par to nav vērts runāt, turklāt viss noticis godīgā kārtā. Katrs jau meklē, kur labāk, arī šeit visi farmeri nav vienādi.

Mums ir savs latviešu mācītājs Ķirsons, kura dzīves vieta atrodas Senatobijā. Ar viņa ierašanos likts pamats latviešu draudzei. Notiek dievkalpojumi latviešu valodā, lai gan presbiteriāņu baznīcā. Ir izredzes tikt arī pie sava dievnama, jo Senatobijā kāda baznīciņa apm. 25 gadus stāv nelietota. Mazliet pašu darba, un tad būs pēc mūsu gaumes.

Pašā Senatobijā latviešu ir krietns birums, sevišķi skolu jaunatnes un arī tādu, kas saistīti darbos. Sestdien sabrauc iepirkties arī no apkārtējām farmām, bet svētdienās, kad notiek dievkalpojumi, latviešu ir tik daudz, ka aizmirstas, kur esi. Mūsu „kolonijai" ārā izbūvēta krāsns rudzu maizes cepšanai. Pārējie to cep parastajās cepeškrāsnīs. Miltus apgādā kāds Ganns. Viņa veikala logā izlikts uzraksts „Rudzu milti". Kāds latvietis, iegājis veikalā tīšām jautājis: „Can I get „rudzu milti?" Visi smējušies kā kutināti. Solīja izsūtīt arī siļķes, bet tas laikam tik viegli neizdosies; varot gan dabūt sālītas makreles.

Un tad tās divas „briesmas" — čūskas un dubļi. No savas puses varu sacīt, ka pati esmu pa ceļu ejot, tikai nejauši redzējusi nozibam krūmos vienas čūskas asti. Ir jau gan citi sastapušies biežāk, bet arī mūsu dzimtenē bija vietas, kur odzes nāca ne tikai sētā, bet, sienu vācot, locījās gar dakšām. Ceļi pat lietus laikā nav tik izmirkuši, ka tajos grimtu kājas. Arumos nav jāiet, no tiem gan tik viegli kājas neizvilktu, jo te ir ne jau nu tieši Zemgales treknais māls, bet gan smilšainais. Arī no karstuma neviens nav aizgājis bojā.

No darba neviens nebēg, bet gan ir nelaimīgs, kam tā nav. Pamazām katrs ierīkojas tā, lai labāk varētu pelnīt. Priecīgāki tie, kas saņem algu pa mēnešiem vai nedēļām. Dienas alga arī nav slikta, bet dažreiz darba dienas strādniekiem pietrūkst un tad jāgaida. Bet esam jau vēl tikai 5 mēnešus šeit!

Tādi, lūk, šejienes apstākļi. Ja kāds ir ļoti izvēlīgs un iedomājas, ka, uz Ameriku atbraucis, tūliņ grābs miljonus, tad lai labāk paliek, bet kas nebaidās darba un vienu otru grūtību pārvarēt, lai meklē iespēju nokļūt šurpu.

A. S.

Iro preses konference . . .

Decembrī darbosies 10 Austrālijas komisijas — Valdība izstrādā liberālākus iecelošanas noteikumus

(Turpinājums no 1. lpp.).

vētras, vai arī kārtojot personiskas lietas. Tālāk F. Tomass paskaidroja, ka līdz šim DP komisija un IRO centusies iespējami ātrāk un vairāk izvietot, netaisot sīkākus norēķinus par DP likumprojektā paredzētām klauzulām attiecībā uz lauksaimniecībā nodarbinātiem un tiem DP, kas nāk no Padomju savienības okupētajām zemēm. Lai gala bilance būtu pareiza, martā vai aprīlī IRO un DP komisija izdarīs sīkāku aprēķinu, un tad iespējams, ka daudzi, lai arī tie būtu jau izceļošanas procesā, nevarēs aizbraukt vienīgi tādēļ, ka būs jādod priekšrocības tām grupām, kas speciāli paredzētas likumprojektā un kas savu procentuālo normu vēl nebūs sasniegušas.

Šo noteikumu ievērošana dos priekšrocības tiem, kas saistās darbā lauksaimniecībā un Baltijas valstu DP.

Runājot par emigrāciju uz Kanadu, F. Tomass atzina, ka praktiski ar IRO palīdzību izceļo tikai tie, kurus uz Kanadu izsauc radi, vai kas paši no Vācijas panāk darba līgumu. Jau ilgāku laiku uz Kanadu no ASV joslas izceļo apmēram 800 DP mēnesī, un IRO cer, ka izceļošana nesamazinātā skaitā turpināsies līdz darbības beigām. IRO gan mēģina Kanadu ieinteresēt uzņemt lielāku DP skaitu, bet grūti vēl šobrīd pateikt, vai tas izdosies.

Žurnālisti vēlējās zināt, kas notiks brīdī, kad Amerikas krastā izkāps 205,000 DP, bet daudzi vēl būs Vācijā ar galvojumiem kabatā. F. Tomass norādīja uz jau minēto „norēķinu saskaņošanu" martā, kad attiecīgās iestādes zinās, vai kvotes ietvaros vēl jaunus galvojumu īpašniekus var laist izceļošanas procesā vai nē. Lai arī cik rūpīgi saskaņotu skaitļus, esot tomēr iespējams, ka pēdējiem var durvis aizvērties acu priekšā.

Plašāku ziņojumu F. Tomass sniedza par lielo aizturēto skaitu Gronas transitnometnē, izsakoties, ka ziņojums par 2100 „iesalušajiem" DP arī IRO sagādājis nepatīkamu pārsteigumu. „Jau vairākus mēnešus IRO pūlas panākt lielāku saskaņotību atsevišķo instanču starpā," uzsvēra F. Tomass, „bet tas mums nav izdevies, jo DP komisijas un it sevišķi pēdējā imigrācijas un naturālizācijas komisija, kas darbojas tikai Gronā, vadās no citām instrukcijām un rīkojas ar citu pieeju. Ir pat gadījumi, kur pēdējā komisija Gronā ne tikai aiztur izceļošanu, bet pat dažiem apšauba tiesīgumu uz DP statusu. Zināma aizķeršanās dažādu apstākļu noskaidrošanai ir bijusi aizvien, bet pašreizējais skaits rada pārsteigumu un bažas arī mums."

Tālāk F. Tomass sīkāk klasificēja aizturēto skaitu. Gronā aizturēti 341 katolis, kas saņēmuši gan galvojumus, bet netiek tālāk atbalstīti no Vispasaules katoļu organizācijas. Aizturētajiem jāgaida, līdz tie saņems paziņojumu no galvojuma devēja par ceļa samaksu no ostas līdz darba vietai. Līdzīgu iemeslu dēļ aizturēti 550 ukraiņu. Viņi saņēmuši galvojumus no ukraiņu komitejas ASV, kas, galvojumus izsūtot, domājuši — kad atbrauks, tad redzēsim, gan jau darbu un dzīvokli dabūsim. Tagad DP komisija šos ukraiņus uz ASV sūta mazās grupiņās, lai tie vienā dienā nepārpludinātu ukraiņu komiteju. 72 personas aizturētas tādēļ, ka visiem vienas ģimenes piederīgajiem reizē nav saņemtas vizas. 111 personas aizturētas kāda ģimenes locekļa saslimšanas dēļ. 17 DP Gronā nokļuvuši bez vizām. IRO domā, ka tie ar labu draugu palīdzību iekļuvuši transportos, būdami pārliecināti, ka tikpat viegli tiks uz kuģiem. 8 DP sūtīs atpakaļ tāpēc, ka slimo ar sifilisu. 1001 DP no galvenās komisijas aizturēts tālākai izmeklēšanai. Imigrācijas un naturālizācijas komisijai Gronā ir tiesības katru DP pārbaudīt pēc savām instrukcijām un ieskatiem. Komisija var sūtīt aizturēto dokumentus atpakaļ uz CIC, lai noskaidrotu jautājumus, kas speciāli interesē šo komisiju, var pārbaudīt ierašanās laiku Vācijā, var arī apšaubīt ASV konsula izsniegtās vizas. Praksē diezgan bieži pierādoties, ka izceļošanas dokumentos kā galvenais strādātājs ASV nav minēts vīrs, bet gan sieva. Komisija var prasīt citādu izkārtojumu. Pabēgļiem var prasīt atsevišķas vizas. Komisija ir pilnvarota arī vērtēt, vai izceļotājs varēs uzdoto darbu tiešām arī veikt. Tas sevišķi attiecas uz darba spējas zaudējušiem. Pēc komisijas atzinuma, konsuli, vizas izsniedzot diezgan bieži rīkojoties pārāk liberāli. Gronā esot konstatēti daudzi gadījumi, kur DP neprot rakstīt un lasīt. Tādus uz ASV neizlaiž, bet apmāca turpat Gronā iekārtotā skolā. Sarežģījumus var radīt arī nepareiza ierakstīšana attiecīgas valsts kvotē. Ja konsuls paša DP neuzmanības dēļ kļūdījies un vīzu nav ierakstījis tās valsts kvotē, kur attiecīgais DP dzimis, bet gan pēc pavalstniecības, tad Gronā iznāk 3—4 nedēļas aizķerties.

J. Dilēnijs un F. Tomass uzsvēra, ka IRO labi izprot, kādu sarūgtinājumu un sarežģījumus šī aizķeršanās Gronā sagādā DP, bet, par spīti pūlēm daudzās apspriedēs panākt labvēlīgāku izkārtojumu, esot tikai mazas izredzes, ka izceļošanas process turpmāk ritētu gludi. Parasti Gronā esot 300—400 aizturētu DP, bet ilgākā vai īsākā laika posmā visus jautājumus noskaidrojot, un atpakaļ atsūtīto skaits neesot liels. IRO cer, ka atrisināsies arī pašreizējais sastrēgums.

Uz jautājumu, kas IRO zināms par bij. karavīru aizturēšanu, žurnālists saņēma atbildi, ka IRO nav kompetenta atbildēt, jo no IRO puses karavīru izceļošanai šķēršļus ceļā neliek. IRO pārstāvis karavīru jautājumā devies pie DP komisijas Frankfurtē, lai gūtu vajadzīgo informāciju.

F. Tomass vēl paskaidroja, ka sūdzības par izceļošanas centru Ambergā izrādījušās zināmā mērā pamatotas un decembra sākumā Ambergas izceļošanas nometni slēgs. Jau tagad jauni galvojumi caur Ambergas izceļošanas centru vairs neiet, bet tos virza caur Šveinfurti.

Austrālijas misijas informācijas daļas vadītājs L. Barsdels pateicās IRO vadībai par iespēju tikties ar DP preses pārstāvjiem un savus paskaidrojumus ievadīja ar paziņojumu, ka Austrālija grib tik daudz DP, cik vien varēs dabūt. DP uzņemšana turpināsies, kamēr vien darbosies IRO. Līdz šim uz Austrāliju esot izceļojuši jau apmēram 80.000 DP, un Austrālijas valdība cer, ka līdz IRO darbības beigām imigrantu skaits būs pieaudzis uz 150.000. „Ja vien būs iespējams uzņemt vēl vairāk," ar uzsvaru teica L. Barsdels, „Austrālija ar prieku uzņems katru skaitu DP."

Tālākā sarunā žurnālisti aizrādīja uz Austrālijas noteikumiem, kas liedz ieceļot vecākiem par 45 gadiem, norādot, ka darba spēju robeža ar šo vecumu vēl ne tuvu nav sasniegta. Pēc līdzšinējiem noteikumiem, Austrālija uzņem ik uz strādātāju 1 apgādājamo. Lielām ģimenēm ieceļošana tādēļ liegta. L. Barsdels informēja, ka Austrālijas valdība pašreiz apsver ieceļošanas noteikumu grozījumu, un esot ļoti iespējams, ka durvis uz Austrāliju tiek pavērtas daudz plašāk. Pēc L. Barsdela atzinuma, šo stingro noteikumu pamatojums esot vienīgi dzīvokļu trūkums. Darba problēma Austrālijā nepastāvot, un Austrālijai nekad neizdošoties dabūt tik daudz ieceļotāju, lai apmierinātu visas prasības pēc darba rokām.

Žurnālisti norādīja, ka izceļošanas process uz Austrāliju bieži ieilgst mēnešos. Transitnometnēs izceļotājiem pārāk ilgi jāgaida uz konsuliem. „Arī par to ir domāts," teica L. Barsdels. „Austrālija savā laikā sāka DP uzņemšanu ar vienu komisiju, tagad darbojas septiņas, un decembrī komisiju skaitu palielinās vēl par trīs. Ar 10 komisijām Austrālijas valdība cer DP ieceļotāju skaitu ievērojami kāpināt." L. Barsdels solījās arī parūpēties, lai paātrinātu izceļošanu ģimenes locekļiem, kuru piederīgie jau ir Austrālijā. Saziņā ar Austrālijas valdību L. Barsdels noskaidros, kādas iespējas ir studentiem saņemt Austrālijā stipendijas studiju turpināšanai. Žurnālisti ierosināja, lai Austrālija uzņemtu zināmu skaitu mācītāju attiecīgās konfesijās, nevis saistoties tiem darba līgumā, bet gan vienīgi reliģiskai aprūpei. L. Barsdels beidzot pateicās par gūtajiem ierosinājumiem un apsolīja turpmāk ar DP presi darboties visciešākā kontaktā, lai pareizas informācijas ietekmē DP izrādītu lielāku interesi par izceļošanu uz Austrāliju. Šai secībā Austrālijas imigrācijas ministrija vēl tuvākā nākotnē izkārtos iespēju Austrālijā esošajiem DP žurnālistiem atbrīvoties uz zināmu laiku no darba un garākā ceļojumā iepazīties ar savu tautiešu dzīves apstākļiem.

Preses konferences beigās DP žurnālisti atvadījās no informācijas nozares darbinieka Latvijas bij. redaktora A. Liepas, kas šinīs dienās izceļo uz ASV. Par labo sadarbību A. Liepam pateicību visu DP, laikrakstu vārdā, izteica DP Preses apvienības prezidents Dr. Lipoči un no IRO puses informācijas daļas vadītāja vietnieks J. Dilēnijs.

H. M.

Aizbraucēju ievērībai!

Pirms aizbraukšanas no Vācijas pasūtiniet laikrakstu

LATVIJA

Esslingen/N., Breite Str. 6.

KĀ VAR PASŪTINĀT LAIKRAKSTU?

Vācijā: 1) tieši apgādā, Breite Str. 6, 2) pie laikraksta pārstāvjiem nometnēs vai grāmatu galdos, 3) pārvedot abon. maksu pa pastu, 4) piesūtot abon. maksu pastmarkās.

Ārpus Vācijas: pie mūsu pārstāvjiem (pārstāvju sarakstus publicē atsevišķi).

Abonēšanas maksa:

Vācijā DM 3,50 par eks. mēnesī,
ārpus Vācijas DM 4,30.

Nokārtojiet abonēšanas maksu savlaicīgi un par vairākiem mēnešiem.

LCK apgāds Latvija

Ciņa ar komūnistu pagrīdi Latvijā (1)

TREŠĀS INTERNACIONĀLES ZELTS UN SPIEGU GRĀVĒJS DARBS RĪGĀ

Latvijas neatkarību izcīnīja vīri un jaunekļi, kas bija gatavi ziedot savu dzīvību tēvzemei. Bet arī pēc tam, kad ieroči frontēs jau bija apklusuši, norisinājās klusa un nežēlīga ciņa pagrīdē. Kominterne visiem līdzekļiem pūlējās sagraut jauno valsti, lai demokratijas vietā Latvijā atkal nodibinātu sarkano diktātūru. Neatkarības pirmajos gados, kad parastajam pilsonim dzīve likās ritam mierīgi, Padomju savienības iefiltrētie aģenti vairākkārtīgi plānoja bruņotu apvērsumu. Valdības un jo sevišķi politiskās policijas modrība viņu plāniem tomēr katrreiz pārvilka svītru. Par to, sniegsim lasītājiem rakstu sēriju — fragmentus no kāda politiskās policijas vadītāja darbinieka piezīmēm par šiem neatkarīgās Latvijas valsts sākuma gadiem.

Divās frontēs cīnījās latviešu jaunekļi un vīri. Šīs ciņas 1919. un 1920. g. visiem zināmas, un šodien tās jau iegājušas vēsturē, bet . . . blakus tām bija vēl viena tik pat sīva, nežēlīga cīņa, kā kaŗalaukos — tā bija plašākiem tautas slāņiem neredzamā sarkano aizmugures spiegu un pagrīdes terroristu fronte.

Sabiedrība līdz šim ļoti pavirši informēta par to, kas īsti risinājās šai noslēpumainajā un reizē fantastisku dēku pilnajā trešajā frontē, kad ienaidnieku partizānu, spiegu, aģitātoru un uzpirktu nodevēju bari pārpludināja visu Latviju. Šīs cīņas risiājās ne tikai liktenīgajā 1919. un 1920. g., bet arī vēlāk, kad frontēs ieroči jau bija apklusuši.

*

1919. g. 18. marts iezīmēja kādu svarīgu un izšķirēju notikumu. Latvijas pagaidu valdības spēki, vācu daļām piepalīdzot, ieņēma Jelgavu. Tas nebija nekāds lokāls panākums: komūnistu vadoņi saprata gluži labi, ka viņiem drīz būs jāpazūd arī no Rīgas un varbūt no visas Latvijas. Spēle bija zaudēta. Un tādēļ komūnistu centrālā komiteja jau laikus sāka meklēt Rīgā un provincē konspirātīvus dzīvokļus, lai iespējami plaši nodrošinātu pagrīdes darbību. Drudžainā steigā sarkanie vadoņi organizēja spiestuves, pārbaudīja biedrus, un uzticamākos izraudzīja svarīgajam pagrīdes darbam; slepenos štābos centrālkomitejas vīri sastādīja un sadalīja instrukcijas par konspirāciju un darbinieku parolēm. Nozīmētie neuzkrītoši nozuda un pārvērtās gluži miermīlīgos un ikdienišķos pilsoņos. Aiz tirgotāju, amatnieku, strādnieku un studentu maskām tie kļuva labi organizēts un labi apgādāts spēks, kam uzvaras kauss bija jānosveŗ par labu trešajai internacionālei. Organizācija bija ļoti plaša, un tiklīdz sarkanos piespieda Rīgu atstāt un fronte pārcēlās uz Latgali, pagrīde pamazām sāka darboties.

Trešā internacionāle bija bagāta. Tās rīcībā atradās veselas dārgakmeņu, zelta un sudraba kaudzes. Jaunos cara piecsimtniekus varēja iespiest neierobežotā daudzumā, un tomēr ārzemēs tiem joprojām bija kā kurss, tā cienītāji. Neatlaidīgi, cauri Latgales frontēm, pa purvu un mežu slepenām tekām, internacionāles dārgumi un vilinošie papīrīši plūda Latvijā, lai atgūtu to, ko Padomju armijas lielgabali bija pazaudējuši. Ne velti Trockis teica: „Latvijas zaudējums nav jānožēlo. Mēs viņu atgūsim bez neviena lielgabala šāviņa. Uz turieni izsūtīta nauda un aģitātori."

Tiešām, šī nauda pastrādāja daudz. Bija laiki, kad ne par vienu vietu nevarējām būt droši, ka tur nesēž kāds sarkano aģents. Spiegi neslēpās tikai mežos un dzīvokļos, tie bija visur: viņi iekļuva armijas radiotelegrafa stacijā, gatavojās uzspridzināt aviācijas parku, sēdēja pie slepeniem statistikas datiem par Latvijas armiju. Spiegu rīcībā atradās slepenie Baltijas valstu konferenču dokumenti; spiegi uzraudzīja apcietinātos cietumos un uzturēja viņu satiksmi ar ārpasauli. Pat armijas štābā un izlūkošanas nodaļās atradās cilvēki, kam komūnistu zelts bija vairāk vērts nekā grūti izcīnītā valsts. Nebija iestādes, no kuŗas spiegu rīcībā nebūtu visādu dokumentu un zīmogu paraugi. Un pēc šiem paraugiem viegli varēja pagatavot visus vajadzīgos dokumentus, pat braukšanai pa Latvijas dzelzceļiem uz valsts rēķina. Tāds apmēram bija stāvoklis pirmajā brīvās Latvijas laikā.

Kaut kas bija jādara un jādara nekavējoties. Tādēļ Latvijas politiskā pārvalde drīz saņēma visai radikālas instrukcijas pastiprināt cīņu pret spiegu, nodevēju un sarkanās pagrīdes terroristu tīklu.

Trešā internacionāle bija nenoliedzami bagātāka nekā politiskā pārvalde. Tādēļ spēkošanās bija diezgan bīstama. Ļaunākais bija tas, ka sākumā pārvaldes rokās nebija tikpat kā nekādu reālu pieturas punktu. Bija dažkārt tikai pieņēmumi, aplēses, minējumi — kas gan ļoti bieži izrādījās pareizi. Lūk: slavenais sarkano partizāns biedrs Kretulis, kuŗa banda Jelgavas cīņu laikā terrorizēja gandrīz visu Tukuma un Talsu aizmuguri, pēc Rīgas krišanas bija pēkšņi bez pēdām nozudis. Bija gandrīz skaidrs, ka viņš dabūjis pavēli savu darbību pārnest uz Rīgu; Vēl vairāk: bija aizdomas, ka taisni viņam un nevienam citam būs uzdots vadīt pagrīdes bruņoto terroristu grupu. Tāpat bija jāpieņem, ka uz Rīgu būs pārcēlies arī Kretuļa ne mazāk ievērojamais un bīstamais līdzgaitnieks biedrs Gricmanis. Aplēse patiešām izrādījās pareiza, un šie divi „dūži" arī bija vieni no pirmajiem, ar ko pārvaldei iznāca sadurties.

Nākamajā turpinājumā lasiet:
GRICMAŅA APCIETINĀŠANA UN PĀRDROŠĀ BĒGŠANA.

Rajka un sīkzemnieku partijas likvidātors sāk darbu Berlīnē

Kādus uzdevumus uzņēmies Gregorijs Puškins Austrumvācijā

Kad Berlīnē ieradās jaunais Padomju savienības vēstnieks Grigorijs Puškins un sāka rezidēt tikko atjaunotajā namā Zem liepām, par viņa misiju tikpat liela neskaidrība valdīja kā Austrumvācijā, tā rietumos. Pat līdzšinējais „ārkārtējais sūtnis" Semjonovs bija pārsteigts, jo par sava kollēgas nominēšanu uzzināja tikai pāris dienu priekš tam, kad Berlīnes aerodromā nolaidās speciāla Maskavas lidmašīna un pats ārlietu ministrs Dertingers steidzās apsveikt Puškinu. Kādu misiju viņam varēja būt paredzējis Kremlis, jautāja pat atbildīgi padomju militārās pārvaldes darbinieki.

Vēstnieks Puškins satelītvalstīs pazīstams kā ungāru opozicijas likvidātors. Viņš bija tas, kas iznīcināja sīkzemnieku partiju, lika nošaut agrākā Ungārijas valsts prezidenta Tildija znotu, sagatavoja Rajka procesu un pavēlēja notiesāt kardināli Mindsenti. Informētas aprindas Budapeštā runā, ka pat ortodoksiem ungāru komūnistiem Puškina rīcība likās pārāk neiecietīga. Tāpēc kaŗa ministrs Farkašs, kas skaitās arī kominforma uzticības persona, esot paziņojis Puškinam, ka ungāru komūnisti vairs nepieļaus turpmāk iejaukties savās iekšējās lietās. Puškins uz šo paziņojumu reaģēja visai nekomūnistiski — viņš izaicināja paziņojuma nodevēju uz divkauju. Tā tomēr nenotika, bet gan skandāls komūnistu augstākajā vadībā. Drīz pēc tam Maskava Puškinu atsauca.

Vēl jo nesaprotamāka viņa nominēšana par vēstnieku Berlīnē liekas tāpēc, ka te palicis arī Semjonovs, kas tikai nule varēja sākt plūkt laurus par savas politikas uzvaru. Agrākajā Vācijas galvaspilsētā nevienam nav noslēpums, ka Semjonova un propagandas šefa ģenerālmajora Tulpanova starpā visu laiku valdīja lielas nesaskaņas. Kamēr Semjonovs iestājās par „mērenu politiku" Austrumvācijā, par tirdzniecības līgumiem un par Rietumvācijas pakļaušanu ar propagandas palīdzību, tikmēr Tulpanovs uzskatīja par labāku varu, hermētisku noslēgšanos un nekomūnistisko elementu izolēšanu. Tulpanovs spēli pazaudēja un viņam pavēlēja atgriezties Padomju savienībā. Ja nu tā, kāpēc gan Maskava tagad atsūtīja uz Berlīni Puškinu, ko informētas aprindas citādi nesauc ka par likvidātoru.

Šveices žurnālists Riss apgalvo, ka jaunā vēstnieka vienīgais uzdevums pagaidām ir n o v ē r o t. Puškinu tāpēc varbūt labāk būtu saukt par Austrumvācijas iekšlietu ministru nekā par vēstnieku. Viņš rūpēsies par „iekšējo disciplīnu" un par to, lai viss būtu tīrs". Varbūt vēlāk sekos arī tīrīšanas, kā tas satelītvalstīs tik parasts. Puškins Berlīnē tātad darīs to pašu, ko Budapeštā — viņš vāks materiālus pret Grotevolu, Nuški, Dertingeru un citiem „ministriem". Ja agrāk austrumu joslā politiķi bija padomju militārās pārvaldes gūstekņi, tad tagad viņi būs vēstnieka Puškina gūstekņi. Šveices prese jautā, kas varētu būt pirmais upuris? Liekas, ka vislielākās izredzes uz to ir tagadējam Austrumvācijas ārlietu ministram Dertingeram. Puškins jau tagad izteicies, ka viņš brīnoties, kā gan tik „neuzticamu" politiķi varēja iecelt par ārlietu ministru. Viņš protams, zina, tāpat kā to zina katrs Berlīnē, ka Dertingers ir stūrakmens visiem Semjonova politiskajiem plāniem.

Ka Puškins jau tagad sācis rīkoties, liecina agrākā Austrumberlīnes policijas prezidenta Markgrāfa liktenis. Trīs dienas pēc Puškina ierašanās viņu apcietināja, lai gan agrāk tas skaitījās krievu mīlulis un uzticības persona, neraugoties uz to, ka arī Hitlers viņu bija apbalvojis ar dzelzs krusta bruņinieka pakāpi. Par Puškina jaunajiem uzdevumiem visai pesimistisks noskaņojums valda arī Semjonova tuvāko līdzstrādnieku vidū. Pats Semjonovs visiem stāsta, ka viņš jau tuvākā nākotnē dosies uz „svarīgām apspriedēm" Maskavā. Pēc Staļina laimes vēlējuma telegrammas Pikam un Grotevolam rietumos vienu laiku domāja, ka Padomju savienība vēlas padarīt Austrumvāciju par savu stiprāko satelītu. Varbūt pat par tādu, kas varētu aizstāt Jugoslaviju. Bet klusuma periods, kas tagad iestājies pēc šīs telegrammas, liecina, ka Kremlis vāciešiem neuzticas. Šveices prese tāpēc domā, ka turpmākie „draudzības pierādījuma" sekos tūliņ pēc tam, tikko Kremlis būs saņēmis pirmo Puškina ziņojumu.

AMERIKĀŅI NEVĒLAS KOMŪNISTU NAUDU

Ņujorka (D). — Lielās amerikāņu arodbiedrību apvienības CIO prezidents Marejs paziņojis franču arodbiedrībām, ka viņš katēgoriski noraida piedāvātos līdzekļus, lai atbalstītu streikotājus Savienotajās valstīs. Preses pārstāvjiem Marejs paskaidroja: „Mēs nevēlamies no komūnistiem pieņemt nevienu centu. Ja mēs to darītu, padomju kontrolētā Pasaules arodbiedrību apvienība pēc tam varētu lepni ziņot, ka tā palīdz amerikāņu kapitālistu apspiestajiem strādniekiem."

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Gunārs Vidzemnieks

NeaTastais mērķis

Par sniegputeņu aizvilktajām takām,
Caur biezokņiem, kur svilpa ziemeļvējš,
Reiz gājām, jūtot: nāve zogas blakām,
Kad tuvāk, tālāk rēja ložmetējs.

Un ejot baigo ielenkumu nakti,
Kad apkārt liesmo ziemas debesjums,
Un paliek kaŗa biedri neapraktī,
Bij mērķis izlasāms tik zvaigznēs mums.

Cik tā nav iets, cik tā nav klīsts bez gala,
Bet mērķis ilgotais vēl nava rasts, —
Arvienu tālāk paliek dzimtā mala,
Kopš liesmās zudis Dzintarjūras krasts!

PAR LATVIJU

Tie Latvijas armijas lielgabali, kas pirms 30 gadiem dunēdami gāza baltu uguni pāri Daugavai, tie sarūsējuši jau sen un kļuvuši par veciem dzelžiem. Bet ir lietas, kas nerūsē — slava un gods dzīvo mūžīgi, un tēvzemes mīlestība un varonība mīt tautā viņas pašas mūžu. Dienā, kad atbrīvotās Rīgas torņu zvani augstās un saltās rudens debesīs jaucās ar kauju rīboņu, kļuva dzīvs kāds simbols, kuŗa nozīme sniedzas pāri 30 gadu laika slieksnim un pāri tūkstošiem kilometru izplatījuma: 1919. gada 11. novembrī nodibināja Lāčplēša kaŗa ordeni, latviešu kaŗavīra augstākā tikuma — varonības cildinājuma zīmi.

Īss atskats vēsturē atgādina, ka visaugstākie morāliskie un ētiskie ieguvumi tautu dzīvē dzimst no cīņām un dzīvības upuŗiem. Strazdu muižā 1919. gada 3. jūlijā noslēgto pamiera līgumu vācieši nepildīja. Jelgavā ieradās bij. Krievijas armijas virsnieks Bermonts un sāka organizēt vācu-krievu uzbrukumu Rīgai, kuŗā ziediem un ovācijām sagaidīti ar pulkv. Zemitānu priekšgalā bija ienākuši „ziemeļnieki" un no Liepājas tvaikonī „Saratov" atgriezusies pagaidu valdība ķērusies pie darba.

Oktobŗa sākumā bermontieši sāka uzbrukumu un pēc pirmajām sadursmēm pie Ķekavas atspieda latviešu kaŗaspēka vienību līdz Torņkalnam un beidzot līdz pašai Rīgai. Stāvoklis bija kritisks. Armijas virspavēlnieks ģen. Simansons pavēlēja vienībām pāriet pār Daugavas tiltiem un ieņemt pozicijas Daugavas labajā krastā. Bermontiešiem neizdevās sākumā gūtos panākumus tālāk izmantot. Pēc tam, kad ar sabiedroto flotes artilerijas atbalstu latviešu kaŗaspēks padzina bermontiešus no Bolderājas un Daugavgrīvas, novembŗa sākumā sākās vispārējs latviešu pretuzbrukums. Agrā 10. novembŗa rītā mūsu armijas labais spārns apgāja Torņkalnu no rietumiem un ieņēma Zasulauku, bet kreisais spārns ielauzās pašā Torņkalnā un ieņēma Cementfabriku. Saltā, pelēkā 11. novembŗa rītā, aukstam vējam dzenājot retas sniega pārslas, Rīga pēc sīvām kaujām bija atbrīvota. Skanēja zvani un tauta pārpildītos dievnamos pateicās Dievam un saviem karotājiem.

Kopš tiem laikiem pagājuši 30 gadi. Jelgavu atbrīvoja 21. novembrī, Tukumu 22. novembrī un 28. novembrī visa Kurzeme bija brīva. Latviešu kaŗavīrs tagad ar visu krūti pagriezās pret austrumiem, kur Latgalē vēl bija jāpadzen sarkanarmieši no Latvijas zemes un pilsētām. Šīs cīņas deva Latvijas vēsturei divus stūrakmeņus — miera līgumu ar Vāciju 1919. g. un miera līgumu ar Krieviju 1920. g. Tie ir dokumenti, kuŗos katrs burts rakstīts latviešu kaŗavīru asinīm.

Līgumus var lauzt, iznīcināt, apsmiet, bet tos lielos darbus, ko varonība un dzīvības upuris viņu nopietnībā paceļ līdz svētumam, nespēj aizsniegt nekādi zemes zaimi. Viņu nozīme ir pārlaicīga un tā stāv pāri telpai un tālumam tikpat absolūta savā suverēnitātē kā Dieva gribas noteiktās visa labā, krietnā un cildenā vērtības Latviešu kaŗavīrs, savas sūtības pavēli pildīdams, vēstures gaitā kļuvis kā par reliģisku kalpu. Šīs sūtības pavēle no viņa prasījusi un arvien vēl prasa visaugstāko upuri, dažreiz atstājot to itkā bez gandarījuma, itkā bez attaisnojuma, itkā bez jēgas. Svētīti tie, kas atdusas dzimtenes zemē pie Latvijas tēla kājām. Bet daudzi bez ieročiem rokās un bez cīņas krita no nelietīga ienaidnieka rokas un viņu kauli tagad stingst mūžīgā ledū aiz ziemeļu polārā loka; citi guļ Urālu pakājē, citi Lienes mežā, citi krita Volchovas purvos, Pomerānijas līdzenumos, dažs nogrimst aizmirstībā Indoķīnas saules izbalināts, bet citus, ko nepieveica nāve sīvās cīņās, tos pieveic sūrā, neatlaidīgā dzīve. Slava varoņiem!

Bet 11. novembris nav mirušo piemiņas diena. Lāčplēša ordeņa devīze ir — „Par Latviju". Un Latvija mūsu apziņā ir vienīgais mūsu nacionālās dzīvības simbols, ap kuŗu šobrīd pulcējas brīvie trimdinieki un apspiestie dzimtenē, — tās dzīvības simbols, ko pirms 30 gadiem latviešu kaŗavīrs izcīnīja savai tautai. Lāčplēša diena ir cildinājums varonībai, cildinājums kaŗavīram, cildinājums dzīvībai, kas arī no tālas pagātnes, arī pāri kilometru tūkstošiem aug ārā pat no kapiem un sniedzas dzīvajā dzīvē un nākotnē. Neviens upuris nav bijis veltīgs, un jo smagāks tas bijis, jo lielāks ieguvums. Veltīgs nav arī tas risks, kuŗam vēl šodien latvietis sevi pakļauj nomaļās zemēs cīnīdamies — viņā dzīvo un apliecinas latviskās vīrestības un cīnītāja gars. Lūk, — kareivīgumu, varonību un vīrestību cildina 11. novembris.

Latviešu kaŗavīrs ir tas, kuŗa asinis dod dzīvību mūsu tagadnes ticībai, ar ko pildāma mūsu sūtība. Un šī ticība reiz atkal liks nodunēt latviešu kaŗavīra soļiem — brīva vīra soļiem brīvā zemē.

Lielgabali rūs — varonība, slava un gods dzīvo mūžīgi.

K. Grauds

LĀČPLĒŠA KAŖA ORDENIS

Tauta, kuŗai ir mūžīgi svētumi, nevar iznīkt

Tautu augstākās tradicijas savirknējas no dažādiem nacionāliem svētumiem, kas pakāpeniski rodas tautu dzīvē paaudžu mūžos, un iet kā neredzams tilts no pagātnes uz nākotni. Viens tāds svētums latviešu tautai ir arī Lāčplēša kaŗa ordenis, „dibināts 1919. g. 11. novembrī, Latvijas brīvības cīņu vissmagākā dienā," — tā rakstīts ordeņa statūtu 1. pantā.

Kaujas nopelnu ordeņa dibināšanas ideja radās pirmo kauju laikā 1919. g. sākumā. 1. Valmieras pulka kaŗotāji ziemeļos bija paredzējuši dibināt **Imantas** ordeni; archīvos bija redzami pat iesniegumi apbalvošanai ar šo ordeni. Vēlāk štābi tomēr izšķīrās dot jaunajam ordenim Lāčplēša vārdu, pamatā liekot Andreja Pumpura nemirstīgo eposu, kuŗa teksts saistīts ar Daugavu un Lāčplēša cīņām, tāpat kā mūsu cīņas pirms 30 gadiem gar šo latviešu likteņa straumi.

Lāčplēša kaŗa ordeņa statūtus, paša ordeņa zīmējumu skices un lentas paraugus izstrādāt bija uzdots Aizsardzības ministrijas galvenam štābam, kuŗa priekšnieks toreiz bija pulkvedis Adienis, akadēmiski izglītots kaŗavīrs. Viņš statūtu izstrādāšanu tālāk uzdeva bij. Baloža brigādes adjutantam kapteinim Albertam Stalbem, kuŗš tad arī jāuzskata par statūtu teksta autoru. Ordeņa un lentas zīmējumu paraugus vairākos veidos un krāsās izstrādāja kalpakietis Jānis Aleksandrs Līberts, kuŗa rokai pieder arī Kalpaka batalj. dalībnieku krūšu nozīme, tāpat arī visu bataljona rotu un jātnieku nodaļas krūšu nozīmes. Attiecīga komisija no visa paprāvā klāsta izraudzīja to ordeņa zīmi un baltsarkanbalto lentu (4 baltas, 3 sarkanas svītras), kādu mēs viņu pazīstam.

Ordenim ir trīs šķiras: trešā — zemākā — krusts ar lentu, nēsājams krūšu kreisajā pusē; otrā — mazliet lielāks krusts platākā lentā, nēsājams kaklā, — un pirmā šķira — plata lenta pāri krūtīm, lentas galā krusts un bez tam vēl liela zvaigzne krūšu kreisajā pusē.

Visi ordeņi numurēti un katram ordenim klāt diploms, kuŗā kaligrafiski ar tušu ierakstīts ordeņa kavalieŗa vārds, dienesta pakāpe, ordeņa domes protokols ar tekstu, par ko ordenis piešķirts, attiecīgs statūtu pants un kaŗaspēka daļa. Katram diplomam valsts prezidenta un kaŗa ministra pašrocīgs paraksts un lielais Ordeņa Domes zīmogs.

Atsevišķu komandieŗu oficiālos apbalvošanas iesniegumus izšķīra Ordeņa Dome, kuŗā sākumā bija paredzēti septiņi locekļi ar augstāko ordeņa šķiru vai numuru, un valsts prezidentu kā priekšsēdi. Bet kad statūtu projekts nokļuva Tautas Padomē apstiprināšanai, tur likumdevēji viņu mazliet grozīja un papildināja (starp citu — apbalvošanu gluži dibināti attiecināja arī uz latviešu strēlniekiem, kas projektā nebija paredzēts), bet Ordeņa Domē ievēlēja vēl septiņus locekļus no Tautas Padomes resp. nākošā parlamenta, kopā tātad 15. Ordenis bija piešķirts, ja par to izteicās visi vienprātīgi — kā tas lielumtiesu arī notika — bet vismaz bija vajadzīgas divi trešdaļas plus priekšsēdētāja balss, tā tad vienpadsmit. Zinu gadījumus, kad kandidāts dabūja 10 balsis un ordeni viņam nepiešķīra.

Pirmos septiņus Ordeņa kavalieŗus un Domes locekļus uz armijas virspavēlnieka (toreiz jau ģenerāļa) Baloža priekšlikumu ievēlēja likumdevēja iestāde, tai laikā Tautas Padome. Tie bija: virspavēlnieka štāba priekšnieks pulkvedis, vēlāk ģenerālis Pēteris Radziņš, kas dabūja pirmo numuru, tad pulkveži Peniķis, Berķis, Apinis, Jansons, Dankers un Puriņš. Statūtos bija paredzēts, ka viena locekļa nāves vai ilgas prombūtnes gadījumā Ordeņa Domē automātiski nāk sekojošais pēc kārtas ordeņa kavalieris, piemēram — kāds ar ordeņa 8. numuru apbalvotais 1. Liepājas pulka dižkareivis utt. Bet lietas labā, un lai Domē tādā reizē nāktu kāds vecāks kaŗavīrs ar lielāku stāžu, statūtu attiecīgo pantu vēlāk grozīja un pēc Domes locekļu Radziņa un Apiņa nāves nāca divi citi vecākie, viens no tiem tagad arī jau nelaiķis ģenerālis Bolšteins.

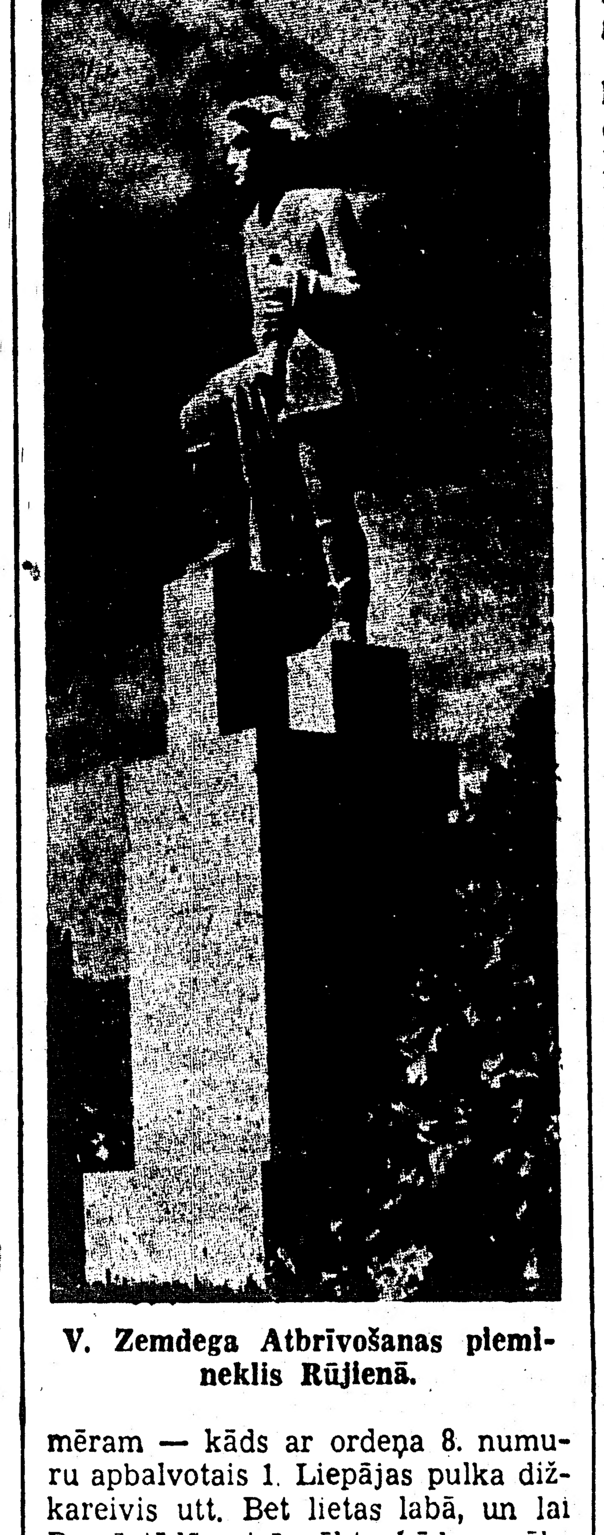

V. Zemdega Atbrīvošanas piemineklis Rūjienā.

*

Lāčplēša ordeni piešķīra kā latviešiem, tā citu tautu piederīgiem par kauju nopelniem Latvijas labā, arī kaujās varonīgi kritušiem. Trešās šķiŗas ordeņa kavalieŗu ir drusku vairāk par 1800, to starpā apm. 400 kritušo, kam veiktais varoņdarbs saistīts ar nāvi tad vēl ap 200 Igaunijas, Lietuvas, Polijas armiju, Anglijas un Francijas flotes un citu tautu piederīgie. Latvijas pēdējos patstāvības gados dzīvo latviešu ordeņa kavalieŗu skaits bija ap 900, no tiem lielu daļu varmācīgi aizveda 1941. g. 14. jūnijā, daudzus komūnisti noslepkavoja jau agrāk Rīgas centrālcietumā, Baltezerā un citur. Trimdā viņu skaits nebūs neko lielāks par kādiem piecdesmit.

Otrās šķiŗas ordenis piešķirts ap 20 latviešiem un kādiem 30 ārzemniekiem. Pirmās šķiŗas kavalieŗi ir tikai trīs latvieši: ģenerāļi Radziņš, Balodis un Berķis, un šādi ārzemnieki: Igaunijas armijas virspavēlnieks ģen. Laidoners, Anglijas un Francijas armijas virspavēlnieki 1. pasaules kaŗā feldmaršals Frenčs un maršals Fošs, nelaiķis Beļģijas karalis Alberts, Italijas karalis Viktors Emanuels un Polijas maršals Piļsudskis.

Pirmo reizi piešķirtos ordeņus izdalīja svinīgā kaŗaspēka parādē 1920. g. 11. novembrī apm. 170 apbalvotiem. Tie bija sapulcināti atsevišķā ierindā, štāba adjutants izsauca vārdus un pirmais valsts prezidents (toreiz vēl Tautas Padomes prezidents) Jānis Čakste ordeņa zīmes personīgi piesprauda varoņu krūtīm. Kritušo ordeņus saņēma piederīgie. Sekojošos gados turpinājās tālākās apbalvošanas tādā pašā kārtībā, līdz galīgi beidzās 1926. gadā.

Ordeņa Domes darbvedība bija koncentrēta valsts prezidenta kancelejā pilī. Sākumā to vadīja invalids kapteinis Aleksandrs Lasis, vēlāk — prezidenta kancelejas priekšnieks Jānis Grandavs.

Tūlīt pēc pirmām apbalvošanām Ordeņa Dome ierosināja sakārtot chronoloģiskā kārtībā īpašu greznu lāčplēšu albumu ar visu apbalvoto ģīmetnēm un biografijām, — ko tad gatavā veidā izdalītu katram ordeņa

(Turpinājums 6. lpp.)

Videvuds Kļava

Sataisīšanās

**Kaŗa kumeļš zviedz,
Nemierīgs dimdina klonu.
Turiet to iemauktu grožos,
Lai es sataisos gatavs.**

**Lai es zobenu jožos,
Lai es noraisu bruņas,
Vairogu aizmestu projām.
Pēdējā cīņā ko sūta,
Tam vairs nevajaga slēpties**

**Cīņā iziešu viens,
Iziešu viss un pats.
Nostāšos kails un brīvs,
Nāves dūriens lai ceļu
Atrod atsegtās krūtis.**

**Cērtot došu un ņemšu,
Saņemšu to, kas mans,
To, ko izvēlos sev,
To, kas man paliek
Pāri mūžam.**

Vitauts Kalniņš

Garīgais tukšums?

(Turpinājums un beigas)

Valoda nav vienīgais gara izpausmes ceļš. Jo spilgtāk latvieša īpašo abstrakcijas spēju rāda mūsu senais ornaments. Mēs nezinām nevienu no Eiropas tautām, kas būtu varējusi ornamentā daudz maz atsvabināties no stādu un dzīvnieku motīviem. Ornaments tām ir tikai stilizācija. Vienīgi latvietis ir izveidojis pavisam tīru ģeometrisko ornamentu, visabstraktāko, ko vispār cilvēka gars tēlos radījis.

Laikam kautko līdzīgu varēs saredzēt latviešu mūzikā, kad to daudzmaz izpētīs. Grieķu monodiskā mūzika (un tā ir visas Eiropas mūzikas pamatā) arvien bija tā sakot programmas mūzika (zināmas toņkārtas skaitījās viennozīmīgi saistītas ar zināmām jūtām un raksturiem). Latviešu mūzikā nav pēdu no šī saistījuma. Tā ir tik abstrakta, kā mēs saprotam jaunlaiku mūziku. Neiesim tālāk šajos prātojumos. —

Ne ar ko nav pierādīts, ka kultūras pilnība rodas no teorētiskās, abstrakti ideālistiskās daļas lomas viņā.

Pielīdzinādams ideālismu teorētiskai filozofijai, autors par augstkultūras izšķirīgo pazīmi, šķiet, skaita filozofiju. Mēs esam ar mieru to atzīt par katras kultūras pulsējošo sirdi. Bet tikai tādēļ, ka viņa ir drošā **jautātāja** un bezbailīgā **šaubītājies**. Abstraktā teorētizēšana turpretī ir tikai viena daļa gara dzīvē un nebūt nav nozīmīgākā. Tā izvirzās priekšgalā parasti tikai tad, ja kāda kultūra sastingst, nespēj vairs elpot dzīvās pasaules gaisu, un savā agonijā izsviež tukšumā savas konstruētās abstrakcijas (kā Platona idejas). Pieķeršanās tām ir pēdējā krampjainā kādas kultūras kustība, tai seko gals.

Teorētiskā domāšana rada atziņas, ko galā var izmantot tikai technikā un augstākās abstrakcijas tādēļ brāļojas ar visrupjāko prakticismu. Gars, kas bēg no vielas, visdrošāk krīt tās gūstā. Nevis vielu pamest, bet to **turēt** un tomēr apgarot, ar garu caurstrāvot, tas ir gara uzdevums. Vērtīgākais latviešu gara dzīves pieminekļos ir tas, ka viņš arvien pratis **vielā** ielikt garu. Un mēs nesūrosimies par latvieša tieksmi pēc mantas, nedz par viņa praktiskumu, ja mēs atcerēsimies, kā viņš prata katru savu lietu pārvērst mākslas darbā un katru savu praktiskāko darbību itkā dievkalpojumā. Latvieša darba dziesmas ir reizē dievadziesmas, tāpēc viņš darbā iedams un mantu rauzdams varēja dzīvot kopā ar Dievu, ko Platona abstraktā filozofija aizdzina no pasaules un nekāda teoloģija vairs nav pratusi to atvest atpakaļ. Kāds domātājs man reiz teica — ir vērts uzskatīt latviešu riju Kamēr grieķi savās celtnēs itkā līdzsvaroja debesis ar zemi, kamēr gotika skrēja no zemes debesīs, latvieša rija itkā rāda debesu nolaišanos pār zemi. Tam, pie kā debesis atnāk, nav tajās jādzenās.

No Platona abstrakcijas meistardarba — ideju mācības — ved tiešs ceļš uz viņa komūnistisko valsts mācību (teiksim vairāk — uz pilnīgi boļševistisko valsti). Mēs pazīstam to pašu garu arī šodien. Ja arī boļševisms neuzrāda lielas abstrakcijas spējas, tad pieķeršanos abstrakcijām gan. Tur jūs redzat Platonu praksē: abstrakciju apmātais cenšas tajās iespiest dzīvos cilvēkus par vērdzības un asiņu maksu.

*

Augstkultūra ir pilnkultūra, tā nozīmē, ka cilvēks (un tauta) spēj vispilnīgāk, visbagātāk dzīvot viņam dotajā pasaulē, spēj to nevien apvīt abstrakcijām, bet spēj to sagūstīt tēlos (mākslā), spēj to **vērtēt** (ar vislielāko un vispretrunīgāko vērtību krājumu) un spēj to pieņemt reliģiskā apbrīnā. Visiem šiem garīgās dzīvības avotiem jāplūst cilvēka dvēselē, ja viņš grib dzīvot pilnā augstā kultūrā. Visi šie avoti latviešu tautā ir dzīvi un viņa **ir** aicināta celt savu augstkultūru, savu nesalīdzināmo pasauli, kuŗā viņa dzīvos visbagātāko dzīvi, viņa un neviens cits.

Viņa ir arī radījusi un uzcēlusi gadu tūkstošos šīs celtnes negrozāmos pamatus. Viņas valoda stāv gatava dižai filozofijai un nevien tai, bet arī lielai dzejai. Viņas telpas izjūta un krāsu kārtība stāv iekaldināta viņas rakstos, kur tās var meklēt mūsu mākslinieki. Viņas intimāko jūtu abstrakcijas dzīvo viņas melodiju tūkstošos. Vai tad vēl vairāk var gribēt?

Bet latviešu vēsturi mēs tulkosim citādi, pavisam citādi nekā profesors Blese. Viņš to redz kā skumju nomales dzīvi, nomales, kuŗā gan ielaužas un cikstās visādi svešinieki, meklēdami sev laupījumu, bet nekā vērtīga neatnezdami līdzi. Tiesa, neatnesa vis, bet nebija arī vajadzīgs. Mums pašiem visa bija gana. Mūsu vēstures slavu mēs tādēļ saskatīsim mūsu pašu mantojuma glabāšanā. Mūsu vēsture ir uzvaras vēsture. Ne Roma, ne Maskava, ne Varšava, ne Stokholma mums nav atņēmušas to, kas mums piederējis un pieder.

Kādēļ šis mantojums nav turpināts, bet atstāts guļam pēdējos 70—100 gados, kopš mēs domājamies dzīvojam atkal garīgi darbīgāku dzīvi? Šis jautājums un pārmetums mūsu gara darbiniekiem paliek. Gan ir bijuši vīri, kas redzējuši un rādījuši pareizo ceļu mūsu augstkultūras veidošanai — spilgtākie starp tiem bija Atis Kronvalds un Ernests Brastiņš — bet mēs arvien no jauna esam izvēlējušies sev kādu vieglāku ceļu: mēģināt sagrābstīt pa citām mājām kautko gatavu un iztikt ar to kā ar savu. Lai par to atbild tie, kam par to jāatbild. Mūsu tauta ir no pārmetuma brīva. Viņa ir sīksti glabājusi un glabā vēl šodien mūsu augstkultūras noslēpuma atslēgas. Un viņa gaida, lai tās kāds paceļ.

Tas var notikt arī trimdā, un mēs ceram, ka taisni trimda būs svarīgs posms mūsu kultūras celšanā. Garīgo tieksmju apsīkšanu saskatīt nevar, taisni otrādi, katrs var novērot, ka tās ir lielākas un asākas nekā mājās bija Tās liekas snaužam tikai tad, ja tām dod to, ko viņām nevajag Bet mēs varam no tā mācīties. Mums ir arī mazliet laika Nevien aiz muguras, arī priekšā mūsu tautai vēl ir gadu tūkstoši. Kaut arī mūsu — katra atsevišķā dienas varbūt jau ir saskaitītas.

Ingus Nāruns — laureāts

No 19. sept. līdz 2. oktobrim Ženēvā notika piektais internacionālais skaņu mākslinieku konkurss dziedātājiem, čellistiem, sonātu duetiem (vijolei ar klavierēm), obojistiem un fagotistiem. Starp 42 čellistiem, kas bija ieradušies no visām pasaules malām, pat no Indijas, atradās arī mūsu Ingus Nāruns, kam piešķirts pirmās šķiras internacionālās skaņu mākslas solista diploms. Par savu piedalīšanos un panākumiem Ženēvā Ingus Nāruns stāsta:

„Žūrijas komisijā bija pasaules ievērojamākie čellisti, piem., Enriko Mainardi u. c. Konkursa pirmais koncerts notika nelielā tukšā zālē, un žūrijas komisija atradās zila auduma „būdā", tādējādi neredzot spēlētājus. Pirms koncerta starpnieks starp žūrijas komisiju un konkursa dalībniekiem lika vilkt numuru, un no tā brīža nebiju vairs Ingus Nāruns, bet kandidāts Nr. 80. Kad ar pavadītāju Dainu Pavasari tikām ievesti zālē, no „būdas" atskanēja aicinājums spēlēt Bachu. Tālākais sekoja jauktā veidā, piem., liekot spēlēt kadenci no Bokerini koncerta trešās daļas, tad pirmo daļu, tās kadenci, beidzot otru daļu. Nobeigumā vajadzēja spēlēt Sen-Sansa koncerta finālu. Pēcpusdienā uz konservātorijas melnā dēļa parādījās ziņojums, ka no 42 čellistiem konkursu izturējuši tikai 8 un starp tiem arī Nr. 80!

Pēc 6 dienām bija jāspēlē atklātajā koncertā Viktorijas hallē, kur vietas 2500 klausītājiem. Halle bija pārpildīta, un nu es jau spēlēju ne vairs kā kandidāts Nr. 80, bet kā latvietis Ingus Nāruns. Koncerta beigās paziņoja, ka esmu izpelnījies pirmās šķiras solista diplomu. Apbalvošana notika trešajā koncertā tai pašā Viktorijas hallē, kur ar simfoniorķestri izcilā diriģenta Ansermenta vadībā atskaņoju Bokerini koncertu. Sarīkojums bija pieslēgts gandrīz visiem Šveices raidītājiem. Pēc koncerta mūs uzveda uz paaugstinājuma, un goda prezidijs katram apbalvotajam izsniedza diplomu, izsaucot arī manu vārdu un nacionālitāti.

Par mani atsaucās arī Ženēvas prese. Lūk: „Ingus Nāruns (Latvija) ir smalks mūziķis ar briljantu techniku", raksta Journal de Geneve; „Ingum Nārunam ievērojama mūzikālitāte un izcila stila un ritma izjūta. Pārējie konkursa dalībnieki spēlēja dažkārt patvarīgos ritmos. Ingus Nāruns bija izņēmums. Izcila partnere pavadījumos bija Daina Pavasare", atsaucās La Tribune de Geneve.

Mana vissirsnīgākā pateicība pienākas mūsu pārstāvim IRO galvenajā mītnē A. Skrēbera kungam, kas mūs uzņēma ar īstu latvieša viesmīlību un sirsnību. Tāpat jāpateicas BCP pārstāvim Trapāna kungam, Barēvica kungam un visiem citiem, kas rūpējās, lai es varētu nokļūt uz šo konkursu. Īpašs paldies manam skolotājam Atim Teichmanim, pie kura guvu „pēdējo slīpējumu" pirms došanās uz Šveici.

Ko teikt tagad? — Mūsu mākslinieku uzdevums trimdā cīnīties ar konkurenci tagadnes mākslas pasaulē, tādējādi nepārtraukti meklējot jaunas atziņas un šo atziņu vērtējumā nekad neapsīkt. Pasaulē pašreiz ļoti daudz izcilu mākslinieku. Tikai tad, ja turēsimies ar viņiem vienā līmenī, varēsim veikt to, ko prasa tagadnes mākslas mērauklas.

Uzskatu, ka ar piedalīšanos Ženēvas konkursā man bija iespējams ne vien pārbaudīt pašam savas spējas starptautiskā mērogā, bet jo vairāk — iegūt nemaldīgu priekšstatu par tagadnes atskaņotāju mākslas līmeni."

—dz—

Studiju apstākļi Bonnā

Jau jūlija sākumā iestādes sāka stingrāk raudzīties, lai Bonnas universitātē studējošie DP izceļotu, un vietējais DPACCS kā arī Militārās Pārvaldes Izglītības daļa pieprasīja ziņas par tiem, kas varēs studijas nobeigt 1949./50. g. ziemas semestrī, norādot, ka vienīgi tos arī turpmāk atbrīvos no mācības maksas. Pārējiem jādodas tālākā emigrācijā vai jāatgriežas pamatnometnēs, bet ja viņi vēlētos studijas nobeigt ar saviem līdzekļiem, viņiem var atraut IRO atbalstu.

Latviešu studentu skaits Bonnā, no 55 jūlijā pašreiz noslīdējis uz 30. No tiem tikai mazākā daļa studijas varēs nobeigt sekojošā ziemas semestrī. Pēdējie vairs nepretendēja uz tiešu IRO atbalstu, bet lai materiāli kautcik nodrošinātos arī turpmāk, ar vācu studentu organizācijas ASTA (Allgemeiner Studentenausschuss) gādību iesaistījās dažādos darbos, gan novācot augļus Reinzemes dārzos, iznēsājot dažādu firmu sludinājumus viņu klientiem, gan fiziskā darbā dažādos uzņēmumos. Šiem studentiem, kas gandrīz visi savas studijas cerēja nobeigt 1950. g. **vasaras** semestrī, tagad ar pēdējo IRO rīkojumu šīs cerības ir ņemtas. Rīkojums nosaka, ka visus tos, kas **ziemas** semestrī studijas nevarēs nobeigt, 8. novembrī pārcels uz Solingenas DP nometni, no kuŗienes attāluma dēļ studijas sekmīgi turpināt vairs nebūs iespējams.

Liels atbalsts, baltiešu studējošiem būs nesen iesvētītā Baltijas Kristīgo Studentu Apvienības mītne Hangelārā (netālu no Bonnas), ko pašu spēkiem, ar pārējās baltiešu sabiedrības atbalstu, cēla apvienības biedri. Šinī mītnē apvienība domājusi uzņemt un atbalstīt tos baltiešu studentus, kas vai nu slimības, invaliditātes vai citu iemeslu dēļ patreiz nevar izceļot.

Ar valsts eksāmeniem studijas Bonnas Universitātē oktobrī beiguši: medicīnas fakultāti: V. Rozentāls un matēmatikas un dabas zinību fakultātes farmācijas nodaļu H. Gulbis.

—is

Jāņa Jaunsudrabiņa komēdijas JO PLIKS, JO TRAKS pirmizrāde Eslingenas teātrī

Šī komēdija savā laikā Rīgā tika uzņemta visai atzinīgi un jāsaka, ka pilnīgi pelnīti. Jaunsudrabiņa veselīgā un pozitīvā attiecība pret dzīvi, viņa specifiskā valoda, īpatni raksturotie ļaudis, spilgtā vides izjūta, tas viss šo komēdiju dara saistošu, dzīvu un pievilcīgu. Kā lugas fabula sakņojas kāda zināma laikmeta šauri specifiskos apstākļos, nav nekāda nelaime: tīri iekšēji Jaunsudrabiņa cilvēki tāpat ir pakļauti tiem pašiem mūžīgajiem vispārcilvēciskajiem konfliktiem, ar kuŗiem zemesbērns cīnās visos laikmetos, un tas šo komēdiju paceļ pāri viņas lokālajam ārējam ietērpam.

Lugas ekspozīcija attīstas diezgan gausi, kālab komēdija līdz pat pirmā cēliena vidum it kā negrib un negrib lāga sākt ritēt. Tāpat ir diezgan grūti atvairīt efektu, ka otra cēliena noslēguma aina patiesībā iezīmē **jau visas** komēdijas beigas: situācijas ir noskaidrojušās, mezgls atraisīts, attiecības konkretizējušās, līdz ar to pēdējais cēliens patiesībā ir vēl tikai postludija, kas pēc būtības uz priekšu neko vairs nevirza, tikai turpina risināt jau atrisinājušās lietas. Šādā nosacījumā cēliena drāmaturģiskajai līnijai allaž būs raksturīgs zināms negribēts kritums, no kuŗa izbēgt varētu, varbūt tikai upurējot daļu teksta vai vismaz kāpinot vietām spēles tempu.

Režisors Jānis Lejiņš savu uzdevumu veicis apzināti un lietišķi. Ja negribam ievērot dažas lētākas režijas pūantes, tad ar atzinību jāsaka, ka darbs visumā ieturēts tīkamos kamerspēles rāmjos, tikai retumis ļaujot dominēt kādam intensīvākam asākam akcentam.

Neteiksim, ka Jo pliks, jo traks tomēr jau būtu kāda no vislabāk sastrādātām izrādēm Eslingenas teātrī: katrā ziņā trešā cēlienā daža situācija, šķiet, šim brīžam vēl veidojas, vēl pagaidām tikai meklē savas galīgās līnijas.

Dekorātors prof. Jānis Kuga iepriecināja visvairāk ar savu glezniecīski dzidro pirmā cēliena dibena prospektu.

No aktieriem Reinis Birzgalis sniedza ļoti bagātu, krāsaini veidotu jaunsaimnieka Jāņa Lazdiņa tēlu. Ir zināma lieta, ka Birzgalis principā nav mīlētājs, tāpēc viņa veidotais jaunsaimnieks allaž visaugstāko vilni uzsita vienmēr visur tur, kur tas tēlojas kā tīrs raksturs. Ance Rozīte — Anna vietām varbūt mazliet paspalga, taču ar atzinību jāmin, ka Annas tēlu tā veidoja ar izcilus skatuves dzirksti un temperamentu. Par visām lietām Rozīte bija varbūt pati pirmā, kas visvairāk turēja lugas tempu un nervu. Augusts Mitrēvics — Lazdiņa tēvs, kaut gan pats par sevi bija nenoliedzams aktieŗa mākslas parauga darbs, lugas organisko ritumu tas reizēm tomēr diezgan bīstami nobremzēja. Un jāsaka, bija vietām aprēķināts arī uz atsaucību neizvēlīgākajā publikas daļā.

Lugas nepateicīgākā loma — Jete arī šoreiz bija kritusi Olgai Ūdrei. Žēl, ka šī apdāvinātā māksliniece jau otru reizi dabū nocīnīties ar tēlu, kas viņas būtībai galīgi svešs, un kam piedevām lugas autors nav piešķīris tik pat kā nevienu aktīvu situāciju. Lidija Liepiņa — Jetes māte savu uzdevumu veica ar parasto sauso manierīgumu. Lilijas Stengeles bagātā namsaimniece Berta Bute izsakāma vienā vārdā: meistardarbs. Sevišķi tur, kur Stengele atsacījusies no sava bagātā, bet jau zināmā spēles paņēmienu arsenāla un meklējusi individuāli raksturojošus vaibstus, viņas Berta Bute ir nepārspējama. Skaidrītes Straumanes Mauze — pietiekami reljefs, taču pieejā gluži konvencionāli veidots tēls. Ļoti raksturīgu un psīcholoģiski noskaidrotu veidolu sniedza Valfrīds Streips — Vilis Vite. Andrējs Lindbergs jaunekļīgā Jēkaba Jūdiņa lomā šoreiz vēl jo drošāk pasvītroja, ka viņš ir dzimis skatuves cilvēks, apveltīts teicamu aktieŗa fantaziju, impulsīvitāti, kā arī pavisam specifisku šarmu.

Par spīti dažiem „bet" jaunais uzvedums skatāms ar lielu prieku un gandarījumu. Katrā ziņā savā kopsummā tas ir vērtējams kā Eslingenas teātŗa laimīgs un nepārprotams panākums. Cerams, ka arī šis vēl nebūs pēdējais.

Volfgangs Dārziņš

KULTURAS CHRONIKA

Baltijas universitātes matēmatikas nodaļu beiguši ar mag. math. gradu O. Rigaste un A. Vilciņš-Stumbris, bez diplomdarba — Velta Pētersone. Dabas zinātņu nodaļu ar mag. rer. nat. gradu beiguši Anna Fogelis un Artūrs Neboiss. Lauksaimniecības fakultāti ar agronoma gradu beiguši A. Neboiss un vairāki lietuvieši, bet bez diplomdarba — A. Eishmanis-Dumpniece, T. Kaugars-Zauls, inž. mežk. Jēkabs Ķirsis un Viesturs Šķidra. Mežsaimniecības nodaļu ar inž. mežk. gradu — K. Bamba un N. Millers, bez diploma — V. Kurmis un J. Vecrumba.

(MI)

MĀKSLINIECES ATVADĀS

Pēdējais koncerts izskanējis. Tas notika Kristus baznīcā, Londonas augstskolas kvartālā, celtnē, ar senlaicīgiem kokgriezumiem un labu akustiku. Ērģeļu pavadījumus veica komponists Alberts Jērums.

Hertai Lūsei un Ludmilai Sepei aizbraucot no Anglijas, Liverpūles stacijā Londonā pulcējās gan organizāciju pārstāvji, gan draugi ar puķēm un veltēm. Angliskajā stacijas burzmā, ko apgaismo blāvās neona spuldzes, skanēja latviešu valoda kā citkārt Rīgā. Herta Lūse, spiežot pie krūtīm rožu sauju (varbūt to rožu māsas, kuŗas devušas Vaildam tematu Lakstīgalai un rozei) valgām acīm saka:

„Anglija kļuvusi šajās nedēļās tik mīļa un šejienes tautieši divkārt tuvi sirdij, ka patiešām grūti aizbraukt. Es no dzīves daudz neprasu, tādēļ jo vairāk esmu samulsināta par sirsnību un mākslas atsaucību, kādu mums parādīja latvieši Anglijā. Turklāt mums abām ar Sepes kundzi bija vēl izdevība iepazīstināt Kovent Gardena operas direkciju ar savu balss materiālu; atsauksmes bija glaimojošas, tā kā varbūt nākotnē arī dīpitēm var uzsmaidīt laime . . ."

Ludmila Sepe pavadītāju ielenkta stāv uz ātrvilciena kāpnēm, kas mākslinieces aizraus uz Anglijas austrumu krastu, uz Harviču, lai sēstos kuģī atpakaļ ceļam.

„Divus mēnešus biju atkal cilvēks starp brīviem cilvēkiem," saka māksliniece, „ne vairs pārvietotā persona. Atkal lieku reizi jutu, ka māksla ir trimdinieka dzīves sastāvdaļa un šī atziņa nozīmē ļoti daudz. Ja tautieši Anglijā saka, ka esam tiem daudz sniegušas, tad man jāatzīstas, ka mēs esam daudz, daudz vairāk iemantojušas: mēs esam guvušas pārliecību, ka Anglijas latviešu vidū valda veselīgs gars un tieksme kopt un veidot tālāk mūsu kultūru. Turklāt nodibinātie sakari ar Kovent Gardena operu spārno mani jaunam darbam. Tā būs mana laimīgākā stunda, kad varēšu atkal spert kāju uz šīs zemes."

Vilciens sāk lēni kustēties. Vēl pēdējie sveicieni, pēdējie novēlējumi un paliekam vieni uz perona. Miglā blāvo stacijas uguņi.

P. A.

Kārlis Dzelzītis

Bulta uz sauli

Par zemi tāltāli
Nogūlās miglas vāli,
Mācošas miglas vāli,

Es izšāvu bultu,
Es izšāvu mirdzošu bultu —
Uz sauli.

Strīdi par rakstniecību Stokholmā

Latviešu sociāldemokratu klubs bija sarīkojis disputa vakaru par mūsdienu dzeju, ko ievadīja divi referenti — Juris Staune un Dzintars Sodums. Abi ar negantu niknumu uzbruka latviešu šīsdienas literātu jaunajai paaudzei, vainodami tās neveiksmju un bālenības dēļ vairāk veco paaudzi, tās konservatīvismu un šablonismu.

Juris Staune mazliet chaotiskā veidā, neturēdamies īsti dotā temata robežās, raksturoja mūsdienu Eiropas vērtību pārvērtēšanas periodu, meklējot izskaidrojumu cilvēka un pasaules attieksmēs. Kamēr Eiropā dzejnieks kļuvis nežēlīgi patiess sava pārdzīvojuma attēlošanā, latviešu dzejnieks nespēj atkratīties no savu lielo priekšgājēju Raiņa, Virzas, Skalbes smagās ēnas un līdz ar to ir tikai bālasinīgs epigonis, kas rīkojas ar gatavām klišejām un nav atradis sevi. Viss, kam pieskaŗas mūsdienu dzejnieks, noslīd parastā viduvējībā un, kaut arī tēlojuma temats ir vienreizīgs, mākslas darbs nespēj pacelties līdz Eiropas mērogam un dziļāk aizraut lasītāju. Daļēji šai nelaimē Staune vaino mūsu kritiku, kas nav spējīga vadīt, bet rīkojas pēc novecojuša šablona. Beigās referents konstatē, ka mākslai jāatbrīvojas no konservātivisma, māksliniekam jākļūst patiesam un godīgam.

Dzintars Sodums, konstatēdams nejēdzīgu tukšumu mūslaiku autoru darbos, galveno vainu uzveļ vecajai paaudzei, kas to mācījusi kā centīgus skolniekus kroņa un sabiedrisko lietu ministrijas prasību garā. Jaunajai paaudzei jātiek vaļā no šīs vecās skolas, no poētikas mācību grāmatas literātūras, jo, ja varam mūsu dienās rakstīt tikai tā, kā kādreiz rakstīja Blaumanis, nav vērts rakstīt, — iznākums var būt tikai bezgaumīga salkanība dotajos apstākļos. Sodums uzsvēra, ka visa mūsu literātūra vēl joprojām pārtiek no Latvijas speķa un frazēm, tai jāattīrās no visa vecā, neīstā, klišejiskā. Pa rindai izplucinājis poētikas pamācības, Sodums izteica cerību, ka, sūrā darbā atbrīvojušies no iepriekšējās paaudzes valgiem, jaunie varētu kļūt patiesi un patstāvīgi, ienesot eiropejisku garu mūsu literātūrā.

Sekoja debates, piparotas ar spēcīgām replikām no publikas, kur savu vārdu teica arī mūsu kultūras dzīves seniori. Klāra Kalniņa pārmeta mūsdienu emigrācijas bezmērķa tukšumu un gurdulību, kam asi pretojās prof. Švābe, aizrādot, ka nevar salīdzināt pirmo emigrāciju ar tagadējo, kas ir nesalīdzināmi smagāka. Ja Raini un Aspāziju visus gaŗos gadus atbalstīja ar naudas līdzekļiem no dzimtenes, un katru viņu rindu tūlīt iespieda un lasīja tauta, tad šodien rakstniekam sīvi jācīnās maizes darbā un tas, ko viņš uzraksta, nekad nevar nonākt līdz tautai — neuzskatot par tādu emigrējušos latviešus.

„Vecos" aizstāvēt pūlējās Dziļleja, ko it nīgri no savas vietas atbalstīja Niklāvs Strunke, izteikdamies arī kuluāros, ka neko nedod deklarācijas, ja nav darbu.

Visumā — miegainajā un konservātīvajā Stokholmas latviešu sabiedrībā it spraigs un rosinātājs vakars, kur varēja konstatēt, ka jaunajā paaudzē ir vismaz neapmierinātie un jaunu ceļu meklētāji — tā Teodors Reiters, šā vakara organizētājs un Dzintars Sodums — varbūt vienīgais jaunajā audzē, kas nāk ar pilnīgi atšķirīgu personību un īpatnēju talantu, sekodams arī darbos savai deklarācijai.

—gr.

Lāčplēša kara ordenis

(Turpinājums no 5. lpp.)

nesējam. Tas bija grandiozs pasākums: ziņu ievākšana, kārtošana, identifikācija, redakcija, pārbaude un galīga slīpēšana prasīja gadiem darba. Vienā lappusē sagāja tikai 3—5 personas; var iedomāties albuma samērus! Arī šā raksta autors nostrādāja šai darbā četrus gadus, tāpēc var balstīties uz daudziem faktiem, kas plašāk vairs nav zināmi, bet kas būtu dokumentējami. Albums kļuva gatavs 1939. gadā un bija paredzēta viņa svinīga izdalīšana. Bet kur tagad ir lielais izdevums ar visām klišejām un tehniskiem atribūtiem, to varam tikai minēt. Šaubos, vai bija tikdaudz technisko iespēju, lai nogādātu viņu turpat, kur Latvijas zelta fondu.

Ap 1925. gadu nodibinājās Lāčplēša ordeņa kavalieŗu biedrība, kas strādāja kontaktā ar Ordeņa Domi un vadīja arī ordeņa svinības ikgadus 11. novembrī. Pēdējais priekšnieks bija plkv.-leitn. Jūlijs Ērglis, ko boļševiki pazudināja bez vēsts jau 1940. g. rudens pusē, tāpat kā prezidentu Ulmani, ģenerāli Balodi, ģenerāli Berķi, kapteini Albertu Stalbi, izcilos varoņus kapteiņus Veckalniņu un Helmani un vēl daudzus citus. Izsakoties pirmā aizsardzības ministra nelaiķa Jāņa Zālīša vārdiem — nodosim viņus tautas piemiņai. No pēdējiem biedrības valdes locekļiem trimdā zinu divus: ģenerāli Priedi un rez. kapt. Lāci.

*

Vēl dažas īpatnības un vēstures fakti.

Rīgas vācieši mums bieži pārmeta šovinismu. Kāds slavens mūsu karavīrs (ja nemaldos, savdabīgais ģen. Apinis) — reiz kādā diskusijā ar vāciešiem sita dūri galdā un kareivīgi uzsauca: „Ko jūs gribat? Kā jums trūkst? Pat Lāčplēša ordeni mēs esam piešķīruši jūsu landesvēristiem! —"

Tas ir fakts. Bijušo Baltijas landesvēra organizāciju 1919. g. jūlijā ietilpināja Latvijas armijā kā 13. Tukuma pulku, kuŗā pirmais komandieris bija Anglijas karaliskās armijas majors Aleksanders, tagad Kanadas ģenerālgubernātors. Šis 13. Tukuma pulks labi cīnījās Latgalē pret boļševikiem un ieņēma arī Rēzekni 3. 1. 1920. Vairākiem toreizējiem vāciešu virsniekiem arī piešķīra Lāčplēša ordeni, atceros, piemēram, virsleitnantu baronu Felkerzāmu un virsleitnantu baronu Maideli.

Tāpat ordeni piešķīra Vācijas armijas leitnantam valstsvācietim Hermanim, kas latviešu rindās brīvprātīgi cīnījās pret boļševikiem Latgalē un krita varoņa nāvē. Lāčplēša Ordeņa Dome visus gadus sūtīja 100 latu mēnesī pabalstu viņa trūcīgai mātei Hamburgā. Ja šī māmuļa vēl dzīva, viņa neapšaubāmi tāpat ilgojos Latvijas atbrīvošanas kā mēs.

Lāčplēša ordenis piešķirts arī trijām sievietēm, tās ir: 7. Siguldas pulka brīvprātīgais dižkareivis Valija Veščūnas, 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulka kaprālis Līna Čanka un Sieviešu palīdzības korpusa darbiniece Elza Žiglēvice, kas krita varones nāvē vedot pārtiku Daugavmalas cīnītājiem. S. P. korpuss toreiz bija pusmilitārā organizācija un tāpēc viņa dalībniecei piemēroti ordeņa statūti.

*

Arī dižajam latvietim Kārlim Ulmanim piešķirts 3. šķiras Lāčplēša ordenis par to, ka būdams ministru prezidents, viņš oktobrī 1919. gadā adjutanta Lūkina pavadībā apmeklēja Studentu bataljona pozicijas Daugavmalā, uzmudināja karavīrus un tika ar lodi ievainots ceļgalā, pēc kam tomēr turpināja gājienu gar fronti. Likteņa dīvainība bija gribējusi, lai šī raksta autors, pārī ar jauno zēnu — mākslinieku, vēlāko L. K. O. kavalieru — Jēkabu Apini tanī pievakarē stāvētu sardzes postenī pie prezidenta kancelejas durvīm Valdemāra ielā 3, ārlietu ministrijas namā.

„Kā mēs salutēsim, kad prezidents te pēkšņi iznāks vai ienāks?" bažījās Apinis.

„Nu, protams, kā augstākai priekšniecībai — po jefreitoriski."

„Kā tas ir?"

„Šitā, skaties!" — Un mēs brītiņu pavingrinājāmies, atmetot šauteni pa labi gluži izstieptā rokā. Tad krēslainās kāpnēs bija dzirdāmi soļi — (kanceleja atradās trešajā stāvā). Pirmais, viegli klibodams, nāca prezidents, aiz viņa Lūkins. Abiem bija mugurā vienādi angļu platie brezenta mēteļi un galvā pazīstamās latviešu pelēkās vadmalas „balodnīcas" (Baloža brigādes īpatnējās formas cepures). Abiem sargiem reizē braši nošvīkstēja rokas „po jefreitoriski", prezidents un adjutants sveicināja „po soldatski", tad tie smaidīdami pazuda durvīs.

Mēs jau tur nemaz nebūtu gadījušies, bet mūsu vienības — Studentu bataljonā vīri pēc kārtas tanīs dienās stāvēja sardzes dubultpostenī pie prezidenta kancelejas. Un mums ar Apini sardze iekrita taisni tanī oktobŗa krēslas stundā. Par prezidenta ievainojumu uzzinājām tikai otrās dienas agrā rītā.

*

Jaunākais ordeņa kavalieris bija kāds 12—13 gadus vecs zēns, kurš brīvprātīgi pievienojās kādai rotai 10. novembrī, un rotas priekšgalā devās triecienā uz Cementfabriku, kur skrējienā lodes ķerts krita varoņa nāvē. Viņš rotā bija bijis tikai vienu stundu, viņa vārdu iesniegumā Domei attiecīgais priekšnieks nezināšanas dēļ bija uzdevis nepareizi un šim vārdam arī bija piešķirts ordenis. Bet kad tas bija jāizsniedz jaunā varoņa piederīgiem, viņus nevarēja atrast. Izziņa šajā lietā vilkās kādu gadu, līdz izdevās noskaidrot un ar fotografijām pierādīt jaunā varoņa identitāti un piederību.

Vecākais ordeņa kavalieris bija virsseržants Klaviers, kas 56 g. vecumā brīvprātīgi iestājās Zemgales divīzijā un cīnījās pret Bermontu pie Liepājas.

Ordenis piešķirts arī vairākiem brāļiem vienā ģimenē. Viszīmīgākie ir četri brāļi Blau'i, visi ordeņa nesēji. Tad ir trīs brāļi Ozoli, viens no tiem — populārais Markus Ozols, ko boļševiku vara arī pazudināja 1940. g. rudenī. Pa divi brāļi — ordeņa kavalieŗi ir no kādām desmit ģimenēm: toreizējās brīvības cīņas bija visas tautas kopīgi un sūri izcīnītas, kopīgu panākumu un slavas vainagotas.

Brīvības cīņās gāja visi, sevišķi karsti bija ideālisti un tie, ko tagad dēvējam par ietelektuāļiem. Lāčplēša ordeni izpelnījās literāti un dzejnieki Edvins Mednis, Valdemārs Skaistlauks, Kārlis Pumpītis, Andrējs Iksens, jau pieminētais mākslinieks Jēkabs Apinis, nelaiķis baletmeistars Komisārs, teātŗa vīrs Ernests Ūdris, universitātes mācības spēki Ābele, tagadējais LNP priekšsēdis Jānis Celms, Tautas Padomes un Saeimas deputāts Jūlijs Celms, kooperātors Jūlijs Ērglis un daudzi citi.

Nu ir pagājuši trīsdesmit gadi. Daudzu vairs nav. Simti ir noslepkavoti ar bendes šāvienu pakausī, citi aizvesti varmāku ellē un neziņā pazudināti. Tūkstošiem toreizējo varoņu dēlu un arī paši lāčplēši otrajā pasaules karā tika saukti ierindā un gājuši varoņu gaitās un nāvē, vēl daudz briesmīgākās kaujās kā toreiz. Viņi neupurēja savas dzīvības citam mērķim, kā tai pašai mūsu Latvijai, kurai ir augstākās tradicijas un svētumi, viņi cīnījās un krita par tiesību baudīt saules gaismu savā dzimtajā zemē.

Tāda tauta nevar izputēt un pazust, jo svētumi ir mūžīgi.

Andrējs Iksens
L. K. O. K.

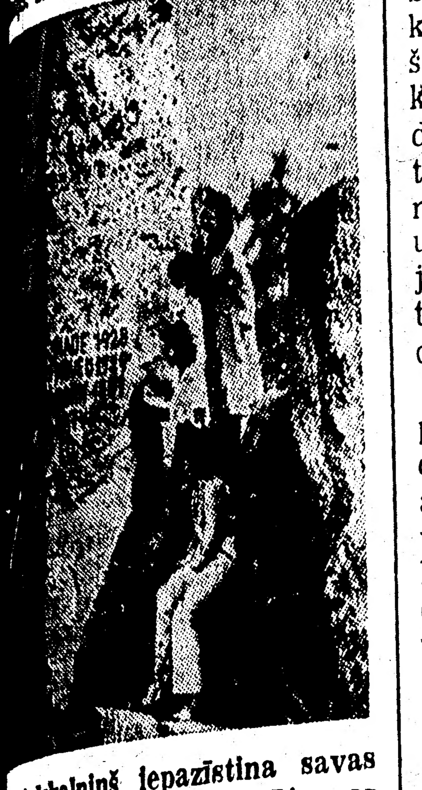

… ordenis

…a brīvprātīgais dižkareivis Va… Veščūnas, 3. Kurzemes latviešu …nieku pulka kaprālis Līna Čan… …un Sieviešu palīdzības korpusa …iniece Elza Žiglēvice, kas krita …nes nāvē vedot pārtiku Daugav… …as cīnītājiem. S. P. korpuss to… bija pusmilitārā organizācija un …c viņa dalībniecei piemēroti or… …a statūti.

*

…rī dižajam latvietim Kārlim Ul…im piešķirts 3. šķiras Lāčplēša …nis par to, ka būdams ministru …idents, viņš oktobrī 1919. gadā …tanta Lūkina pavadībā apmek… Studentu bataljona pozīcijas …gavmalā, uzmudināja karavīrus …ika ar lodi ievainots ceļgalā, pēc … tomēr turpināja gājienu gar …ti. Likteņa dīvainība bija gri…si, lai šī raksta autors, pārī ar …o zēnu — mākslinieku, vēlāko …. O. kavalieru — Jēkabu Apini … pievakarē stāvētu sardzes po… … pie prezidenta kancelejas dur… Valdemāra ielā 3, ārlietu mi…ijas namā.

…ā mēs salutēsim, kad prezidents …ēkšņi iznāks vai ienāks?" baži… Apinis.

…u, protams, kā augstākai …kšniecībai — po jefreitoriski."

…ā tas ir?"

…tā, skaties!" — Un mēs brītiņu …ngrinājāmies, atmetot šauteni …abi gluži izstieptā rokā. Tad …ainās kāpnēs bija dzirdāmi … — (kanceleja atradās trešajā …). Pirmais, viegli klibodams, … prezidents, aiz viņa Lūkins. …m bija mugurā vienādi angļu …e brezenta mēteļi un galvā pa…mās latviešu pelēkās vadmalas …dnīcas" (Baloža brigādes īpat… formas cepures). Abiem sar… reizē braši nošvīkstēja rokas …efreitoriski", prezidents un ad…ts sveicināja „po soldatski", …ie smaidīdami pazuda durvīs.

…s jau tur nemaz nebūtu gadī…s, bet mūsu vienības — Stu…u bataljona vīri pēc kārtas ta…dienās stāvēja sardzes dubult…nī pie prezidenta kancelejas. …mums ar Apini sardze iekrita …i tanī oktobra krēslas stundā. …prezidenta ievainojumu uzzinā… tikai otrās dienas agrā rītā.

*

…nākais ordeņa kavalieris bija … 12—13 gadus vecs zēns, kurš …rātīgi pievienojās kādai rotai …ovembrī, un rotas priekšgalā …s triecienā uz Cementfabriku, …skrējienā lodes ķerts krita va…nāvē. Viņš rotā bija bijis tikai … stundu, viņa vārdu iesniegu… Domei attiecīgais priekšnieks …āšanas dēļ bija uzdevis nepa… …un šim vārdam arī bija pie… … ordenis. Bet kad tas bija jā…dz jaunā varoņa piederīgiem, … nevarēja atrast. Izziņa šajā …vilkās kādu gadu, līdz izdevās …idrot un ar fotografijām pie… jaunā varoņa identitāti un pie…u.

…ākais ordeņa kavalieris bija …ržants Klaviers, kas 56 g. ve… brīvprātīgi iestājās Zemgales …jā un cīnījās pret Bermontu …iepājas.

…enis piešķirts arī vairākiem …m vienā ģimenē. Viszīmīgākie …ri brāļi Blau'i, visi ordeņa ne… Tad ir trīs brāļi Ozoli, viens …m — populārais Markus Ozols, …ļševiku vara arī pazudināja …g. rudenī. Pa divi brāļi — or… kavalieri ir no kādām desmit …ēm: toreizējās brīvības cīņas …visas tautas kopīgi un sūri iz…s, kopīgu panākumu un slavas …otas.

…ības cīņās gāja visi, sevišķi … bija ideālisti un tie, ko tagad …m par ietelektuāļiem. Lāčplēša … izpelnījās literāti un dzej… Edvins Mednis, Valdemārs …lauks, Kārlis Pumpītis, An… Iksens, jau pieminētais māk…s Jēkabs Apinis, nelaiķis ba…stars Komisārs, teātra virs…s Ūdris, universitātes mācības … Ābele, tagadējais LNP priekš… Jānis Celms, Tautas Padomes …eimas deputāts Jūlijs Celms, …ātors Jūlijs Ērglis un daudzi …

…ir pagājuši trīsdesmit gadi. …u vairs nav. Simti ir noslep… … ar bendes šāvienu pakausī, …zvesti varmāku ellē un neziņā …nāti. Tūkstošiem toreizējo va…dēļu un arī paši lāčplēši otrajā …es karā tika saukti ierindā un … varoņu gaitās un nāvē, vēl … briesmīgākās kaujās kā to… Viņi ņeupurēja savas dzīvības … mērķim, kā tai pašai mūsu …ai, kurai ir augstākās tradici… svētumi, viņi cīnījās un krita …esību baudīt saules gaismu sa…mtajā zemē.

…a tauta nevar izputēt un pa…o svētumi ir mūžīgi.

Andrējs Iksens
L. K. O. K.

Latvieša „Akmens paradīze" Floridā

Amerika ir zeme, kur ar asprātīgu iedomu un idejām dažkārt tiek ātrāk pie turības, nekā ar neatlaidīgu un centīgu darbu. Bet kam piemīt abas šīs īpašības — amerikāniska oriģinālitāte un latviska uzņēmība, tam panākumi tikpat kā droši. To apliecinājis kāds jau agrākos gados Amerikā iebraucis latvietis — 62 gadus vecais Ed. Liedskalniņš. Redzēdams, ka komfortā un

Ed. Liedskalniņš iepazīstina savas Akmens paradīzes apmeklētājas ar tās celšanas vēsturi.

ērtībās izlutinātos amerikāņus pārsteigt ar kaut ko jaunu šinī virzienā būtu grūti, viņš nolēmis taisīt lēcienu atpakaļ pagātnē, jau sen aizmirstajā akmens laikmetā. Varbūt tāds pasaulē kādreiz patiesi vēl nāks, kad tai pāri būs nobirusi atombumbu krusa, un tad Liedskalniņa lēcienu pagātnē gudri vīri vērtēs par pravietīgu aizsteigšanos priekšā nākotnei. Taču jau tagad latviešu akmeņkaļa Akmens paradīze Homstedē, Floridā, guvusi tik lielu ievērību, ka tās slava nonākusi pat līdz Eiropai.

Kas tad īsti ir Liedskalniņa Akmens paradīze, kur Floridas spožajā saulē gozējas izlutinātās amerikāņu daiļavas? Tas ir dārzs, kurā viss veidots no masīviem klinšu bluķiem. It kā milža rokas izsvaidīti tur stāv akmenī cirsti sēdekļi, kuru stūrainās formas atgādina tādus kā modernus klubkrēslus, guļamkrēslus vai vienkārši soliņus. Ar šo akmens mēbeļu vēsi drūmo nopietnību dīvaini kontrastē košos sauļošanās tērpos saulei atsegtie labi koptie dāmu ķermeņi, kas smago akmeņu ietvarā šķiet vēl trauslāki un lokanāki, gandrīz pat gaisīgi. Jūs ejat tālāk un nonākat nišā ar akmens bluķos cirstām vannām, kurās zaigo kristalliski dzidrs ūdens. Pēc sauļošanās tur viesus gaida tiešām patīkama pelde. Bet netrūkst šai paradīzei arī savas virtuves, kaut arī tur, tāpat kā visur citur, viss ir tikai no akmens — pavards, galdi, sēdekļi un trauki. Vienīgi paši atspirdzinājumi nav akmens laikmeta, jo attiecīgas receptes laikam gājušas zudumā...

Pārlaižot acis visai šai akmens paradīzei, jāapbrīno lielais un pacietīgais darbs, kas te veikts. Un to akmeņkaļu meistars Liedskalniņš veicis viens pats ar pavisam vienkāršiem darba rīkiem, lauzni, kapli, dažiem veseriem un kaltiem. Grūtais dārza un akmeņu veidošanas darbs ildzis veselus 10 gadus un prasījis ne mazums sviedru un pacietības. Toties tagad Liedskalniņš saviem daudzajiem viesiem ar lepnumu var rādīt sava neparastā dārza klintī iegravētos datus grūtā darba piemiņai, kur starp citu par viņu pašu iekalts: „Born 1887 in Latvia."

Sk.

TĀ VIŅI IZTEICĀS

Ja gribat būt apmierināts ar dzīvi, tad iedomājieties, cik laimīgi jūs būtu, ja būtu pazaudējuši visu, kas jums tagad ir – un tad to visu atgūtu.

L. M. Leonards

*

Precēts vīrs pie psichiatra: „Mana sieva slimo ar mazvērtības kompleksu. Ko es varu darīt, lai viņai tas paliktu?"

A. Kaufmans

LATVIJAS

LASĪTĀJU, SLUDINĀJUMU DEVĒJU UN PĀRSTĀVJU IEVĒRĪBAI

Sākot ar 1. novembri, Latvija sestdienās iznāk paplašinātā apmērā uz 10 lappusēm līdzšinējo 8 lpp. vietā, abonementa maksai paliekot tai pašai. Valsts svētkiem veltītais 15. novembra numurs iznāks 12 lapp. apmērā. LATVIJA turpmāk reizi nedēļā sniegs īpašu jaunatnei veltītu lappusi PA JAUNĪBAS TEKĀM.

Valsts svētku numuram domātos sludinājumus lūdzam piesūtīt apgādam līdz 10. novembrim.

LCK apgāds LATVIJA,

Sengvardenes jaunieši vēl cītīgi sporto

Kaut gan sākuši aurot jau aukstie rudens vēji, Sengvardenes zēni vēl joprojām nododas iemīļotajam vieglatlētikas sportam. Tā 23. oktobrī notika jau 20. nometnes jaunatnes vieglatlētikas sacīkste kurā tika reālizēti šādi sasniegumi: 5 kg lodes grūšanā: 1. J. Cinks 9,27 m, 2. Gūsliti. 9,13 m, 3. L. Bergmanis 8,71 m, 4. J. Ēķis 8,53 m, 5. M. Bluķis 8,10 m. 2 kg diska mešanā: 1. M. Bluķis 19,45 m, 2. G. Gūslītis 16,97 m.

Tanī pašā dienā notika vieglatlētikas sacensības starp Sengvardenes latviešu tautskolas 7. klasi un Sengvardenes Kārļa Skalbes ģimnazijas 1. klasi. Uzvarēja ģimnazisti. Sacīkšu labākie rezultāti ir šādi: augstlēkšanā 1. H. Rings 1,30 m, 2./3. J. Kleinhofs un V. Cābelis — abi 1,25 m. 4. J. Emmermanis 1,20 m. Tāllēkšanā: 1. J. Kleinhofs 4 38 m, 2. J. Emmermanis 4,35 m, 3. H. Rings 4,25 m, 4. V. Cābelis 3,89 m. 5 kg lodes grūšanā: 1. J Ēķis 9,21 m, 2 J. Kleinhofs 8,49 m, 3. J. Vilums 7,78 m, 4. J. Zeidlickis 7,39 m, 5. H. Rings 7,35 m, 6. J. Emmermanis 7,24 m 1 kg diska mešanā: 1. J. Emmermanis 24,17 m, 2 J. Kleinhofs 23,85 m, 3. H Rings 21,45 m, 4. Cābelis 21,16 m, 5 J. Freidenfelds 16,37 m. 600 gr šķēpa mešanā: 1 J. Kleinhofs 33,30 m, 2. J. Emmermanis 30,03 m, 3. H. Rings 26,23 m, 4. V. Cābelis 25,83 m. Piedalīdamies ārpus konkurences, V. Kažotnieks sasniedza lodē 8,52 m, diskā 22,45 m, bet šķēpā 29,65 m; A. Zāns lodē 10,20 m un diskā 36,45 m; G. Ramiņš diskā 30,56 m.

G. G.

30. oktobrī Sengvardenes jaunieši sacentās 21. vieglatlētikas sarīkojumā, kas jau pats par sevi ir rekords. Rezultāti: augstlēkšanā: 1. L. Bergmanis 1,55 m, 2. U. Bluķis 1,53 m. Tāllēkšanā: 1. U. Bluķis 5,26 m, 2. G. Grīslītis 5,06 m, 3. L. Bergmanis 4,79 m. Trīssoļlēkšanā: 1. U. Bluķis 10,29 m, 2. L. Bergmanis 9,68 m, 3. G. Grīslītis 9,26 m. 5 kg lodes grūšanā: 1. A. Zāns 10, 25 m, 2. E. Lesiņš 9,50 m, 3. G. Grīslītis 8,92 m, 4. L. Bergmanis 8,75 m, 5. U. Bluķis 8,33 m. 2 kg diska mešanā: 1. A. Zāns 25,26 m, 2. I. Cinks 21,10 m, 3. L. Bergmanis 20,54 m, 4. U. Bluķis 19,45 m, 5. G. Grīslītis 17,01 m.

Pirms nedaudzām dienām norisinājās arī vietējā skautu pulciņa vieglatlētikas sacīkstes, kurās tika atzīmēti šādi labākie rezultāti — jaunākajā grupā: 60 m: 1. I. Mičulis 9,2, 2. A. Zeltiņš 10,2, 3. A. Bērziņš 10,8, 4. I. Dzelzgalvis 10,9. Augstlēkšanā: 1. I. Mičulis 1,20 m, 2. I. Eidemanis 1,05 m 3./4. A. Zeltiņš un I. Dzelzgalvis — abi 1,05 m. Tāllēkšanā: 1. I. Mičulis 3,69 m. 5 kg lodes grūšanā: 1. I. Mičulis 6,87 m, 2. J. Vīksniņš 5,63 m, 3. A. Zeltiņš 5,41 m; vecākajā grupā: 60 m: 1. I. Emmermanis 8,6, 2./3. I. Freidenfelds un I. Zeidlickis — abi 10,3. 100 m: 1. H. Rings 14,7, 2. I. Ēķis 15,0. Augstlēkšanā: 1./2. H. Rings un V. Cābelis — abi 1,35 m, 3./4. V. Kažotnieks un J. Kleinhofs — abi 1,25 m, 5. I. Emmermanis 1,25 m, 6. I. Freidenfelds 1,20 m. Tāllēkšanā: 1. J. Kleinhofs 3,97 m, 2. H. Rings 3,72 m, 3. V Cābelis 3,58 m, 4. I Emmermanis 3,49 m. 5 kg lodes grūšanā: 1. I. Ēķis 8,48 m, 2. J. Kleinhofs 8,39 m 3. I. Zeidlickis 7,72 m, 4. H. Rings 7,62 m, 5. I. Emmermanis 7,42 m, 6. V. Cābelis 6,05 m.

G. G.

Vērtīgas sporta īsfilmas par lingiādēm

Igauņi nesen Vācijas nometnēs izrādīja vairākas sporta īsfilmas par slavenajām zviedru lingiādēm. Kā zināms, godinot sava vingrošanas kustības tēva Linga piemiņu, zviedri ik pa 10 gadiem organizē plašus vingrošanas sarīkojumus, kuros piedalās gandrīz visu Eiropas nāciju un arī citu kontinentu pārstāvji. Lingiāde ir lielākie vingrotāju svētki pasaulē, bet tie nav domāti kā sacensība, jo tur nav nedz uzvarētāju, nedz balvu — visu nosaka publikas atzinība. Un tomēr katra tauta lingiādei gatavojas ar lielu nopietnību, jo skatītāju atzinība vien jau ir lieliska propaganda. Lingiādē neredz arī tikai tīru vingrošanu, bet atsevišķu tautu sniegums līdzinās varenam uzvedumam kurā iepītas arī dejas un dziesmas.

Priekšpēdējā lingiāde notika 1939. gadā un tajā piedalījās arī latvieši. Izvilkumus no šī sarīkojuma var redzēt pirmajā krāsu īsfilmā. Varenu iespaidu atstāj dalībnieku parāde. Paši igauņi filmējuši savu sieviešu vingrojumus, jau toreiz igaunietes izpelnījās nedalītu atzinību.

Speciālā filmā rādīta Zviedrijas igauņu vingrotāju gatavošanās — smagais treniņu darbs 1949. gada lingiādei. Treniņus vadīja piedzīvojušais Īdla, kura vārds lingiādē kļuva visiem pazīstams. Dalībnieki uzturējās vairākas nedēļas vienkopus, trenējoties gan vingrošanā, gan dejās, gan arī dziedāšanā. Pat lietainā laikā vingrotājas un vingrotāji lietus mētelos devās uz nodarbībām un lietus mētelos arī vingroja.

Trešā īsfilma rāda 1949. gada lingiādi. Bez parādes skatiem zviedru, holandiešu, angļu un dāņu meiteņu vingrojumiem un angļu vīriešu snieguma filma, diemžēl, rāda vienīgi dažus igauniešu uzvedumus. Tie ir lieliski un skatot igauniešu izpildījumu, kļūst skaidrs, kāpēc viņu sniegums kļuva par neparedzētu sensāciju un izpelnījās vislielāko skatītāju atzinību.

Jau filmas ievadījums sajūsmina: pār stadionu un pilsētas ielās plandās Igaunijas nacionālās krāsas līdzās brīvo tautu karogiem, Padomju savienībā par to gan protestēja bet viņu iebildumus novērsa, uzšujot karogiem mazu vingrotāju emblēmu... Lielāko efektu rada igauniešu uzvedums vakarā olimpiskajā stadionā — daudzu starmešu gaismas kūļu apgaismojumā. Dažu simtu igauniešu saskaņotā vingrojumā ar bumbām ievijas jauks balti tērptu dejotāju uzvedums. Pār laukumu plūst kora dziedātu igauņu dziesmu skaņas. Beigās kora un vingrotāju dziedāts atskan korālis. Paceltām rokām igaunietes raugas augšup, it kā aizlūgdamas Visvareno par sevi un savu zemi. Izdomā apdāvinātais Īdla tiešām sagatavojis uzvedumu, kāds lingiādēs vēl nebija redzēts. Ilgi, ilgi nerimās skatītāju aplausi, ilgi vēl jūsmoja zviedru prese.

Katram latviešu sporta draugam, ja rodas izdevība, ieteicams noskatīties šīs 3 īsfilmas, un arī pārdomāt, vai latvieši tāpat nevarēja likt pār Stokholmu plīvot sarkan-balt-sarkanajiem karogiem. Protams, latviešu skaits Zviedrijā ir daudz niecīgāks nekā igauņu, līdzekļu mazāk, un vingrotājiem braukt no Vācijas nebija iespējams, bet — vai tiešām nepieciešams tik varens dalībnieku skaits un grezns uzvedums kā igauņiem? Daudz, ļoti daudz būtu panākts arī tad, ja latviešus būtu reprezentējusi kaut maza grupiņa. Ir tad pasaulei būtu atgādināta mūsu eksistence un mūsu liktenis, jo tautai un valstij nenoliedzami var pakalpot arī sportisti.

Alfrēds Vinčels

Ar panākumiem sportā un studijās

Sporta kaitīgums vai derīgums ir daudz diskutēts jautājums latviešu sabiedrībā. Ja sporta noliedzēji devuši neskaitāmus piemērus savas patiesības pierādīšanai, tad pašiem sportistiem trūcis vienīgi laika pierādīt pretējo, jo viņi allaž gan aizņemti savās nodarbībās, gan savu dzīves ceļu veidojot. Jauks pierādījums sporta ievērojamai nozīmei ir mūsu studējošā jaunatne, kas bijusi nevien aktīva sportā, bet arī zinību iegūšanā veikusi savu lielo tiesu, īpaši Vācijas universitātēs augsti cejot latviešu vārdu.

Aizvadītajā vasaras sēmestrī latviešu akadēmiskajai saimei un akadēmiski izglītotajiem sportistiem pievienojušies 6 Universitātes Sporta airētāji, kas bez studijām un airu sporta kā Latvijā, tā trimdā bijuši čakli arī citos sporta veidos un veikuši vēl sabiedriskus pienākumus dažādās studentu organizācijās. Frankfurtes Gētes universitātes ķīmijas fakultāti beigusi Lidija Antena un vasaras nogalē sekmīgi aizstāvējusi doktora disertāciju, iegūstot Dr. chem. gradu. Minchenes technisko augstskolu beidzis inž. elektr. Ēriks Bajārs, Darmštates technisko augstskolu būvinž. Juris Ziverts, Štutgartes technisko augstskolu — inž. elektr. Alfreds Ralsters un Jānis Bokalders un Hanoveras technisko augstskolu — inž. mech. Raimonds Sukurs. Arī labākais latviešu lodes grūdējs Noldis Millers šoruden beidzis Baltijas universitātes lauksaimniecības fakultāti.

Šie sportisti apliecinājuši lielāko gribas spēku sasniegt reiz iecerēto mērķi, par spīti grūtajiem nometņu dzīves apstākļiem un trūcīgai rocībai, tad pat atrodot arī pietiekami daudz laika, ko veltīt sportam. Līdzīgu piemēru šais dienās sameklēsim labi daudz.

J.

*

Igauņu boksa slavenībai A. Radikam Illinoisas boksa komisija ieteikusi „atpūsties" vēl sešus mēnešus. Komisija esot pētījusi Radika agrākos sasniegumus un guvusi pārliecību, ka „acīmredzot 34 g. v. A. Radiks vairs nekā ievērojama nevarēšot sasniegt". Pats Radiks ir gluži pretējās domās un grib nogaidīt ASV vispārējās boksa komisijas atzinumu.

*

Igauņu smagā svara grieķu-romiešu cīņas čempions Johaness Kotkass, kas palikdams padomju Igaunijā bija ieguvis Vissavienības absolūtā čempiona titulu, nesen zaudējis cīņu sarkanarmijas virsniekam Masuram. Šo zaudējumu padomju laikraksts pieminēja tikai ar dažiem vārdiem, jo Kotkasa vārdā nesen Igaunijā svinīgi nosaukts, kāds kolhozs, kura atklāšanas svinībās grieķu-romiešu cīņu demonstrējuši J. Kotkass un igauņu olimpiskais uzvarētājs Kr. Palusalu.

(š.)

Lingiādes traģiskas sekas

Lingiāde un ar to saistītie sarīkojumi sagādājuši rīkotājiem lielus materiālus zaudējumus, par ko zviedru prese jau ilgāku laiku dedzīgi debatē. Vainīgo meklēšana tā saasinājusies, ka, kā ziņo Latvju Vārds, lingiādes ģenerālsekretārs un Zviedrijas sporta savienības direktors rīkotājs 55 g. v. Agne Holmstrēms 18. oktobrī nolēcis no 44 m augstā Katrīnas skatu balkona Stokholmā.

1949. g. 17. 10. ātrā nāvē miris

Kurts Erzdorfs-Kupfers

dz. 1886. g. 14. 9. Latvijā, miris 1949. g. 17. 10. Ludvigsburgā. Apbedīts Ludvigsburgā.

Pēc viņa skumst
sieva, māsa un brālis Vācijā, meita, mazmeitas un znots ASV

1949. g. 31. oktobra vakarā mūžībā aizgāja mūsu mīļā rakstniece

PAULA BALODE

Dzimusi 1888. g. 29. sept. Apbedīta 3. novembrī Švābu Gmindes kapos.

Dzejnieces pēdējie vārdi:

Tur aiz loga dzīve straumo,
Lepnais brauciens tālāk trauks;
Dzīvot, dzīvot, debess, lemi!
Dzīvot!.. katra lapa sauc.

Debess drūma, lapas raisās,
Ēnas, ēnas garām slīd;
Vai jau manā krusta ceļā
Nāves melnā ēna krīt?

Vai kā sapnis ātri zūdošs,
Manā dzīve trūkstot irs —
Sāpju smeldze, tautas gaidas
Manā sirdī stingstot mirs?

Dziļi noskumušais
vīrs, radi un draugi Latvijā

Ziemeļblāzmas apgādā

dabūjamas grāmatas:

	DM
Krēslainie spoguļi, E Ķezbere	5,50
Asfodeles, E Adamsons, broš.	4,—
(nedaudz eks.) iesieta	5,50
Tornas grāvrači, A. Dziļums, broš.	6,—
iesieta	8,—
Saplēstā krūze, A. Dziļums, broš.	7,50
(nedaudz eks.) iesieta	9,—
Meža Andrievs, A. Dziļums (nedaudz eks.)	3,—
Darbs, A Švābe (iznāks 15. nov.) broš.	5,—
iesieta	7,—
Maksis un Morics, V. Bušs	3,50

Piezīme: Tornas grāvrači iesieti būs saņemami novembra otrā pusē.

PĀRSTĀVJI ĀRZEMĒS

Anglijā: M. Fogts, 4, Westgate Ave, Bolton, Lancs.

ASV: Ed. Dobelis, Wartburg College, Waverly, Ia; J. Miķelsons (K. Alsiņš), 1187, Tremont Street, Boston 20, Mass.

Austrālijā: V. Buks, Nordcommand Workshop, Bulimba, Brisbane, Qld.

Beļģijā: K. Erkens, 127, Rue de Fleurus, Chatelet.

Francijā: V. Baumanis, 56-me M-chal Foch, Lorient.

Kanadā: V. Ziediņš, 220, Lisgar Str., Toronto, Ont.; H. Drupals; 10155; Waverley Str., Montreal, P. Q.

Venecuēlā: Br. Krolls, Avenida Principal Nr. 29, La Castellana, Caracas, Venezuela.

Zviedrijā: Latviešu jaunekļu kristīgā savienība, Stockholm, Sturegatan 46; Daugavas apgāds, Stockholm K. Garvargatan 11; Latviešu palīdzības komiteja, Stockholm, Västmanna gatan 13. (503)

SIRSNĪGI PATEICOS

visiem, kas š. g. 3. novembrī piedalījās manas sievas, rakstnieces

PAULAS BALODES

izvadīšanā uz mūžību ar skaistiem rudens ziediem, it sevišķi Švābu Gmindes draudzes mācītājiem, ģimnazijai, latviešu komitejai un IRO darbiniekiem. Mīļš paldies visiem. (500)

Rūdolfs Balodis

DAUGAVAS VANAGU grāmatnīca piedāvā:

	DM
Ceļa zīmes	4.—
Z. Mauriņas esejas **Sirds Mozaīka,** ies.	5.50
broš.	3.50
Z. Mauriņas esejas Spīts, broš., pirmiespiedums, iznāks novembra vidū, apm. 350 lpp.	7.50
J. Širmaņa **Kriksis Mežmājā**	3.—
Kurzemes krasts, Kurzemes varoņu piemiņai veltīta dzejas antoloģ., sakārt. A.Eglītis	
Voltēra **Kandids,** ies.	7.—
Dž. Steinbeka **Mēness norietējis,** broš.	5.—
Dž. Hiltona **Ardievu, mister Čip!**	3.50
A. Švābes **The Story of Latvia**	
Latvijas nac. karoga lente, 1 metrs	10.—
Latvijas nac karoga standartiņš, 12×25 cm, ar zelta bārkstītēm	3.50
Standartiņa statīvs, ar uz pamatnes piestiprinātu kokā izgrieztu Latvijas ģerboni	16.—
Ziemeļamerikas karte	6.—
Austrālijas karte	4.—

Izsūtam uz pēcmaksu. Atkalpārdevējiem parastā atlaide. Pieprasiet jauno trimdas izdevumu katalogu.

Daugavas Vanagu Grāmatnīca,
(14a) Ulm, Bölcke-Kaserne (482)

Piedāvājam šādus LCK apgāda Latvija izdevumus:

		Vācija DM	Anglija £	Austrālija A. £	Beļģija B fr.	Dānija D. kr.	Holande H. gl.	ASV Kanada $	Zviedrija Zv. kr.	Francija Fr. fr.
Brāļi Kaudzītes	Mērnieku laiki, broš., bez ilustr.	7.—	9/7	12/10	70.—	11.—	5.40	2.20	7.70	540.—
A. Saulietis	Darbu izlase, broš.	3.80	5/6	7/4	70.—	5.70	3.—	1.25	4.20	300.—
	ies	5.50	10/2	10/6	55.—	8.25	4.30	1.80	6.—	430.—
A. Austriņš	Pulškāns, tēloj., broš.	4.—	5/10	7/4	40.—	6.05	3.10	1.30	4.40	310.—
K. Skalbe	Stāsti un tēloj. broš.	1.50	2/1	2/9	20.—	2.30	1.15	0.50	1.65	115.—
J. Kadiļa sak.	Noveļu izl. I. d., broš.	2.50	3/6	4/7	30.—	3.75	1.95	0.85	2.75	195.—
	II. d.,	2.50	3/6	4/7	30.—	3.75	1.95	0.85	2.75	195.—
Rūta Skujiņa	Putni, dzejoļ.	1.50	3/1	2/9	20.—	2.30	1.15	0.50	1.65	115.—
Irma Grebzde	Purva zāle, stāsti	2.40	3/4	4/5	30.—	3.65	1.90	0.80	2.65	190.—
Knuts Lesiņš	Lietas, kas kārtojas pašas, stāsti, broš	5.50	10/2	10/6	55.—	8.25	4.30	1.80	6.—	430.—
	ies.	8.50	12/5	15/7	85.—	12.90	6.60	2.50	9.35	660.—
J. Klīdzējs	Cilvēki uz tilta stāsti, broš.	4.—	5/10	7/4	40.—	6.05	3.10	1.30	4.40	310.—
Ilona Leimane	Mātes cilts, rom. broš.	5.50	10/2	10/6	55.—	8.25	4.30	1.80	6.—	430.—
J. Širmanis	Dadžu Juris, stāsts jaunatnei	2.—	2/9	3/8	25.—	3.10	1.55	0.70	2.20	155.—
L. Bērziņš	Laimīgais Ansis broš.	0.50	0/9	0/11	10.—	0.80	0.40	0.20	0.55	40.—
Alant Vils	Poem pa kulšen, ilustr. broš.	1.50	2/1	2/9	20.—	2.30	1.15	0.50	1.65	115.—
	Latvju kultūra, rakstu krāj., broš.	3.20	4/5	5/10	35.—	4.85	2.50	1.05	3.50	250.—
A. Grapmanis	Dzimtā zeme, Latv. skati, broš.	2.50	3/6	4/7	30.—	3.75	1.95	0.85	2.75	195.—
A. Ceichners	Austrālija, brošūra	1.50	2/1	2/9	20.—	2.30	1.15	0.50	1.65	115.—
	Kanada brošūra	1.50	2/1	2/9	20.—	2.30	1.15	0.50	1.65	115.—
Ž. Cīrulis	Kokapstrād. rokas grām.	4.—	5/10	7/4	40.—	6.05	3.10	1.30	4.40	310.—
A. Gailīts	Liesmojošā sirds, tulk. romāns, broš.	3.—	1/2	5/6	35.—	4.50	2.30	1.—	3.30	230.—
V. Uibopū	Neviens mūs nedzird, tulk. romāns, broš.	7.50	11/-	13/9	80.—	11.30	6.—	2.50	8.25	575.—
	ies.	12.—	17/6	22/-	115.—	18.20	9.25	4.—	9.20	920.—
P. Upe	Tumšā robeža, rom. I. d., broš.	1.80	2/6	3/4	25.—	2.75	1.45	0.60	2.—	145.—
	II. d. broš.	1.—	1/6	1/10	15.—	1.55	0.80	0.35	1.10	80.—
	III. d. broš.	1.80	2/6	3/4	25.—	2.75	1.45	0.60	2.—	145.—
	Tumšā robeža rom., kopsējums, broš.	4.—	5/10	7/4	40.—	6.05	3.10	1.30	4.40	310.—
A. Bumbērs	Fizika, I. daļa	4.70	6/6	8/7	50.—	7.10	3.65	1.55	5.20	360.—
M. Celms	Matemātika 6. kl.	3.50	4/11	6/5	40.—	5.30	2.70	1.15	3.85	270.—
	Matemātika 7. kl.	3.50	4/11	6/5	40.—	5.30	2.70	1.15	3.85	270.—
M. Soste	Ģeometrija, II. d.	3.20	4/5	5/10	35.—	4.85	2.50	1.05	3.50	250.—
	Ģeometrija, III. d.	3.30	5/-	6/7	40.—	5.40	2.85	1.20	4.—	285.—
K. Kalniņš	Vai Jūs zināt, ka Latvija..., brošūra	1.20	1/8	2/3	20.—	1.80	0.95	0.40	1.30	95.—
	Do you know that Latvia...	1.20	1/8	2/3	20.—	1.80	0.95	0.40	1.30	95.—
Dr. K. Ulmanis	Domas par tautu un valsti	2.50	3/6	4/7	30.—	3.75	1.95	0.85	2.75	195.—
R. Birzgalis	Ziemas prieki, bilžu grāmata bērniem	1.30	2/-	2/5	20.—	2.—	1.—	0.45	1.40	100.—
	Izgriežamās bildes	0.25	0/5	0/6	10.—	0.40	0.25	0.15	0.30	25.—
	Kora dziesmas Eslingenas dziesmu svētkiem	0.50	0/9	0/11	10.—	0.80	0.45	0.20	0.55	45.—
	Kā Daugava vaida, dziesma ar S. Vidberga grafiku	0.10	0/3	0/3	10.—	0.20	0.15	0.10	0.15	15.—

Grāmatas pasūtināmas LCK apgādā „Latvija", (14a) Esslingen/N Breite Str. 6, Germany. Vācijā dzīvojošiem grāmatas izsūtām pilnā pēcmaksā, uz pārējām zemēm — nekavējoties, pēc pasūtinājuma saņemšanas. Maksājums izdarāms saskaņā ar vēlāk piesūtīto rēķinu, kurā būs norādīts, kam nauda pārvedama.

Līdzšinējie grāmatu pasūtinājumi vēl reizi jāapstiprina ar vēstuli.

LCK grāmatu apgāds LATVIJA

MEKLĒJU

Irmu Otīliju Šulcs, dz. Purvinskis, agr. dzīves vieta Rīgā, Vasaras ielā 13-1. T. Šulcs (16) Hanau a. M., Cardwellstr. 2-4. (492)

IZCEĻOJOT

uz aizjūras zemēm, **vēlos līdzi ņemt dzīves biedreni,** var būt arī atraitne ar 1 vai 2 bērniem. Nopietni domātas vēstules ar dzīves aprakstu lūdzu adresēt: Bad Nauheim, Bahnpostlagernd Nr. 200. (496)

Divi dzīvespriecīgi jaunekļi Jaunzēlandē

vēlas sarakstīties ar tautietēm Vācijā vai citās zemēs. Saprašanās gadījumā ceļš uz Jaunzēlandi. Abi zilām acīm un tumšiem matiem. Kopējais garums 3,40 m. Lūdzam sūtīt īsu biografiju un ģīmetni. Voldemārs Balodis, 25 g. v. un Egons Dāvidsons, 24 g. v. Adrese: Eyrewell State Forest, P. B. Rangiora, Conterbury, New Zealand. (502)

10 vieniniekiem — vīriešiem un 10 vieniniecēm — sievietēm

iespējams rast galvojumus un darbu Pensilvānijas štata lauksaimniecībā. Sazināties ar Mr. Ad. Eglītis, Pine Grove Farm, Arondale, Pa, U.S.A. (491)

Padomju maršals Rokosovskis iecelts par Polijas armijas virspavēlnieku un kara ministru

Varšava (A). — Varšavas un Berlīnes iekarotājs, Pad. savien. maršals Konstantīns Rokosovskis, sestdien iecelts par Polijas bruņoto spēku virspavēlnieku un augstāko komandieri. Šādu ziņu svētdien vienā laikā nolasīja Maskavas un Varšavas radio. TASS pirmdien papildus ziņoja, ka maršals Rokosovskis par Polijas bruņoto spēku virspavēlnieku iecelts uz Polijas valsts prezidenta Bjeruta lūguma un tādēļ, ka maršals Rokosovskis pēc dzimuma polis un esot visā Polijā plašās tautas masās ļoti iemīļots.

Maršals Rokosovskis ir viens no redzamākajiem Padomju savienības kara vadoņiem otrā pasaules karā. Viņa armijas bija tās, kas pirmās vistālāk izlauzās uz rietumiem, ieņēma Varšavu un 1945. gada 16. aprīlī aplenca Berlīni. Viņa iecelšana par Polijas bruņoto spēku virspavēlnieku ir notikums, kam līdzīgu var atrast tikai vēsturē. Lai gan jau pagājušā gadā informētās aprindas minēja, ka Rokosovskis varētu kļūt par sarkanās armijas novērotāju un padomdevēju Polijā, viņa tagadējā iecelšana visumā rietumos atstājusi īstas sensācijas iespaidu.

Kas zīmējas uz Maskavas radio izteicienu, ka Rokosovskis ir īsts poļu tautas draugs, ļoti populārs un iemīļots, tad par šī teikuma beigu daļu gan jāšaubās. Kā zināms, 1944. gada jūlijā Varšavā sākās poļu nacionālistu sacelšanās, kas līdzinājās īstai izmisuma cīņai pret vācu okupāciju, bet turpat pie Varšavas vārtiem un tās priekšpilsētā Prāgā stāvošās Rokosovska armijas poļu nemierniekiem palīgā nenāca. Poļu emigrācijas valdība Londonā pirmdien paskaidroja, ka Rokosovskis poļu tautai labi pazīstams ar to, ka viņš Varšavas sacelšanās laikā tīšām kavējies, lai vācieši pagūtu iznīcināt visu poļu nacionālistu kodolu un ģenerāļa Bora Komarovska nacionālo armiju.

Maršals Rokosovskis pirmdien iecelts arī par „Polijas maršalu". Viņš jau ieradies Varšavā. Līdzšinējais kara ministrs maršals Zimierskis atcelts. Londonas prese Rokosovski apzīmē par „neierobežoto Polijas valdnieku".

Maļenkovs sola „nāves dūrienu" imperiālistiem un kapitālistiem

Oktobŗa revolūcijas svētki Padomju savienībā un satelītvalstis

Maskava (D). — Pirmdien Padomju savienībā un visās satelītvalstīs ar komūnistiem parasto pompu nosvinēja oktobŗa revolūcijas 32. gadadienu. Kā iepriekšējos gados, tā arī šoreiz Maskava un citas padomju pilsētas bija karogotas sarkanajiem karogiem, namus rotāja politbiroja lozungi un vadoņu ģīmetnes. Neredzēja vienīgi Moiseja Kaganoviča bildes. Informētās aprindas tāpēc domā, ka viņš kritis nežēlastībā un izslēgts no politbiroja.

Visās ielās, kas ved uz Sarkano laukumu, jau pirmdienas agrajās rīta stundās pulcējās „priecīgie un pateicīgie" strādnieki, lai piedalītos lielajā demonstrācijā. To ievadīja karaspēka parāde. Gar Ļeņina mauzoleju, uz kuŗa bija redzams Staļins, politbiroja locekļi un padomju maršali un ģenerāļi, vispirms nosoļoja kājnieku vienības, flotes matroži un tad aizdārdēja lielas kolonnas tanku un motorizētās artilērijas. Gaisā bija redzamas bumbvežu un iznīcinātāju eskadriļas, kuŗas komandēja, tāpat kā pagājušajā gadā, Staļina dēls Vasīlijs. Skaļruņos nemitīgi izsauca politbiroja jau iepriekš izsludinātos lozungus un kaŗavīri pēc pavēles nokliedza „urrā". Kaŗaspēka parādei sekoja darba ļaužu manifestācija. Pusriksī gar Ļeņina mauzoleju virzījās nepārtrauktas ļaužu kolonnas, kas nesa Staļina, Maļenkova un citu padomju dižvīru bildes un transparentus ar lozungiem. Arī strādnieki kliedza „urrā", jo krona sajūsmas neizrādīšana Padomju savienībā ir bīstama.

Oktobŗa revolūcijas svētkus ievadot, sestdien Maskavas pilsētas valdē lielu „miera runu" teica viens no daudzajiem ministru prezidenta vietniekiem un partijas ģenerālsekretārs Maļenkovs. Viņš norādīja, ka Padomju savienības robežas nekad neesot bijušas tā nodrošinātas kā tagad. Pievienojot Rītprūsiju, krievi iznīcinājuši ienaidnieka vēsturisko bazi, no kuŗas parasti sākušies uzbrukumi Krievijai. Runas galveno daļu aizņēma Maļenkova deklarācija par Padomju savienības „lielo miera gribu un labajām attieksmēm ar kaimiņiem". Viņš neaizmirsa, protams, norādīt, ka amerikāņu imperiālisti grib padarīt visu pasauli par savu koloniju. „Bet ja kapitālisti uzsāks trešo pasaules kaŗu," izsaucās Maļenkovs, „tad viņi saņems dūrienu no Padomju savienības." Par miera priekšnoteikumu Eiropā Maļenkovs uzskata Vācijas problēmas nokārtošanu. Viņš prasīja iznīcināt Rūras kapitālistus un arī Rietumvācijā nodibināt tādu pašu iekārtu, kā austrumu joslā. Runas beigās Maļenkovs norādīja, ka ražošanas plāns šogad Padomju savienībā par 60 proc. pārsniedz 1940. gadu.

Oktobŗa revolūcijas svinības, protams, notika arī visās satelītvalstīs. Kominformam uzticīgie, atskaitot Jugoslaviju, nosūtīja Staļinam manifestus, apliecinot savu padevību un noslavinot Padomju savienību kā „vienīgo miera veicinātāju un sargātāju". Pirmdien Berlīnes valsts operā runāja Austrumvācijas valsts prezidents Pīks un ministru prezidents Grotevols. Jau pagājušajā nedēļā padomju okupācijas kaŗaspēka vispavēlnieks ģen. Čuikovs un jaunieceltais vētstnieks Puškins nosūtīja rietumu sabiedrotajiem ielūgumus piedalīties banketā Padomju savienības kultūras namā Berlīnē. Pirmdien austrumu joslā pirmo reizi atskanēja arī jaunā Austrumvācijas himna. Tās tekstu uzrakstījis ar „nacionālo prēmiju" apbalvotais Bechers, bet mūziku komponējis pazīstamā vācu komūnista Gerharda Eislera brālis Hanss.

Pirms 32 gadiem, kad sākās oktobŗa revolūcija, Ļeņins pasludināja saukļus: „Zemi zemniekiem, fabrikas strādniekiem, mieru un brīvību!" Trīsdesmit divos gados Krievijā nekas vairs nav palicis no šiem lozungiem — zemnieki nokļuvuši atkal dzimtbūšanā, strādnieki kļuvuši par valsts vergiem, bet brīvības vietā nodibinātas koncentrācijas un darba nometnes. Oktobŗa revolūcijas svētkus, ko padomju propaganda lepni dēvē par cilvēces progresa un brīvības svētkiem, patiesībā vajadzētu saukt par verdzības dienu. Šādas domas pirmdienas rītā pateica Amerikas balss komentātors.

Tito sāk Balkanos polītisku ofensīvu?

Jugoslāvija atgādina kaimiņiem, ka Maskava tiem solījusi Balkānu federāciju un brīvu Maķedoniju

Belgrade (B). — Maršala Tito un viņa partijas ideologa Možes Pijades deklarācijas kopš Jugoslavijas ievēlēšanas Drošības padomē, kā arī jugoslavu diplomātu „privātas sarunas", norāda uz jauna politiska plāna attīstību Balkānos. Tito grib atdzīvināt jau 1943. gadā izplānoto komūnistisko Balkānu federāciju, kam savā laikā savu svētību deva arī Maskava. Kopš Jugoslavija jūtas nodrošinājusi aizmuguri ar vietu Drošības padomē, šķiet, pienācis laiks Tito diplomātiem sākt ievākt ražu. Liekas, ka arī Maskava labi nojauš paredzamo Tito politisko ofensīvu un tādēļ pie laika vēlas noskaidrot, cik tāļu ASV angažēsies Balkānos, ja tur rastos smagāki sarežģījumi. Andrejs Višinskis pirmdien Vašingtonā pēc vairāku nedēļu uzmanīgas taustīšanās devās vizītē pie ASV ārlietu ministra Ečesona, ar kuŗu „pārrunāja draudzīgā garā visus jautājumus."

Krievu politikas mērķi Balkānos jau kopš gadu simteņiem bijuši vieni un tie paši — šīs telpas pakļaušana politiskai ietekmei, un pieejas meklēšana Vidusjūŗai. Šos mērķus no acīm neizlaizdama, Padomju savienība visā otra pasaules kaŗa laikā uzturēja ciešus diplomātiskus sakarus ar Bulgāriju, lai gan kaŗaļa Borisa un viņa galma aprindu germanofīlija bija atklāts noslēpums.

Sveŗoties kaŗa laimei arvien vairāk sabiedroto pusē, Maskava 1943. gadā mazajā Petričas ciemā sasauca slepenu visu Balkānu komūnistu kongresu, kuŗā izstrādāja plānu par Balkānu komūnistiskās federācijas ūniju.

Šī doma, apvienot visas Balkānu republikas zem Maskavas varas, bija dzīva līdz pat 1947. gadam, kad šķita pienācis laiks to reālizēt. Plāna kodolā bija doma par neatkarīgās Maķedonijas radīšanu, kuŗas robežās iekļautos arī daļa Ziemeļgrieķijas un ievērojamā Saloniku osta. No Bulgārijas, Jugoslavijas, Albānijas un Grieķijas maķedoņu „atbrīvotajām" provincēm būtu radīta komūnistiska republika, kas līdzinātos Padomju savienības koridoram uz Vidusjūŗu, jo jau Petričas konferencē tika noteikts, ka jaunradāmā Maķedonija „uzturēs visciešākos sakarus ar Padomju savienību un atļaus Padomju savienības kaŗaspēkam katrā laikā brīvas caurieŠanas tiesības."

1946. gadā Maskava visiem līdzekļiem centās Petričas plānu īstenot. S[illegible] smagās partizānu cīņas Grie[illegible], jo ar iekšējiem nemieriem nebija izdevies Grieķijas monarchiju sagraut, bet Maķedonjas radīšana bez Salonikiem un Ziemeļgrieķijas Maskavai šķita nenozīmīga. Liekas, ka grieķu pilsoņu kaŗš tika izlemts 1946. g. pavasarī, kad tikās visi Balkānu komūnistu partiju delegāti.

Tagad pirms mēneša komūnistu partizānu armija Grieķijā kapitulēja, pirms divi nedēļām Jugoslavija kļuva Drošības padomes locekle pret Padomju savienības gribu. Tito var rēķināties ar visu iespējamo saimniecisko un politisko atbalstu no rietumnieku puses un labi zina, ka īsta kaŗa gadījumā angļi un amerikāņi arī viņu nepametīs. Bet Tito tomēr jūtas viens. Kā tas no visdažādākajiem avotiem skaidri saskatāms, Tito joprojām ir un paliks pārliecināts komūnists un rietumu ideoloģija viņam sveša. Viņš cīnas nevis pret komūnismu, bet gan par savu nacionālkomūnistisko diktātūru. Viņa politikas interese būtu pēc iespējas drīz rast sev sabiedrotos. Maskavas pēdējā laika politiskie ievadi un raidījumi Balkāniem nepārprotami liecina, ka Kremlis nebūt nav drošs par saviem vēl joprojām uzticīgajiem satelītiem. Tito sliktais piemērs liptin līp Balkānu nacionāļiem, kas tikpat maz kā serbi spēj panest kārtību, pēc kuŗas pat atļauja iekārtot jaunu tramvajlīniju vispirms jāizprasa Maskavai.

Rēķinādamies ar šo noskaņojumu, Tito tagad ar pagājušajā piektdienā Možes Pijades deklarēto Jugoslavijas ārpolitisko programmu sācis atgādināt saviem kaimiņiem, ka Maskava pati savā laikā viņiem vairākkārt apsolījusi Balkānu federācijas un kopējās Maķedonijas republikas radīšanu, bet šos solījumus aiz savtīgiem nolūkiem upurējusi par labu diktātoriskai centrālpārvaldei.

Pagājušajā nedēļā Jugoslavija piesūtīja ļoti asu diplomātisku notu Albānijai, pieprasot, lai tā respektētu abu valstu politiskos un saimnieciskos nolīgumus un atjaunotu sadarbību ar Belgradi. Tito sāk no vājākā gala pa mazākās pretestības ceļu risināt jauno uzdevumu. Tāpat jau kopš mēnešiem zināms, ka viņš Skopļē, kas ir Jugoslavijas maķedoņu nacionālā galvaspilsēta, uztur maķedoņu emigrācijas centrālvaldību ar pilnu pārvaldes aparātu un pat ar maķedoņu kaŗaspēka vienībām. Arī ar Grieķiju Tito diplomāti cītīgi ved sarunas „par attiecību normālizēšanu". Ja tas izdosies, tad Tito varēs pievērsties savam galvenajam pretiniekam — pašreizējam Bulgārijas ārlietu ministram Vladimiram Poptomovam, kas pats pēc dzimuma maķedonis, bet joprojām ir uzticīgs Kremļa kalps ar 20 gadu stāžu Maskavā. Nav domājams, ka Tito Bulgārijā tiks galā ar diplomātiskiem cīņas līdzekļiem vien. Novērotāji Vašingtonā un Londonā nopietni rēķinās ar to, ka drīz Bulgārijā sāksies tas pats, kas jau mēnešiem notiek Jugoslavijā — terroristu un politisko sabotieŗu cīņa pagrīdē.

DAŽOS VĀRDOS

Višinskis pirmdien ieradās Vašingtonā pie ārlietu ministra Ečesona. Vizīte ilga tikai 15 minūtes.

Augstais komisārs Meklojs ielūdzis ārlietu ministru Ečesonu pēc konferences Parīzē apmeklēt Rietumvāciju.

34 angļu apakšnama deputāti iesnieguši Etlijam rezolūciju, kuŗā tie Anglijas premjēru lūdz uzņemties Staļina un Trumena personīgās sastapšanās noorganizēšanu.

Par piedalīšanos banku aplaupīšanā apcietināts Francijas parlamenta deputāts A. de Resī. Resī ir kaŗa veterāns, pretestības kustības dalībnieks un bijis Degolla adjutants Āfrikas kaŗa gājienā.

Nāves sods pakaŗot ir humānākais šādu spriedumu izpildīšanas veids — pie šāda slēdziena nākusi angļu ārstu komisija, kuŗai bija uzdots šo jautājumu pētīt. Nāve iestājoties **gandrīz momentāni un bez sāpēm.**

Negaidīts pagrieziens Eiropas vienošanā

Amerikai savs Eiropas federācijas plāns

Ečesons, Bevins un Sumans MEKLĒ KOPĒJU FORMULU

Parīze (I). — ASV ārlietu ministrs Ečesons negaidīti ieradies Eiropā un šodien Parīzē apspriežas ar Bevinu un Šumanu. Sarunu galvenais temats ir jautājums par attiecībām ar Vāciju. Bet tā kā šī problēma neizbēgami saistīta ar visas Rietumeiropas organizēšanu, tad sarunu loks, cik paredzams, būs daudz plašāks. Politiskie komentāri, kas jau parādījušies, trīs ārlietu ministru konferenci novērtē kā pēdējo nedēļu vislielāko politisko sensāciju.

Pilnīgi negaidīti Eiropas problēmas kārtošana iegājusi jaunā posmā. Ir nediskutējams fakts, ka Eiropas saimnieciskā apvienošanās nav izdevusies tā, kā to paredzēja amerikāņu ierosinātais Maršala plāns. Nupat pirms nedēļas 18 šī plāna valstis gan apņēmās par 50 proc. nojaukt šķēršļus preču apgrozībai savā starpā, bet arī šis tīri techniskais lēmums vēl nenozīmē, ka Eiropas saimniecība nu jau būtu uz īstā ceļa. Nevienam nav īstas pārliecības, ka visas valstis šo lēmumu arī faktiski izpildīs. Šīm šaubām sevišķi pamatojumu saskata Anglijas līdzšinējā politikā.

Tieši neatsakoties no sadarbības Eiropas federācijas plānošanā, angļi šai sadarbībā līdz šim bijuši visrezervētākie. Pieslēdzoties rietumu valstīm militāro un politisko jautājumu kārtošanā, ekonomiskā laukā Anglija joprojām cenšas uzsvērt sadarbību ar savas bijušās imperijas zemēm. Nav brīnums, ka amerikāņi, kas Maršala plānu uzlūkoja kā pilnvērtīgu instrumentu ne tikai Eiropas saimnieciskai, bet arī vēlākai politiskai apvienošanai, pašlaik jūtās gaužam vīlušies.

Ar amerikāņu pabalstiem gan izdevies atdzīvināt Rietumeiropas rūpniecību, bet šis rezultāts pats par sevi nekad nav bijis grandiozās akcijas galvenais mērķis. Nekādā ziņā šis fakts kā tāds nepārliecinās ASV kongresu turpināt līdzekļu atvēlēšanu Eiropas jaunuzbūvei. Saimnieciskās sadarbības konferencē ASV pilnvarotais Maršala plāna lietās P. Hofmans jau pagājušo nedēļu brīdināja atsevišķās valstis necerēt uz jauniem pabalstiem, ja viņas pašas neko nedarīs Eiropas vienības reālizēšanā. Hofmans arī ierosināja reģionālu grupu dibināšanu, kā ievadījumu plašākai federācijai. Bet pašreizējā Eiropā, kas jau sadalīta austrumu un rietumu daļā, šādām reģionālām federācijām gandrīz nemaz vairs nav telpas. Atskaitot Angliju, kontinentā faktiski vairs tikai ir Beneluksa valstis, Francija, Italija un Rietumvācija, jo Spānija ar Portugāli savādā kārtā Eiropā itin kā neskaitas, bet Skandināvijas zemes jau veido savrūpu kodolu.

Tūliņ pēc Hofmaņa runas Rietumeiropas politiķu aprindās tādēļ sākās kombinēšana un minēja pat jau apvienību ar mākslīgi radito nosaukumu Fritalukss. Zem šī nosaukuma tad slēptos Francijas, Italijas un trīs Rietumeiropas mazo valstiņu reģionālā apvienība. Bet tā kā Benelukss pēc trīs gadu pastāvēšanas arvien vēl nav varējis noorganizēt iecerēto sadarbību un Italija ar Franciju arī laikam tik drīz vēl nevarēs vienoties par savu sen projektēto muitas ūniju, tad šāda kombinācija šķiet stipri nereāla un visa runāšana par Fritaluksa formulu tā tad laikam uzskatāma tikai par izmēģinājumu balonu.

„Ja Anglija turpinās turēties savrūp, tad nav citas izejas, ka pārējo Rietumeiropas zemju tiešā apvienošanās ap Franciju un Vāciju, kas abas kopā sastāda Eiropas kodolu," apcerot šīs kombinācijas, raksta Parīzes Le Monde, tā atkārtojot savu pēdējā laikā daudz cilāto tezi par vācu un franču izlīgšanu. „Kā priekšnoteikums šai gadījumā paliek Vācijas un Francijas domstarpību likvidēšana un konstruktīvās sadarbības nodibināšana."

Bet franču laikraksts nebūt nav pārliecināts, ka arī ASV ārlietu ministrs atbraucis Eiropā ar tādiem pat nodomiem. Viņam droši vien būšot savi plāni, par kuŗiem viņš informēs savus franču un angļu kollēgas. Ir komentātori, kas sakās dzirdējuši, ka Ečesons proponēšot Maršala plāna organizācijas apvienošanu ar Strasburgas Eiropas padomi, jo izrādījies, kā arī šī padome pati par sevi negarantē Eiropas apvienošanu. Tā esot tikai spogulis, kuŗā atspoguļojas tagadējās Eiropas vājības, kā to pierādījusi pagājušās nedēļas 12 ārlietu ministru konference.

No angļu politiskajām aprindām nāk informācija, ka Bevins jaunajā konferencē lūgšot noteiktāki formulēt sabiedroto kopējās vadlīnijas attiecībās ar Vāciju, it sevišķi zīmējoties uz rūpniecības demontēšanu. Mazāk pamata būs informācijai, ka Ečesona brauciens uz Eiropu vedams sakarā ar Višinska pirmdienas vizīti Vašingtonā. Intēresants šai sakarībā gan ir fakts, ka rietumvalstu ārlietu ministri savu lēmumu par tikšanos Parīzē publicēja īsi pirms Višinska brauciena uz Vašingtonu, ar ko pasvītrots, ka ceturtais sarunu dalībnieks viņiem šoreiz nevēlams.

Sarunas Parīzē turpināsies divi dienas un kaut konferences darba kārtība iepriekš nav paziņota, politiskās aprindās Parīzē un Londonā valda pārliecība, ka bez Rietumeiropas un Vācijas problēmām, kuŗu kodols ir Francijas un Vācijas savstarpējās attieksmes, trīs ārlietu ministri pārrunās arī rietumu tirdznieciskās attiecības ar Padomju savienību un tās satelītvalstīm. Pēdējais jautājums sevišķi aktuāls sakarā ar ASV un Anglijas lēmumu atļaut eksportēt uz Jugoslaviju lidmašīnas. Tāpat visai iespējams, min Times un Le Monde, ka pārrunās arī jautājumu par sarkanās Ķīnas valdības atzīšanu un miera noslēgšanu ar Japānu. Visas trīs valstis lielākā vai mazākā mērā ieinteresētas arī notikumos Indoķīnā, kuŗai draud ķīniešu komūnistu iebrukums, un vispār drošības organizēšanā Tālajos austrumos.

Karaļa un princeses Elizabetes vainags kritušajiem karavīriem

Londona (E). — Svētdien Lielbritānijā un visās domīnijās un kolonijās atzīmēja pirmā un otrā pasaules kaŗā kritušo piemiņas dienu. Pie kritušo pieminekļa Vaitholā krāšņu vainagu nolika karalis Džordžs VI, princese Elizabete, ministru prezidents Etlijs un Vinstons Čerčils. Pēc tam Toverā atskanēja lielgabalu salve, un visā Londonā iestājās divu minūšu ilgs klusuma brīdis, kad ielās apstājās automobiļi, autobusi un gājēji. Pēcpusdienā Vestminsteras katedrālē notika svinīgs dievkalpojums, kuŗā piedalījās karaļa ģimene, valdības locekļi, abu namu pārstāvji un tūkstošiem londoniešu. Pēc svinīgā dievkalpojuma karalis nolika vainagu pie nezināmā kareivja kapa.

ALBĀNIJA nemieru priekšvakarā

Belgrade (E). — Jugoslavu laikraksti un New York Times pārstāvis no Belgrades ziņo, ka Albānija atrodas nemieru priekšvakarā. Simtiem albāņu, kuŗiem draud nosūtīšana uz koncentrācijas nometnēm, katru dienu pārbēg uz Jugoslaviju. Šie pārbēdzēji stāsta, ka Albānijā pašreiz notiek lielas tīrīšana armijā un drošības policijā. Jau tagad apcietināti vairāki simti augstu virsnieku un policijas ierēdņu. Neraugoties uz to, raksta itaļu laikraksts La Tribuna, daudzās pilsētās, Tirānu ieskaitot, gandrīz katru dienu notiek demonstrācijas, kas vērstas pret Padomju savienību. Lai gan albāņi zina, ka par šādu rīcību viņiem draud cietums vai pat nāves sods, naidu pret krieviem tas tomēr nemazina. Albānijas kalnos, raksta tālāk jau minētais itaļu laikraksts, partizānu kustība aizvien pieņemas. Lai glābtos no cietumiem un koncentrācijas nometnēm, no armijas rindām dezertē nevien virsnieki, bet arī kareivji. Ģen. Hodža tikai ar lielām pūlēm pārvaldot situāciju.

CENZŪRAS ŽŅAUGI PADOMJU SAVIENĪBĀ KĻŪST STINGRĀKI

Londona (F) — Londonas un Vašingtonas laikraksti ziņo, ka cenzūras žņaugi Padomju savienībā dienu no dienas kļūst ciešāki. Ārzemju laizrakstu pārstāvji, kas akreditēti Maskavā, nedrīkst nosūtīt saviem laikrakstiem nevienu ziņu, ko iepriekš nebūtu cenzējusi padomju ārlietu ministrijas preses nodaļa. Pagājušā nedēļā no Maskavas savu pārstāvi atsaucis lielais amerikāņu laikraksts New York Herald Tribune. Tagad padomju galvaspilsētu atstājis arī britu telegrafa aģentūras Exchange Telegraph biroja vadītājs. Visā drīzumā no Maskavas izbraukšot arī pazīstamās britu aģentūras Reuter pārstāvis